

Županijska razvojna strategija

Požeško-slavonske županije

za razdoblje 2011.-2013.

Požega, ožujak 2011.g.

Sadržaj

SADRŽAJ.....	2
POPIS TABLICA.....	6
POPIS SLIKA.....	7
1. UVOD.....	8
2. SAŽETAK.....	10
3. ANALIZA/OCJENA STANJA.....	13
3.1. Zemljopisni položaj i prirodne karakteristike	13
3.1.1.Fizičko - geografske značajke	13
3.1.2.Naselja i naseljenost.....	15
3.1.3.Klimatske značajke	15
3.2.Stanovništvo	17
3.2.1.Demografska obilježja	17
3.3. Gospodarstvo.....	19
3.3.1.Osnovni pokazatelji	19
3.3.2.Bruto domaći proizvod.....	19
3.3.3.Zaposlenost	20
3.3.4.Nezaposlenost	21
3.3.5.Osnovni rezultati poslovanja.....	21
3.3.6.Pokazatelji uspješnosti poslovanja po županijama	23
3.3.7.Malo gospodarstvo	23
3.3.8.Obrtništvo i djelatnosti slobodnih profesija.....	24
3.3.9.Vanjsko-trgovinska razmjena	25
3.3.10.Strana ulaganja.....	26
3.3.11.Poduzetničke zone	26
3.3.12.Institucionalni okvir za upravljanje razvojem.....	28
3.4. Poljoprivreda	31
3.4.1.Poljoprivredne površine	31
3.4.2.Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	31
3.4.3.Voćarska i vinogradarska proizvodnja.....	32
3.4.4.Stočarska proizvodnja	33
3.4.5.Šumarstvo	34
3.4.6.Ribarstvo	36
3.4.7.Lovstvo	36
3.5. Eksploatacija mineralnih sirovina.....	37
3.5.1.Eksploatacija mineralno - termalnih voda.....	39
3.6.Turizam.....	40

3.7. Infrastrukturni sustavi	42
3.7.1.Prometni sustav	42
3.7.2.Telekomunikacije (Elektronička komunikacijska infrastruktura)	44
3.7.3.Energetski sustav.....	44
3.7.4.Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda.....	45
3.8. Okoliš i priroda	48
3.8.1.Zrak.....	48
3.8.2.Otpad	48
3.8.3. Priroda.....	48
3.8.4.Elementarne nepogode.....	50
3.9.Odgoj, obrazovanje, kultura i šport.....	52
3.9.1.Predškolski odgoj	52
3.9.2.Osnovno školstvo	52
3.9.3.Srednjoškolsko obrazovanje.....	52
3.9.4.Visoko školsko obrazovanje	53
3.9.5.Kultura	53
3.9.6.Šport.....	55
3.10. Zdravstvo i socijalna skrb	56
3.10.1.Zdravstvo.....	56
3.10.2.Socijalna skrb	57
3.11.Civilno društvo.....	58
3.12. Prekogranična i međužupanijska suradnja	58
3.13.Konkurentnost Požeško-slavonske županije	58
4.REZULTATI PRIJAŠNJIH STRATEGIJA	61
4.1.Regionalni operativni program Požeško-slavonske županije 2005.-2012. godine (ROP)	61
4.2.Master plan turizma Požeško-slavonske županije i Brodsko-posavske županije.....	67
4.3.Strategija razvoja gospodarstva Požeško-slavonske županije 2007.-2011. godina	71
4.4.Plan gospodarenja otpadom Požeško-slavonske županije 2007.-2015 godina.....	733
4.5.Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2006.-2012. godine	74
4.6.Plan razvoja poduzetničkih zona za razdoblje 2008.-2012. godina	75
V. SWOT ANALIZA.....	76
5.1.Metodologija izrade SWOT analize	76
5.2.Postojeća SWOT analiza iz ROP-a PSŽ 2005.-2011.	76
5.3.SWOT analiza Požeško-slavonske županije	78
5.3.1.Snage.....	82
5.3.2.Slabosti.....	85
5.3.3.Prilike.....	86
5.3.4.Prijetnje	88

6. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI.....	89
6.1.Vizija	89
6.2.Strateški ciljevi.....	89
6.2.1. Prioriteti i mjere u okviru Strateškog cilja 1	90
6.2.2.Prioriteti i mjere u okviru Strateškog cilja 2	93
7. MJERE.....	96
7.1.Mjere u okviru Prioriteta 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva.....	96
7.1.1.Mjera 1: Razvoj poduzetničke infrastrukture.....	96
7.1.2.Mjera 2: Uvođenje novih tehnologija i tehnoloških procesa	98
7.1.3.Mjera 3: Definiranje i promocija jedinstvenog vizualnog identiteta Županije	99
7.1.4.Mjera 4: Poticanje ulaganja domaćih i stranih investitora.....	100
7.1.5.Mjera 5:Poticanje učinkovitijeg korištenja dostupnih prirodnih resursa	101
7.2.Mjere u okviru Prioriteta 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma	102
7.2.1.Mjera 1: Pružanje potpore razvoju visoko-dohodovnih poljoprivrednih kultura za proizvodnju hrane.....	102
7.2.2.Mjera 2: Umrežavanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i klijenata, horizontalno i vertikalno, te povezivanje sa tržišnom potražnjom	103
7.2.3.Mjera 3: Poticanje proizvodnje autohtonih i tradicijskih proizvoda	104
7.2.4.Mjera 4: Razvoj i unapređenje turističkog sektora	105
7.3.Mjere u okviru Prioriteta 3: Jačanje ljudskih potencijala.....	106
7.3.1.Mjera 1: Razvoj i provođenje programa cjeloživotnog obrazovanja za nezaposlene i zaposlene osobe	106
7.3.2.Mjera 2: Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke za dionike lokalnog i regionalnog razvoja.....	108
7.3.3. Mjera 3: Razvoj i provođenje programa edukacija i treninga za poduzetnike	109
7.4.Mjere u okviru Prioriteta 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture u Županiji.....	110
7.4.1.Mjera 1: Izgradnja infrastrukture za povećanje iskoristivosti obnovljivih izvora energije	110
7.4.2.Mjera 2: Izgradnja i modernizacija prometne, vodne i druge fizičke infrastrukture.....	111
7.4.3.Mjera 3: Unaprijediti sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče	112
7.4.4.Mjera 4: Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture	113
7.4.5.Mjera 5: Senzibilizacija zajednice prema marginaliziranim i socijalno isključenim skupinama i razvoj modela pomoći i njihovog socijalnog uključivanja	114
7.5.Mjere u okviru Prioriteta 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima županije.....	115
7.5.1.Mjera 1: Osigurati očuvanje okoliša kroz podizanje stupnja racionalnog korištenja sirovina i energenata tijekom poslovnih aktivnosti	115
7.5.2.Mjera 2: Smanjiti emisije štetnih tvari u okoliš i količina otpada koji nastaje kao rezultat poslovnih procesa.....	116
7.5.3.Mjera 3: Sanacija postojećih i izgradnja novih odlagališta otpada, reciklažnih dvorišta te Centra za gospodarenje otpadom.....	117
7.5.4.Mjera 4: Poticanje proizvodnje i upotrebe energije iz alternativnih izvora	118
7.5.5.Mjera 5: Usklađivanje zemljišnih i katastarskih knjiga	119
7.6.Mjere u okviru Prioriteta 6: Razminiranje	120

7.6.1.Mjera 1: Razminiranje	120
8. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA POSEBNIM PODRUČJIMA.....	121
8.1.Posebna područja Požeško-slavonske županije.....	121
8.1.1.Potpomognuta područja	121
8.1.2. Ruralna područja	121
8.1.3. Pogranična područja	121
8.1.4. Brdsko-planinska područja	121
8.1.5.Minski sumnjiva područja	121
8.2. Mjere za posebna područja Požeško-slavonske županije	123
9. FINANCIJSKI PLAN.....	124
9.1.Financijski plan prema prioritetima i mjerama	125
10. PROVEDBA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE.....	132
10.1.Uvod	132
10.2.Institucije, mehanizmi i rokovi provedbe	133
10.2.1.Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo	133
10.2.2.Regionalni Partnerski odbor.....	133
10.2.3. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Požeško-slavonske županije	133
10.2.4. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije.....	134
10.2.5.Civilni sektor i javne ustanove.....	134
10.2.6.Privatni sektor	134
10.3. Matrica ključnih dionika.....	136
11.PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE.....	138
11.1.Praćenje provedbe projekata iz baze podataka.....	139
11.2.Vrednovanje projekata iz Baze projekata.....	140
11.3.Izveštavanje o provedbi strategije	141
12.ZAKLJUČAK.....	142
13.DODACI.....	143
13.1. Dodatak 1: Rezultati konzultacija s Partnerskim vijećem Požeško-slavonske županije	143
PARTNERSKI ODBOR – 22.07.2009. godine.....	143
PARTNERSKI ODBOR - 04.11.2009. godine.....	144
PARTNERSKI ODBOR - 21.01.2010. godine.....	145
PARTNERSKI ODBOR - 02.11.2010. godine.....	147
13.2.Dodatak 2: Izveštaj o prethodnom vrednovanju Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije.....	147

Popis tablica

TABLICA 1.	PRIORITETI I MJERE ŽRS	10
TABLICA 2.	NOSITELJI IZRADE I PROVEDBE ŽRS	12
TABLICA 3.	BROJ STANOVNIKA I GUSTOĆA NASELJENOSTI PO GRADOVIMA I OPĆINAMA 1991. I 2001.....	17
TABLICA 4.	PROCJENE BROJA STANOVNIKA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE 2005. – 2009.	18
TABLICA 5.	BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA PREMA PRAVNOM STATUSU - STANJE NA DAN 31. 12.2008.....	19
TABLICA 6.	KRETANJE ZAPOSLENIH U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI (2004.-2009.) – STANJE 31. OŽUJKA.....	20
TABLICA 7.	ISPLAĆENE MJESEČNE NETO PLAĆE U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJI I REPUBLICI HRVATSKOJ, U HRK.....	22
TABLICA 8.	STRUKTURA GOSPODARSTVA PREMA VELIČINI GOSPODARSKIH SUBJEKATA U 2009. GODINI.....	23
TABLICA 9.	BROJ OBRTA I ZAPOSLENIH	24
TABLICA 10.	OSTVARENI POSLOVNI REZULTATI U OBRTNIŠTVU I DJELATNOSTIMA SLOBODNIH PROFESIJA, U 000 HRK.....	24
TABLICA 11.	OSNOVNI FINACIJSKI REZULTATI POSLOVANJA PODUZETNIKA (TRGOVAČKA DRUŠTAVA) – 2009.	24
TABLICA 12.	BROJ STOKE PREMA VRSTAMA - UKUPNO.....	33
TABLICA 13.	EKSPLOATACIJSKA POLJA I ISTRAŽNI PROSTORI SUKLADNO PPP-SŽ-U	37
TABLICA 14.	EVIDENTIRANE ELEMENTARNE NEPOGODE NA PODRUČJU POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE.....	50
TABLICA 15.	BROJ UČENIKA I RAZREDNIH ODJELJENJA U OSNOVNIM ŠKOLAMA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	52
TABLICA 16.	STRATEŠKI CILJEVI TURISTIČKOG MASTER PLANA.....	68
TABLICA 17.	SWOT ANALIZA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	78
TABLICA 18.	PREGLED POSEBNIH PODRUČJA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	122
TABLICA 19.	DRŽAVNE MJERE I MJERE EU ZA POSEBNA PODRUČJA	123

TABLICA 20. PREGLED KLJUČNIH DIONIKA U PROVEDBI ŽRS **136**

Popis slika

Slika 1. Položaj Požeško-slavonske županije **14**

Slika 2. Prometni sustav Požeško-slavonske županije **42**

Slika 3. Okvir vrednovanja **140**

1. UVOD

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije (ŽRS) predstavlja planski dokument kojim se određuju ciljevi i prioritete razvoja Požeško-slavonske županije u razdoblju 2010. – 2013. godine. Strategija se donosi kako bi se osigurao kvalitetan temelj i odredio smjer društveno-gospodarskog razvoja Požeško-slavonske županije kroz ostvarenje dva osnovna cilja:

- **institucionalni razvoj Požeško-slavonske županije**, odnosno daljnji razvoj institucionalnih i tehničkih kapaciteta unutar same Županije neophodan je za stvaranje okvira za efikasno korištenje sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;
- **stvaranje razvojne strategije ili poslovnog plana Županije**, odnosno određivanje konkretnih aktivnosti koje je potrebno izvršiti kako bi se osigurao održiv društveno-gospodarski razvoj Županije, a time i podizanje životnog standarda svih stanovnika Požeško-slavonske županije.

Strategija donosi smjernice kojima se želi osigurati **održiv razvoj Požeško-slavonske županije**, koje su donesene nakon cjelovite analize trenutnog stanja gospodarstva Županije te analize neiskorištenih razvojnih potencijala gospodarstva ovoga kraja.

Ova razvojna Strategija nastavlja se na Regionalni operativni program Požeško-slavonske županije za razdoblje 2005. - 2012. godine i predstavlja njegovu svojevrsnu reviziju kojom je omogućeno usklađivanje strateških ciljeva, prioriteta i mjera sa trenutnom situacijom i realnim mogućnostima daljnjeg razvoja Županije.

Razvojna strategija Požeško-slavonske županije rezultat je **intenzivnog istraživanja i suradnje lokalne samouprave i lokalnih dionika**, čiji su rezultati dali uvid u trenutnu situaciju u Županiji iz svih perspektiva te prijedloge inovativnih projekata čijim se ostvarenjem planira pokrenuti gospodarstvo ovog dijela Hrvatske.

Izrada Strategije započela je u jesen 2009. godine, a uključivala je već spomenuta istraživanja, brojne sastanke s pojedincima i grupama lokalnih dionika, kao i sastanke Regionalnog partnerskog odbora. Jedan od najvažnijih zadataka ovog procesa bio je stvaranje „osnove za dokazivanje“, odnosno prikupljanje cjelovitih i kvalitetnih informacija koje su omogućile uvid u razvojne izazove s kojima se Županija susreće danas, kao i procjene izazova s kojima će se susretati u budućnosti.

Strategija je razvijana i izrađena na **načelu partnerstva i suradnje** između javnog, privatnog i civilnog sektora u Županiji. Partnerski pristup osiguran je kroz dijalog i postizanje konsenzusa između svih dionika te kontinuiranim savjetovanjem sa Regionalnim partnerskim odborom (RPO).

Regionalni partnerski odbor osnovan je 2005. godine, na samom početku procesa pripreme Regionalnog operativnog programa Požeško-slavonske županije. Od početka svoga djelovanja, RPO redovito se sastaje i u potpunosti izvršava predviđene dužnosti. U procesu pripreme ove Strategije, **uloga i doprinos Regionalnog partnerskog odbora bili su od presudne važnosti** – svi doneseni strateški ciljevi, prioritete i mjere rezultat su rada Regionalnog partnerskog odbora. Na taj je način Regionalni partnerski odbor značajno utjecao na formiranje smjera Razvojne strategije Požeško-slavonske županije, a time i smjera budućeg razvoja Županije. Tako načelo partnerstva, koje je primijenjeno pri izradi Regionalnog operativnog programa i Županijske razvojne strategije, postaje neizostavno prilikom donošenja svih važnijih odluka na razini Požeško-slavonske županije.

Partnerski pristup na izradi Strategije rukovođen je sljedećim načelima:

- **načelom konsenzusa**
- **načelom jednakosti, i**
- **načelom transparentnosti.**

Primjena sva tri načela vidljiva je kroz **održavanje redovnih susreta Regionalnog partnerskog odbora** na kojima su svi članovi imali priliku prezentirati mišljenje i prijedloge grupe dionika koju predstavljaju. Osim toga, na Internet stranici Županije (www.pszupanija.hr) objavljen je **stalni poziv za podnošenje projektnih prijedloga** koji su se, ako su zadovoljili kriterije, uključivali u Strategiju.

Strateški ciljevi i prioritete zadani Županijskom razvojnom strategijom bit će ostvareni kroz čitav niz projekata koji su identificirani, opisani i razrađeni u procesu izrade Strategije. Odabrani projekti imat će značajan utjecaj na razvoj Županije, a obuhvaćaju širok raspon djelovanja, od opsežnih i zahtjevnih **infrastrukturnih projekata pa do mjera za poticanje poslovanja i aktivnosti namijenjenih razvoju civilnoga društva**. Većina odabranih projekata u skladu je s razvojnim prioritetima Europske unije kao što su promocija informacijskih tehnologija, odgovorno upravljanje i očuvanje okoliša te jednakost spolova i građanska prava. Također, velik dio odabranih projekata moguće je prijaviti za sufinanciranje iz međunarodnih fondova te se očekuje kako će provedba ove Strategije imati pozitivan utjecaj na kapacitete Požeško-slavonske županije za uspješnu prijavu projekata i korištenje sredstava iz međunarodnih fondova, posebno iz strukturnih fondova Europske unije.

Skupština Požeško-slavonske županije usvojila je ovu Županijsku razvojnu strategiju na sjednici održanoj 17. ožujka 2011. godine.

2. SAŽETAK

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije rezultat je konzultacijskog procesa na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Proces izrade ŽRS započeo je u jesen 2009. godine i uključio je brojne sudionike. Pri izradi strategije konzultirani su predstavnici resornih ministarstava i svih relevantnih dionika s razine lokalne i područne (regionalne) samouprave, tako da je ŽRS rezultat koordiniranog pristupa održivom društveno-gospodarskom razvoju, upravljanju razvojem, povezivanjem različitih dionika te uvažavanjem nacionalnih i regionalnih prioriteta, kao i razvojnih prioriteta Europske unije.

Strategija je važna za postizanje usmjerenog i koordiniranog razvoja Požeško-slavonske županije, ali i cijele regije te smanjenja zaostajanja za prosjekom Europske unije. Njome su utvrđeni razvojni ciljevi usmjereni prema društveno-gospodarskom razvoju Županije, smanjenju regionalnih razvojnih nejednakosti te jačanju razvojnog potencijala svih dijelova Županije, osobito onih koji zaostaju u razvoju (tzv. potpomognuta područja) kako bi postala što konkurentnija.

Sveobuhvatni ili opći cilj politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske je pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Dva su osnovna strateška cilja koja su postavljena u procesu izrade Županijske razvojne strategije, a s ciljem ostvarivanja održivog društveno-gospodarskog razvoja Požeško-slavonske županije:

- 1. Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.**

Kroz doprinos ostvarenju ovog strateškog cilja nastoje se optimalno vrednovati potencijali kojima Požeško-slavonska županija raspolaže. Također se nastoji unaprijediti rad postojećih poslovnih subjekata kroz razvoj i primjenu inovacija, a temeljem privlačenja investitora povećat će se obujam domaćih i inozemnih investicija, što će imati direktne implikacije na smanjenje broja nezaposlenih.

- 2. Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš.**

Kroz doprinos ostvarenju ovog strateškog cilja povećat će se kvaliteta života na području Požeško-slavonske županije. Fizička i gospodarska infrastruktura je nužna pretpostavka za nove investicije i cjelokupni razvoj gospodarstva, a razvojem socijalne infrastrukture se zaokružuje cjelokupan doprinos većoj kvaliteti života na području Požeško-slavonske županije.

Zadani su prioriteti i mjere koje je potrebno ostvariti kako bi se ostvarili i zadani strateški ciljevi. Prioriteti i mjere koje je potrebno ostvariti u cilju ostvarenja zadanih strateških ciljeva, a time i razvojne vizije Požeško-slavonske županije. Njihov prikaz dan je u Tablici 1.

Tablica 1. Prioriteti i mjere ŽRS

PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva

MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	MJERA 5.
Razvoj poduzetničke infrastrukture	Uvođenje novih tehnologija i tehnoloških procesa	Definiranje i promocija jedinstvenog vizualnog identiteta županije	Poticanje ulaganja domaćih i stranih investitora	Poticanje učinkovitijeg korištenja dostupnih prirodnih resursa
PRIORITET 2: Razvoj poljoprivrede i turizma				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	
Unapređenje kvalitete života u ruralnom području	Umrežavanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i klijenata, horizontalno i vertikalno, te povezivanje sa tržišnom potražnjom	Poticanje proizvodnje autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, uzgoja visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture	Razvoj i unapređenje turističkog sektora	
PRIORITET 3: Jačanje ljudskih potencijala				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.		
Razvoj i provođenje programa cjeloživotnog obrazovanja	Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke namijenjenih dionicima lokalnog i regionalnog razvoja	Razvoj i provođenje programa edukacija i treninga za poduzetnike		
PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	MJERA 5.
Izgradnja infrastrukture za povećanje iskoristivosti obnovljivih izvora energije	Izgradnja i modernizacija prometne (cestovne i željezničke), vodne (vodoopskrbe, navodnjavanje i odvodnja) i druge fizičke infrastrukture	Unaprijediti sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče	Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture	Senzibilizacija zajednice prema marginaliziranim i socijalno isključenim skupinama i razvoj modela pomoći i njihovog socijalnog uključivanja
PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim potencijalima				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	MJERA 5.
Osigurati očuvanje okoliša kroz podizanje stupnja racionalnog korištenja sirovina i energenata tijekom poslovnih aktivnosti	Smanjiti emisije štetnih tvari u okoliš i količina otpada koji nastaje kao rezultat poslovnih procesa	Sanacija postojećih i izgradnja novih odlagališta otpada, reciklažnih dvorišta, te Centra za gospodarenje otpadom	Poticanje proizvodnje i upotrebe energije iz alternativnih izvora	Usklađivanje zemljišnih i katastarskih knjiga u cilju bolje valorizacije, obrade, korištenja poljoprivrednog zemljišta

PRIORITET 6: Razminiranje
MJERA 1.
Razminiranje miniranog terena i pregled minski sumnjivih područja

Iako je njezina izrada obvezna i propisana, Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije nije izrađena sa ciljem zadovoljavanja forme, nego **u cilju stvaranja „poslovnog plana“ cijele Županije kojime se ciljano želi privući domaća i strana ulaganja.**

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije izrađena je sukladno sljedećim pravnim propisima:

- Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/2009);
- Strategija regionalnog razvoja RH 2011.-2013. godine (59. sjednica Vlade RH., 4.6.2010. godine);
- Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/10);

Izrada i provedba ŽRS može se podijeliti u tri osnovne cjeline:

- **Priprema podataka**
- **Izrada strategije**
- **Provedba strategije**

U procesu izrade i provedbe Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije uključeni su brojni dionici koji su imali jednu od tri različite uloge:

- Savjetodavna uloga
- Tehnička pomoć
- Nositelji aktivnosti.

Pregled dionika na izradi Strategije dan je u **Tablici 2.**

Tablica 2. Nositelji izrade i provedbe ŽRS

AKTIVNOST	SAVJETODAVNA ULOGA	TEHNIČKA POMOĆ	NOSITELJI AKTIVNOSTI
1. Priprema podataka	Regionalni partnerski odbor	Uprava za integrirani regionalni razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija-Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo; • Regionalna razvojna agencija
2. Izrada strategije	Regionalni partnerski odbor	<ul style="list-style-type: none"> • Uprava za integrirani regionalni razvoj 	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija-Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo; • Regionalna razvojna agencija
3. Provedba strategije	Regionalni partnerski	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska 	Nositelji projektnih prijava

	odbor	županija- Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo <ul style="list-style-type: none"> • Regionalna razvojna agencija • Uprava za integrirani regionalni razvoj 	
--	-------	---	--

Aktivnost **pripreme podataka**, osim što se zasniva na zakonskim smjernicama, zasniva se i na načelu da su postojeći planski dokumenti (Regionalni operativni program, Master plan turizma) osnova za izradu ove Strategije. Podaci iz postojećih dokumenata su revidirani, osvježeni i, prema potrebi, nadopunjeni. Za vrijeme trajanja procesa prikupljanja podataka održavani su redovni sastanci u Upravi za integrirani regionalni razvoj, koja je pružala tehničku pomoć, odnosno pružala smjernice kako uopće pristupiti procesu izrade ŽRS. Regionalni partnerski odbor bio je upoznat i uključen u proces pripreme podataka, osobito u onaj dio koji se tiče definiranja mjera i prioriteta. Cijeli posao pripreme podataka su obavili djelatnici Upravnog odjela za gospodarstvo i graditeljstvo Požeško-slavonske županije i Regionalne razvojne agencije.

Izrada strategije se temeljila na Pravilniku o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija („Narodne novine“ br. 53/10). Djelatnici Upravnog odjela za gospodarstvo i graditeljstvo Požeško-slavonske županije i Regionalne razvojne agencije obrađivali su raspoložive podatke i slagali ih u okvire koje spomenuti pravilnik nalaže. Cijelo vrijeme su održavani konzultativni procesi sa Regionalnim partnerskim odborom te sa Upravom za integrirani regionalni razvoj. Tvrtka Mreža znanja d.o.o. iz Zagreba je izabrana za provedbu ex-ante evaluacije (ocjene strategije tijekom njene izrade) te je sukladno svojoj ulozi pružala pomoć u izradi strategije.

Provedba strategije se prije svega temelji na akcijskom planu koji je sastavni dio ove Strategije i sadrži čitav niz projekata čija će implementacija pridonijeti ostvarenju mjera, prioriteta i strateških ciljeva. Strategija također sadrži strateške ciljeve, prioritete i mjere koji će doprinijeti ostvarenju vizije županije. Uloga Regionalnog partnerskog odbora te Uprave za integrirani regionalni razvoj i dalje ostaje ista kao i u prethodnim fazama. Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo Požeško-slavonske županije te Regionalna razvojna agencija imat će ulogu pružatelja tehničke pomoći podnositeljima projekata, a podnositelji projekata će biti nositelji ove aktivnosti.

3. ANALIZA/OCJENA STANJA

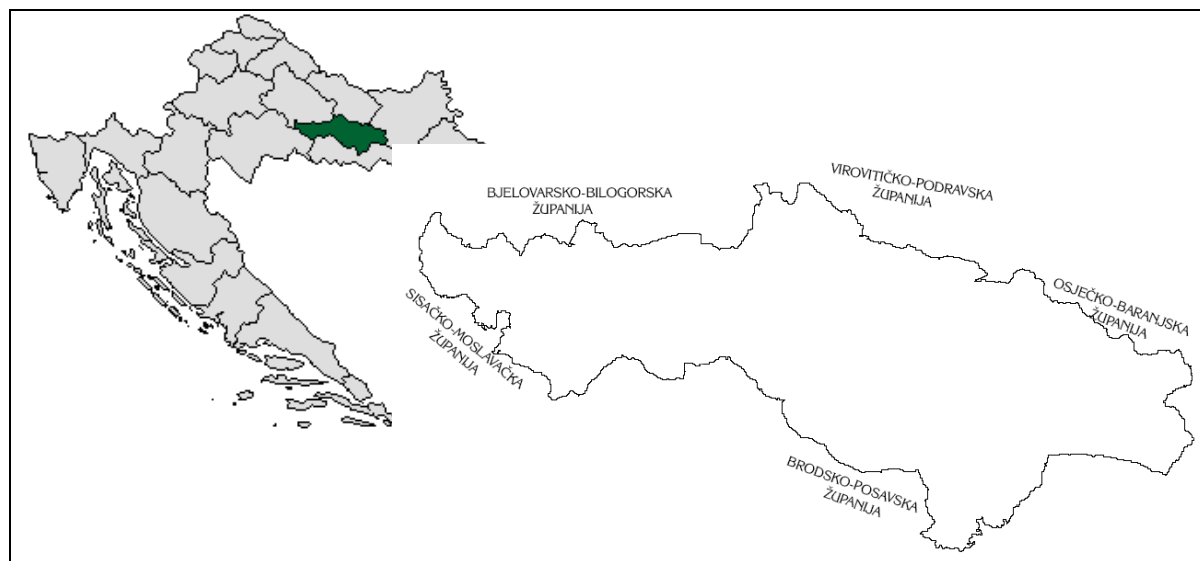
3.1. Zemljopisni položaj i prirodne karakteristike

3.1.1. Fizičko - geografske značajke

Požeško-slavonska županija nalazi se na sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske i zauzima površinu od 1.815,23 km², što čini 3,21% kopnene površine Hrvatske. Graniči sa pet županija: Sisačko-moslavačkom, Bjelovarsko-bilogorskom, Virovitičko-podravskom, Osječko-baranjskom i Brodsko-posavskom.

Prema prirodno-geografskoj regionalizaciji, Županija pripada panonskoj megaregiji i to slavonskom gromadnom gorju te joj, geografski gledano, granice teku Panonskim gorjem Papukom, Krndijom, Dilj gorom, Požeškom gorom i Psunjom. Svojim zapadnim dijelom pripada zavali sjeverozapadne Hrvatske.

Reljef prostora Požeško-slavonske županije podijeljen je na dva osnovna tipa. Centralni dio su nizine uz rijeke Orljavu, Londžu i Pakru. U središnjem dijelu kotline nadmorske visine kreću se od 150 - 200 m nadmorske visine. Okolni dio su obronci planina Papuka, Krndije, Psunja, Požeške gore i Dilja s visinama vrhova od 450 do 980 m nadmorske visine.

Slika 1. Položaj Požeško-slavonske županije

3.1.2. Naselja i naseljenost

Požeško-slavonska županija se sastoji od 10 jedinica lokalne samouprave, i to pet gradova - Požege, Pakraca, Lipika, Pleternice i Kutjeva te pet općina - Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Velika unutar kojih je smješteno čak 277 naselja¹. Po velikom broju naselja Županija je i postala vodeća među županijama Istočne Hrvatske. U njoj je koncentrirano 28% svih naselja makroregije (4,08% naselja RH), što se može objasniti raznolikošću prirodne osnove i specifičnim povijesnim razvojem. Prevladavaju relativno mala naselja s prosječno 359 st/km² prema popisu 1991. godine, a 309 st/km² prema popisu stanovništva iz 2001. godine, što je znatno ispod vrijednosti državnog prosjeka (704 /1991. godine; 656/2001. godine st/km²).

Područje Požeško-slavonske županije je specifično i po razvoju izduženih naselja duž prometnica kao i porastu stanovništva uglavnom u naseljima smještenim uz glavne prometne koridore (osobito cestovne), što označava problem koridorskog razvoja. Primjetan je dugoročni trend preseljavanja ljudi iz brdsko-gorskih u nizinska područja i ubrzana težnja za napuštanjem poljoprivredne djelatnosti. Stanovnici se nastanjuju u suburbanizirana naselja, koja pretežno leže uz najznačajnije prometnice.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, u Županiji je bilo 85.831 stanovnika uz gustoću naseljenosti od 47 stanovnika po km², što zaostaje za državnim prosjekom (78,39 st/km²), a i razumljivo je s obzirom na gorsko-brdski karakter Županije.

3.1.3. Klimatske značajke

U Požeško-slavonskoj županiji dominira umjereno kontinentalna klima na koju veoma jak modifikacijski utjecaj imaju reljef i nadmorska visina, što se ističe u klimatskim različitostima gorskog okvira i zavale. Gore se ističu kao hladniji (-2°C do -4°C u siječnju, <20°C do <18°C u srpnju) i vlažniji (godišnje preko 1000 mm padalina) "otoci", dok su zavala i okolni niži prostori na zapadu relativno topliji (-2°C do -1°C u siječnju i >20°C u srpnju). U vegetativnom periodu IV.-IX. mjeseca u prosjeku padne otprilike 450 mm kiše, a najviše oborina padne u VI., VII. i VIII. mjesecu. Oko 10% oborina padne u obliku snijega. Prosječna godišnja temperatura iznosi 10,5°C, a vlažnost zraka iznosi 82,10%.

Hidrogeološke značajke

Požeško-slavonska županija pripada području sliva rijeke Save i to slivnom području rijeke Orpljave i slivno području Ilova-Pakra.

Veća vlažnost gorskog okvira utjecala je na razvoj relativno guste mreže površinskih vodotoka, koji gravitiraju prema hidrološkim osima - Orpljavi, Londži i Pakri. Svi vodotoci pripadaju porječju Save i karakterizira ih kišno-snježni vodni režim. Reljef, litološki sastav i klima bitno su utjecala i na razvoj prirodnog vegetacijskog pokrova i vrste tala. Gore su prostori raširene kontinentske jelove i bukove šume s razvojem smeđih distričnih tala, dok dna zavale obilježava zajednica hrasta sladunca i cera, pitomog kestena s običnim grabom, uključujući i hrast lužnjak, topole, vrbe i ostale hidrofilne šume i

¹ Analizom naselja, provedenom pri izradi PPUO/G, broj istih se smanjio sa 272 naselja i na 248 naselja stalnog stanovanja i 24 naselja povremenog stanovanja dok 3 naselja nisu dobile granicu (naselja Mijači i Kamenska u Općini Brestovac – radi izgradnje brane stanovnici se prebacuju u Brestovac, Nurkovac i Završje, a naselje Draganlug iz općine Čaglina je demografski pred izumiranjem, a niti Prostornim planom (bivše) općine Požega nije imao utvrđenu GGP.

šikare naplavnih ravni. Prigorski i podgorski dijelovi zavala obilježeni su razvojem lesiviranih (ispranih) i prudoglejnih tala, dok su naplavne ravni u dolinama vodotoka svojstvena močvarnim glejnim i aluvijalnim tlom. Treba reći da su dijelovi prigorja, podgorja i Dilj-gora obilježeni razvojem smeđih tala na laporima, rendzinama lesiviranim i pseudoglejnim tlom.

Osnovne kategorije korištenja zemljišta

U zemljišnoj strukturi Županije prevladavaju poljoprivredne (47,42%) i šumske površine (45,26%), koje čine 92,68% ukupne površine zemljišta. Obradive poljoprivredne površine zauzimaju 43,13%, a udio površina građevinskog područja svih naselja na području Županije iznosi 6,66% (12.085, 94 ha)². Vodne strukture (vodotoci, jezera, akumulacije, ribnjaci), kao i površine infrastrukturnih sadržaja (posebno prometna područja - cesta, putovi i željeznice) te površine iz kategorije ostale površine (posebne namjene, groblja), uvrštene su unutar navedenih struktura, a od ukupne površine zemljišta vode zauzimaju 27.538 km² (1,52%) i infrastruktura 43,48 km² (2,40%).

² Prilikom izrade PPUO/G došlo je do smanjenja građevinskog područja naselja za 26,9% (8.835,05 ha) u odnosu na navedenu površinu iz PPŽ-a odnosno zauzima 4,87% ukupne površine Županije. Istovremeno PPUO/G-ima su se formirala izdvojena građevinska područja (gospodarska, turistička, rekreativna....) koja s površinom od 1.304,28 ha zauzimaju 0,072% ukupne površine Županije.

3.2. Stanovništvo

3.2.1. Demografska obilježja

Stanovništvo je jedan od značajnijih čimbenika dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora Županije. Dostupni podaci prikazuju stvarnu socio-demografsku sliku prostora, kao i procese u razvoju prostorne strukture, važne u okviru cjelokupne revitalizacije prostora Županije.

Suvremene demografske promjene u Županiji nemaju pozitivna obilježja (promjena broja stanovnika, prirodni priraštaj, dobna struktura, aktivitet, stručna sprema), a uvjetovane su negativnim procesima u mirnodopskom razdoblju i potencirane ratnim prilikama od 1991. – 1995. godine.

Prema popisu stanovništva provedenom 2001. godine, u odnosu na popis iz 1991. godine, vidljiv je stalan pad broja i gustoće stanovnika u čak šest jedinica lokalne samouprave (dok je u svega četiri jedinice vidljiv neznatan rast).

Tablica 3. Broj stanovnika i gustoća naseljenosti po gradovima i općinama 1991. i 2001.

Jedinica lokalne samouprave	Površina km ²	%	Broj stanovnika 1991. g.	Gustoća naseljenosti st/km ²	Broj stanovnika 2001. g.	Gustoća naseljenosti st/km ²	
Grad	Požega	133,91	7,38	28.157	210,27	28.201	210,60
	Lipik	208,54	11,49	11.222	53,81	6.674	32,00
	Pakrac	358,08	19,73	16.367	45,70	8.855	24,73
	Pleternica	198,13	10,91	13.119	66,21	12.883	65,02
	Kutjevo	173,61	9,56	7.366	42,43	7.472	43,04
Općina	Brestovac	279,24	15,38	5.395	19,32	4.028	14,42
	Čaglin	179,6	9,89	3.928	21,87	3.386	18,85
	Jakšić	43,75	2,41	4.113	94,01	4.437	101,42
	Kaptol	85,49	4,71	3.566	41,71	4.007	46,87
	Velika	154,88	8,53	6.101	39,39	5.888	38,02
UKUPNO:	1815,23	100,00	85.831	54,72	85.831	47,28	

Izvor: Podaci o površinama iz Ureda za katastarsko-geodetske poslove Požega i Pakrac, Zavod za prostorno uređenje Požega.

Požeško – slavonska županija ima karakteristike emigracijskog, eksodusnog tipa kretanja stanovništva (negativna migracijska bilanca različitog intenziteta), u kojoj je izražena depopulacija (prirodno kretanje stanovništva je pozitivno, popisom ustanovljeno kretanje je negativno, stopa prirodnog kretanja manja je od stope popisom ustanovljenog smanjenja). Iz dostupnih podataka proizlazi da demografska slika Požeško-slavonske županije nije zadovoljavajuća, što dodatno dolazi do izražaja u uzročno-posljedičnom odnosu sa društveno-gospodarskim razvojem. Uspoređujući podatke o spolu stanovništva u Županiji 1991. i 2001. godine, uočava se smanjenje broja i udjela muške populacije (1991. godine je bilo 48.071 ili 48,39% muškaraca, a 2001. godine 41.398 ili 48,23% muškaraca). Kod ženske populacije smanjuje se samo broj, a udio raste (1991. godine je bilo 51.263 ili 51,61% žena, a 2001. godine je bilo 44.433 ili 51,77% žena). Prema popisu 2001. godine, mladog stanovništva bilo je svega 23.037 ili 26,84%, zrelog 43.775 ili 51,00%, a starog 18.671 ili 21,75. Prosječna starost

stanovništva u Županiji je 38,2 godine, a slična obilježja imaju i sve jedinice lokalne samouprave, s nešto većom ili manjom prosječnom starošću. Velik udio osoba starijih od 60 godina, kao i mala gustoća naseljenosti, karakteristični su za Županiju, iz čega proizlazi činjenica da upravo najslabije naseljena područja s najmanjim brojem stanovnika ima najstariju dobnu strukturu stanovništva. Mlado stanovništvo većinom je emigriralo, staro stanovništvo je ostalo, a preostalo mlado stanovništvo ne može nadoknaditi gubitak stanovništva. Prevladavaju tročlane obitelji, što posebno dolazi do izražaja u gradskim i općinskim središtima. Kako se u posljednjih deset godina smanjivao broj mladog i zrelog stanovništva, tako je i broj aktivnog stanovništva postajao sve manji (1991. - 39.678 ili 39,94%, 2001. - 34.954 ili 40,72%). Nešto veći udio aktivnog stanovništva živi u gradskim i općinskim centrima, odnosno radnim središtima, gdje je i udio aktivnih veći od prosjeka Županije.

Usporedbom podataka iz popisa stanovništva iz 1991. i 2001. godine, vidljivo je poboljšanje obrazovne strukture stanovništva u Županiji. Sve je manje neobrazovanog ili nepotpuno obrazovanog stanovništva (1-3 i 4-7 razreda osnovne škole), a istovremeno sve više obrazovanih struktura sa srednjom, višom ili visokom školom. Najveći broj stanovnika u Županiji (prema popisu iz 2001. godine) ima završenu srednju školu, čiji je udio 39,62% od ukupnog broja stanovnika starijih od 15 godina.

Sukladno procjeni Državnog zavoda za statistiku, broja stanovnika iz godine u godinu pada, kao što je vidljivo u **Tablici 4.**

Tablica 4. Procjene broja stanovnika Požeško-slavonske županije 2005. – 2009.

Godina	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Broj stanovnika	84.286	83.714	83.110	82.548	81.891

Izvor: Državni zavod za statistiku

Stanovnici Požeško-slavonske županije čine 1,85% stanovnika Republike Hrvatske. Od ukupnog broja stanovnika 39.804 je muškaraca ili 48,61%, a 42.087 žena ili 51,39% što je odnos koji se ne mijenja tijekom svih promatranih godina. Pad broja stanovnika predstavlja jedan od osnovnih razvojnih problema cijele Požeško-slavonske županije budući da je stanovništvo osnovni čimbenik razvoja. U 2009. godini, na nivou Republike Hrvatske, nastavlja se kontinuirano starenje stanovništva. Prosječna starost ukupnog stanovništva iznosi 41,1 godinu. Procesu starenja doprinosi višegodišnje opadanje udjela mladog stanovništva (0-19 godina) u ukupnom stanovništvu. Navedeni udio na razini države u 2009. godini iznosi 21,05%, dok je na razini Požeško-slavonske županije 24,1%. Udio stanovnika iznad 65 godina u odnosu na ukupno stanovništvo iznosi 17,5%.

3.3. Gospodarstvo

3.3.1. Osnovni pokazatelji

Na području Požeško-slavonske županije poslovno su aktivna ukupno 2.357 subjekta (1.132 pravne osobe i 1.225 fizičke osobe). Njihov udjel u broju poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj je relativno mali i iznosi 1%. Broj poslovnih subjekata prema pravnom statusu dane je u Tablici 5.

Tablica 5. Broj poslovnih subjekata prema pravnom statusu - stanje na dan 31. 12. 2008.

Redni broj	Pravni status	Republika Hrvatska	Požeško-slavonska županija	Udio PSŽ u RH (%)
1	2	3	4	5
1.	PRAVNE OSOBE - UKUPNO			
	Registrirane	263.759	2.830	1,1
	Aktivne	132.258	1.132	0,9
1.1.	Trgovačka društva			
	Registrirane	128.337	861	0,7
	Aktivne	103.382	707	0,7
1.2.	Poduzeća i zadruge			
	Registrirane	81.194	947	1,2
	Aktivne	7.465	80	1,1
1.3.	Ustanove, tijela, udruge, fondovi i organizacije			
	Registrirane	54.228	1.022	1,8
	Aktivne	21.411	345	1,6
2.	Obrti i djelatnosti slobodnih profesija	100.262	1.225	1,2
3.	UKUPNO - AKTIVNI SUBJEKTI	232.520	2.357	1,0

Izvor: DZS, Priopćenje br.11.1.2/2. od 10. veljače 2009. godine

U posljednjih 5 godina vidljiv je lagani porast broja aktivnih poslovnih subjekata po gotovo svim statusnim oblicima, osim broja poduzeća i zadruga koji je u tom razdoblju u padu (usklađenje sa Zakonom o trgovačkim društvima, stečajevi, likvidacija). Preko 60% svih aktivnih pravnih osoba su trgovačka društva.

3.3.2. Bruto domaći proizvod

Po stanovniku Požeško-slavonske županije, prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2006. godinu, bruto domaći proizvod (BDP) iznosi **4.904 EURA** što je samo **63,6%** od prosjeka RH, a slabije rezultate ostvarile su samo Brodsko-posavska i Vukovarsko-srijemska županija. Potrebno je istaknuti kako sve tri navedene županije pripadaju NUTS 2 regiji - Panonskoj Hrvatskoj.

Promatrajući strukturu po županijama, vidljivo je da Požeško-slavonska županija ostvaruje svega 1,2% udjela u ukupnom BDP-u RH te da samo Ličko-senjska županija ima još manji udjel (1%).

U 2007. godini Požeško-slavonska županija ostvarila je bruto domaći proizvod (BDP) u iznosu od 3.966 milijuna kuna odnosno 541 milijun EUR-a, što je oko 1,3% ukupno ostvarenog BDP-a RH i 6,05% ukupno ostvarenog BDP- a u Panonskoj Hrvatskoj. Ostvareni BDP po stanovniku iznosio je 2007. godine **6.505 EUR-a**, dok je prosjek RH 9.656 EUR-a. Iz navedenih podataka proizlazi da je BDP po

stanovniku naše Županije **67,37% hrvatskog prosjeka** te da je na razini oko 95% prosjeka Panonske Hrvatske. BDP od 2000. godine ima tendenciju rasta do 2009. godine, ali je još uvijek nizak i nezadovoljavajući. Pet županija Panonske Hrvatske (Virovitičko-podravska, Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska) nalaze se na samom začelju promatramo li ostvareni BDP u Hrvatskoj, bez obzira što imaju mogućnost ostvarivanja daleko veće poljoprivredne proizvodnje i ostalih kkomparativnih prednosti u usporedbi s ostatkom Republike Hrvatske. Istočni dijelovi Hrvatske itekako kaskaju za hrvatskim zapadom.

Bruto dodana vrijednost (BDV) se definira kao vrijednost proizvodnje koja je umanjena za vrijednost svih dobara i usluga korištenih kao ulaz u proizvodnju te potrošenih za vrijeme proizvodnog procesa. U 2007. godini ostvarena je BDV u vrijednosti 3.414 milijuna kuna, što čini 1,3% BDV Republike Hrvatske. Promatrano prema djelatnostima, najveću BDV u Požeško-slavonskoj županiji ostvarile su skupine djelatnosti poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva s ostvarenih 23% ukupne BDV u Županiji i čine 6,06% na razini Hrvatske, a zatim sa 22,7% skupna djelatnost rudarstva, vađenja, prerađivačke industrije, opskrbe energijom, plinom i vodom.

3.3.3. Zaposlenost

Tablica 6. Kretanje zaposlenih u Požeško-slavonskoj županiji (2004.-2009.) – stanje 31. ožujka

O p i s	Broj zaposlenih po godinama						%
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Pravne osobe ukupno	17.038	16.998	16.054	16.105	16.252	15.264	78,7
Vlasnici i njihovi zaposlenici u obrtu i djelatnosti slobodnih profesija - ukupno	3.328	3.520	3.688	3.717	3.797	3.315	17,1
Zaposleni osiguranici, poljoprivrednici	1.282	1.182	1.087	975	918	807	4,2
SVEUKUPNO	21.648	21.700	20.829	20.797	20.967	19.386	100,0

Izvor: DZS, priopćenje br.9.2.4., ožujak 2004.-2008., br. 9.2.2/1. svibanj 2004 - 2008., Statističke informacije MIOR-a br.1., travanj 2004.-2008., broj 4/2009

Prema strukturi zaposlenih 2009. godine (19.386 zaposlenih) 78,7% zaposlenih je kod pravnih osoba ili 15.264 zaposlena, 17,1% u obrtništvu i slobodnim profesijama dok je 4,2% zaposlenih poljoprivrednika. Udio od samo 4,2% zaposlenih poljoprivrednika je vrlo loš pokazatelj ako se uzme u obzir da je Požeško-slavonska županija poljoprivredna županija. U odnosu na 2008. godinu, u 2009. godini zabilježen je pad zaposlenosti od 7,5%.

Distribucija zaposlenih za 2008. godinu prema područjima djelatnosti pokazuje da je najviše zaposlenih u području prerađivačke industrije (5.464) ili 27,2%, područje trgovine zapošljava 13,4% te građevinarstvo sa 8,2%, područje zdravstvena zaštita i socijalna skrb zapošljava 9,0%, javna uprava i obrana 8,4%, obrazovanje 7,8%.

Ukupan broj zaposlenih u 2008. godini veći je za 0,8% nego u 2007. godini.

U strukturi pravnih osoba prema području djelatnosti, najveći broj aktivnih subjekata je u području trgovine, zatim slijede ostale društvene, socijalne i uslužne djelatnosti.

3.3.4. Nezaposlenost

Broj nezaposlenih na razini Republike Hrvatske bio je u porastu od 1999. godine, kada je iznosio 321.866 (godišnji prosjek) do 2002. godine kada je iznosio 389.740 (godišnji prosjek). Od 2002. godine do 2008. godine broj nezaposlenih bio je u konstantnom padu i u 2008. godinu iznosio je 236.741 (godišnji prosjek). U Požeško-slavonskoj županiji zabilježeni su jednaki trendovi kretanja nezaposlenih u promatranim razdobljima. Broj nezaposlenih je 1999. godine iznosio 6.129 nezaposlenih osoba te bio u porastu do 2002. godine (7.602), a od 2002. godine do 2008. godine je u kontinuiranom padu (4.669), što nije rezultat samo zapošljavanja već i promjene metodologije evidencije nezaposlenih osoba. Prema statističkom izvješću Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, prosječan broj nezaposlenih osoba 2007. godine iznio je 5.097 osoba, 2008. godine 4.669 osoba, 2009. godine 5.310 osoba, a krajem lipnja 2010. godine iznosio je 5.494 osoba od čega 53,56% čine žene.

Skupina nezaposlenih bez osnovne škole, nezavršene osnovne škole i sa osnovnom školom čini ukupno 30,63% nezaposlenih, sa završenom trogodišnjom i četverogodišnjom srednjom školom 62,67%, dok je udio nezaposlenih sa završenom višom i visokom školom, magisterijem i doktoratom 6,7%. Nezaposleni u Požeško-slavonskoj županiji čine otprilike 2% nezaposlenih u Republici Hrvatskoj. Povećanje nezaposlenosti zabilježeno je kao rezultat smanjenja gospodarskih aktivnosti zbog prelijevanja svjetske gospodarske krize na hrvatsko gospodarstvo.

Promatramo li podatke o životnoj dobi nezaposlenih, podaci ukazuju na povećanje broja nezaposlenih u svim dobnim strukturama, ali najznačajnije je povećanje ostvareno u mlađim dobnim skupinama svih obrazovnih struktura. Nezaposlenost mladih i neadekvatni poslovi ostavljaju tragove za cijeli život i obično sužavaju mogućnosti budućeg zaposlenja. Nemogućnost pronalaska zaposlenja stvara osjećaj ranjivosti i beskorisnosti kod malih ljudi, zbog čega je zapošljavanje mladih i poticanje njihove produktivnosti opravdano zbog njih samih na početku radnog vijeka, a svakako i zbog ekonomske neovisnosti. Važno je fokusirati se na zapošljavanje mladih jer oni predstavljaju pokretače ekonomskog razvoja. Potrebno ih je pravilno motivirati jer oni su motivirani i sposobni ponuditi nove ideje i poglede.

3.3.5. Osnovni rezultati poslovanja

Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika rezultat su obrade godišnjih financijskih izvještaja pravnih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost i imaju sjedište tvrtke na području Županije. Pri donošenju zaključaka treba naglasiti da se teritorijalna pripadnost određenoj županiji određuje prema sjedištu tvrtke, tj. prema mjestu u kojemu se vodi njezin osnovni račun, a ne prema teritoriju na kojemu tvrtka stvarno posluje. To je osobito karakteristično u slučaju velikih javnih poduzeća od državnog značenja (Hrvatske šume, Hrvatska elektroprivreda, HP, HT i drugi) čije je sjedište u Zagrebu, a djelatnost obavljaju na području cijele Hrvatske. Stoga, iako pojedine tvrtke obavljaju gospodarsku djelatnost na području Požeško-slavonske županije, poslovanje njihovih poslovnih jedinica nije obuhvaćeno u ukupnim pokazateljima gospodarstva Županije.

Prema propisanoj metodologiji, u pokazatelje gospodarstva za poslovnu 2007. godinu prikupljeno je i obrađeno 542 godišnjih financijskih izvještaja, čiji podnositelji su aktivni poduzetnici (trgovačka društva) sa sjedištem na području Požeško-slavonske županije.

Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika Županije u poslovnoj 2007. godini govore sljedeće:

- ostvareni ukupni prihodi iznose gotovo 4 milijarde kuna što je 0,6% udjela u ukupnim prihodima RH odnosno 12% povećanje u odnosu na 2006. godinu,
- dobit nakon oporezivanja iznosi 135,5 milijuna kuna dok gubitak nakon oporezivanja iznosi 170,7 milijuna kuna, iz čega proizlazi da je gospodarstvo Županije ostvarilo konačan konsolidiran **negativan** financijski rezultat u iznosu od 35,2 milijuna kuna,
- broj zaposlenih na bazi sati rada zadržan je na razini prethodne godine (9.541 zaposlena),
- prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom iznosila je **3.180 kuna**, što je za 24,8% niže od prosjeka Republike Hrvatske, (nominalno viša za 7,5% i realno za 4,4% nego prethodne godine)
- ulaganja u dugotrajnu imovinu iznose 262,6 milijuna kuna i povećana su za 14,7%.
- podaci o neto plaćama su prikazani u **Tablici 8**.

Tablica 7. Isplaćene mjesečne neto plaće u Požeško-slavonskoj županiji i Republici Hrvatskoj, u HRK

Godina	Požeško-slavonska županija	Republika Hrvatska
2006.	3.599	4.421
2007.	3.771	4.655
2008.	4.088	4.962

Izvor: FINA

Od 2009. godine podatke o isplaćenim neto plaćama statistički ne prati FINA, zbog čega nisu dostupni noviji podaci.

Analizirajući rezultate poslovanja za 542 poduzetnika (tvrtke) po područjima djelatnosti, uočava se da je najveći gubitak, u iznosu od 146 milijuna kuna, iskazan u području građevinarstva. Gubitak u građevinarstvu čini 86% ukupno iskazanog gubitka gospodarstva Županije.

U strukturi gospodarstva Županije prema broju zaposlenih, 43% zaposlenih zaposleno je u području prerađivačke industrije. U tom području, koje zapošljava 4.062 radnika i ostvaruje 29% ukupnog prihoda, ostvareno je 25,5% ukupne dobiti (34,6 milijuna kuna) te pozitivan financijski rezultat (ostvarena dobit veća je za 28,3 milijuna kuna od gubitaka). Sa ostvarenih 35,7% ukupnih prihoda gospodarstva Županije, najjače je područje trgovine. To područje, 192 poduzetnika sa 1.906 zaposlenih, ostvarilo je za 26,4 milijuna kuna veću dobit od gubitaka. U području djelatnosti poljoprivrede (zapošljava 10,4% svih zaposlenih i ostvaruje 13,5% ukupnog prihoda) ostvarena je najveća dobit, iznosi 47 milijuna kuna te čini 34,8% ukupne dobiti gospodarstva Županije.

U 2009. godini bilo je registrirano 862 trgovačka društava dok je aktivnih bilo 692. Prema podacima FINA-e za 2009. godinu, 483 poduzetnika koji su obveznici poreza na dobit ostvarili su ukupan prihod u iznosu od 3,051 milijardi kuna ili 8,7% manje nego u 2008. godini, što je rezultat usporavanja gospodarskih aktivnosti pod utjecajem ekonomske krize. Ukupni rashodi su iznosili 3,048 milijardi kuna ili 7,6% manje nego u istom razdoblju prethodne godine. Dobit je iznosila 71 milijun, a gubitak 79 milijuna kuna, iz čega proizlazi negativan financijski rezultat u iznosu od 7,89 milijuna kuna. Prosječan broj zaposlenih je iznosio 8.382 ili 4,4% manje nego 2008. godine.

U prvih devet mjeseci 2010. godine, poduzetnika obveznika poreza na dobit bilo je 555, a ostvarili su ukupnan prihod u iznosu od 2,258 milijardi kuna ili 4,2% manje nego u istom razdoblju 2009. godine, što je manji pad nego na nivou RH (-5%). Ukupni rashodi ostvareni su u iznosu od 2,222 milijarde kuna ili 3% manje nego u istom razdoblju 2009. godine, dok je na nivou RH pad bio za 3,9%. Iz navedenog proizlazi da je ostvarena dobit, međutim zabrinjava što su investicije u dugotrajnu imovinu svega 110 milijuna ili 14,7% manje nego 2009. godine.

3.3.6. Pokazatelji uspješnosti poslovanja po županijama

Raspoređenost poduzetnika po županijama je neravnomjeran. Grad Zagreb i Zagrebačka županija čine poduzetničku aglomeraciju od 38,8% svih poduzetnika i 43,8% svih zaposlenih Republike Hrvatske. Tu se ostvaruje preko 50% svih prihoda i dobiti. Požeško-slavonska županija, svojim udjelom od 0,6% u broju poduzetnika i 1,0% u broju zaposlenih i 0,6% u ukupnom prihodu zauzima predzadnje mjesto (iza je samo Ličko-senjska županija).

Kvalitetom poslovanja, mjerenom prosječnim pokazateljima (ekonomičnost, produktivnost i rentabilnost), gospodarstvo Požeško-slavonske županije od svih županija ostvarilo je najlošije rezultate. Dok su pokazatelji ekonomičnosti i produktivnosti daleko ispod prosjeka, pokazatelji rentabilnosti imaju negativan predznak.

3.3.7. Malo gospodarstvo

Iako se poduzetnici ne dijele na "male" i "velike" već samo na uspješne i neuspješne, malo i srednje poduzetništvo ima poseban značaj jer se manji gospodarski subjekti lakše prilagođavaju zahtjevima tržišta i brže prihvaćaju strukturne promjene nego veliki sustavi. Uz manje angažiranih poslovnih sredstava ostvaruju bolje financijske rezultate, a bilježe i porast zapošljavanja. Upravo iz tih razloga mali i srednji poduzetnici imaju sve veću ulogu u ukupnom gospodarskom razvoju pojedine regije.

Razumljivo je da malo gospodarstvo ne može poslovati izdvojeno i da se ono nadovezuje na velike gospodarske subjekte u djelatnostima koje su strateški pravci ukupnog gospodarskog razvoja. Stoga je jedan od ciljeva razvoja malog gospodarstva njegovo povezivanje, kako unutar subjekata malog gospodarstva, tako i s velikim gospodarskim subjektima.

Najrašireniji i najznačajniji oblici malog gospodarstva na području Požeško-slavonske županije su obrtnici te mala i srednja trgovačka društva. Zadrugarstvo, kao oblik poduzetničkog organiziranja, na području Županije nije još uvijek značajnije prisutno.

Tablica 8. Struktura gospodarstva prema veličini gospodarskih subjekata u 2009. godini

STRUKTURA	Gospodarski subjekti		Zaposleni	
	Broj	%	Broj	%
1	2	3	4	5
1. OBRTNICI	965	66,7	3.045	26,6
2. MALA TRGOVAČKA DRUŠTVA	462	31,9	3.842	33,6
3. SREDNJA TRGOVAČKA DRUŠTVA	16	1,1	2.406	21,1
MALO GOSPODARSTVO (1+2 +3)	1.443	99,7	9.293	81,3
4. VELIKA TRGOVAČKA DRUŠTVA	5	0,3	2.134	18,7
UKUPNO GOSPODARSTVO (1+2+3+4)	1.448	100,0	11.427	100,0

Izvor: FINA – Podružnica Požega: Osnovni financijski rezultati poslovanja; DZS, Priopćenja: Poslovni subjekti i Zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija

Promatramo li objedinjene podatke o svim oblicima malog gospodarstva (obrta, mala i srednja trgovačka društva), malo gospodarstvo Požeško-slavonske županije predstavlja 1.443 tvrtki ili 99,7% ukupnog broja gospodarskih subjekata i zapošljava 81,3% ukupno zaposlenih. Potrebno je istaknuti da čak i u uvjetima značajnog smanjivanja broja aktivnih gospodarskih subjekata, broj zaposlenih u malim i srednjim poduzećima pokazuje tendenciju rasta.

3.3.8. Obrtništvo i djelatnosti slobodnih profesija

Obrtništvo Požeško-slavonske županije, kao tradicionalna gospodarska djelatnost, najbrojniji je oblik poduzetničkog organiziranja s tendencijom rasta.

Tablica 9. Broj obrta i zaposlenih

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
1	2	3	4	5	6
A) Broj obrta	1.182	1.195	1.201	1.234	1.225
B) Zaposleni (vlasnici i njihovi zaposlenici)	3.328	3.520	3.688	3.717	3.797
Ø broj zaposlenih (B / A)	2.82	2.95	3,07	3,01	3,10

Izvor: DZS, Priopćenja br.9.2.4, Zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija

Tablica 10. Ostvareni poslovni rezultati u obrtništvu i djelatnostima slobodnih profesija, u 000 HRK

Opis	2006.	2007.	Indeks 3/2
1	2	3	4
1. Ukupno ostvareni primici	505.250.636	581.899.676	115,2
2. Ukupno ostvareni izdaci	464.367.507	527.239.603	113,5
3. Ukupno ostvaren dohodak	57.506.238	69.878.227	121,5
4. Ukupno ostvaren gubitak	16.623.129	15.218.155	91,5

Izvor: POREZNA UPRAVA – Područni ured Požega

Iako podaci o ostvarenim poslovnim rezultatima (Tablica 10.) pokazuju ostvareni konsolidirani pozitivni financijski rezultat, razina prosječno ostvarenog godišnjeg dohotka još uvijek je niska. Brojke govore o rastu ukupno ostvarenog dohotka za 21,5%. Broj poreznih obveznika - obrtnika koji su poslovali s gubitkom znatno je povećan posljednjih nekoliko godina.

Tablica 11. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika (trgovačka društava) – 2009.

POKAZATELJI	Trgovačka društva prema veličini				UKUPNO
	Mala	Srednja	UKUPNO Mala + Srednja	VELIKA	
1	2	3	4(2+3)	5	6(4+5)
BROJ PODUZETNIKA - aktivni predali izvješće FINI	462	16	478	5	483
2. BROJ ZAPOSLENIH -udjel u%	3.842 45,84	2.406 28,70	6.248 74,54	2.134 24,46	8.382 100,00
3. UKUPNI PRIHODI – (000 kn) - udjel u%	1.147.550 37,61	1.034.656 33,91	2.182.206 71,52	868.805 28,48	3.051.011 100,00

4. DOBIT – (000 kn) -udjel u%	40.650 57,48	20.665 29,22	61.315 86,70	9.400 13,30	70.715 100,00
5. GUBITAK – (000 kn) -udjel u%	37.796 48,09	4.915 6,25	42.711 54,34	35.892 45,66	78.603 100,00
6. KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI REZULTAT – (000 kn) (Dobit - gubitak)	2.854	15.750	18.604	-26.492	-7.888
7. INVESTICIJE – (000 kn)	31.365 20,46	94.380 61,57	125.745 82,03	27.545 17,97	153.290 100,00

Izvor: FINA-Podružnica Požega

Rezultati poslovanja poduzetnika prema veličini za 2009. godinu govore da su mala i srednja trgovačka društva poslovala uspješnije od velikih.

I. Velika trgovačka društva – 5 tvrtki:

- zapošljavaju 24,46% svih zaposlenih,
- ostvarila su 28,48% ukupnog prihoda, 13,30% ukupne dobiti i 45,66% svih gubitaka. Negativan konsolidirani financijski rezultat iznosi 26,5 milijuna kuna.

II. Mala i srednja trgovačka društva – 478 tvrtki:

- zapošljavaju 74,54% ukupno zaposlenih
- ostvarili su 71,51% ukupnih prihoda, 86,70% ukupne dobiti i 54,34% ukupnih gubitaka. Pozitivan konsolidirani financijski rezultat iznosi 18,6 milijuna kuna.

U 2009. godini ostvareni financijski rezultat poslovanja za malo gospodarstvo je pozitivan (18,6 milijuna kuna), a za veliko gospodarstvo negativan (26,5 milijuna kuna). Taj negativan financijski rezultat poslovanja u segmentu velikog gospodarstva odražava se na kretanja u ukupnom gospodarstvu, tako da je za 2009. godinu gospodarstvo Županije ostvarilo negativan financijski konsolidirani rezultat poslovanja (7,9 milijuna kuna).

3.3.9. Vanjsko-trgovinska razmjena

U ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni Republike Hrvatske, Požeško-slavonska županija ostvaruje veoma niski udio izvoza (oko 1%), kao i uvoza (oko 0,4%).

Ukupan izvoz Županije u 2008. godini, ostvaren je u iznosu 126 milijuna US dolara i manji je za 10,3% u odnosu na 2007. godinu. Istovremeno, vrijednost uvoza je smanjena za 8,9% i iznosila 86,5 milijuna US dolara. Iz navedenog slijedi da je na području Županije ostvaren suficit u vanjsko-trgovinskoj razmjeni (pokrivenost uvoza izvozom 148,1% i 145,7%).

Prerađivačka industrija glavni je izvoznik, a ujedno i uvoznik. U promatranom razdoblju, ova djelatnost je izvezla robe i usluga u vrijednosti 116,7 milijuna US dolara ili 92,6% ukupnog izvoza Županije, a istovremeno je uvezla robu i usluge u vrijednosti 65,6 milijuna US dolara ili 75,8% ukupnog uvoza.

U 2009. godini vrijednost uvoza i izvoza smanjio se u odnosu na 2008. godinu. Vrijednost izvoza iznosila je 105.753.836 USD ili 16,1% manje nego u 2008. godini, dok je vrijednost uvoza iznosila 72.230.630 USD ili 16,5% manje. Vrijednost izvoza za prvih devet mjeseci 2010. godine iznosio je 70.910.901 USD i veći je za 5,8% u odnosu na isto razdoblje 2009. godine, dok je uvoz iznosio 60.100.370 USD ili 20,3% veći nego u istom razdoblju 2009. godine. Unatoč značajnom padu izvoza i uvoza, i dalje je zadržan pozitivan trend pokrivenosti uvoza izvozom pri čemu je izvoz za 30% veći od uvoza.

Odnosi udjela sudjelovanja izvoza i uvoza u istom na nivou Republike Hrvatske nije promijenjen. Najveći izvoznici s područja Županije su Plamen d.o.o. Požega, D.E.M. d.o.o. Pakrac, Lipik-Glas d.o.o. Lipik, Zvečevo d.d. Požega, ETA d.o.o. Požega, Color Emajl d.o.o. Požega, Spin Valis d.o.o. Požega, Kutjevo d.d. Kutjevo, Orljava d.o.o. Požega, Valis Fagus d.o.o. Požega, Gamauf d.o.o. Poljana, Sloga IMK d.d. Požega.

Postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije osigurava značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima (tradicionalno zbog prisutnosti sirovina - drvena, staklarska, metalurška, prehrambena i tekstilna). U drvoprerađivačkoj djelatnosti na području Županije djeluje dvadesetak trgovačkih društava od kojih su najznačajniji: Spin Vallis d.d., Drvena industrija Papuk iz Pakraca, Tofrado d.o.o., Bor d.o.o. i drugi. Drvoprerađivačka industrija značajni je izvoznik na zapadno-europsko tržište (Italije, Austrije, Slovenije i Njemačke). Sektor proizvodnje tekstila i tekstilnih proizvoda je jedan od većih izvoznika u Požeško-slavonskoj županiji. S dominantnim udjelom uslužne prerade u izvozu (tzv. "lohn" poslovi) uglavnom zadržava poziciju na tržištu. Glavni proizvođači na području Županije su Orljava, Sloga IMK i Samteks. Najveći predstavnici na području metaloprerađivačke industrije su istovremeno i najveći proizvođači štednjaka i peći na kruto gorivo, te radijatora i drugih odljevaka od sivog lijeva u Hrvatskoj. To su: Plamen International d.o.o., zatim ETA d.o.o. za proizvodnju električnih grijača, Tofrado d.o.o. kao proizvođača čavala, pletiva i žice u metalnom dijelu te Kolor-emajl d.o.o. proizvođač kamina i metalne galanterije.

Najveći izvoz ostvaren je sa zemljama Europske unije (Njemačkom, Italijom, Slovenijom) te Bosnom i Hercegovinom, a najviše se uvozilo iz Italije, Njemačke, Slovenije, Gane te Bosne i Hercegovine.

Najveći izvoz ostvaruje prerađivačka industrija (dijelovi električnih aparata, hrana i piće, proizvodi lijevanog željeza i kućanskih aparata, prerada drveta, šivanje odjeće, proizvodnja stakla), trgovina te cestovni prijevoz i građevinarstvo.

3.3.10. Strana ulaganja

Potencijalni izvor poboljšanja znanja i rasta odnosno konkurentnosti su izravna strana ulaganja. Ona potiču stvaranje novih radnih mjesta, poboljšanje upravljanja i napredak tehnologije. Problem je koncentracija izravnih stranih ulaganja u razvijena područja jer ulagači daju prednost području gdje postoji dovoljno razvijena osnovna infrastruktura i kvalificirana radna snaga.

Strana ulaganja su jedna od osnovnih pretpostavki daljnjeg razvoja Požeško-slavonske županije jer je očito da postojeći gospodarski subjekti nemaju dovoljnu financijsku snagu za daljnji razvoj. Međutim, takva ulaganja su na području županije vrlo rijetka. I postojeći strani ulagači u tvrtke na području Županije, zbog smanjenja potražnje za proizvodima, smanjuju vlastitu proizvodnju pa dolazi i do zatvaranja pogona (ETA d.o.o.). Za privlačenje stranih ulagača na područje Županije ista nema dovoljno kapaciteta niti u financijskom smislu niti u ljudskim resursima i država bi trebala preko svojih institucija daleko više uložiti napora da se privuku investitori koji će uložiti u neku regiju. Na Županiji je da osigura određene preduvjete kao što je institucionalna potpora (agencije koje će odraditi sve potrebne administrativne poslove od predlaganja lokacije do osiguravanja potrebne dokumentacije za izgradnju, opremanje poduzetničkih zona i educirana radna snaga).

3.3.11. Poduzetničke zone

Poduzetnička zona je dio gradskog/općinskog teritorija u kojemu se obavljaju određene gospodarske djelatnosti uz poštivanje važećih gospodarskih propisa, kao i onih koje su vezani na očuvanje i zaštitu

okoliša. Za male i srednje poduzetnike i obrtnike dobro je da svi ili dio svojih aktivnosti lociraju u poduzetničku zonu iz razloga što su unutar zona predviđeni odgovarajući prostori za obavljanje djelatnosti.

Glavni ciljevi osnivanja zone mogu se definirati na sljedeći način:

- osiguravanje dugoročnih uvjeta za razvoj malog i srednjeg poduzetništva i proizvodnog obrtništva kao jednog od najvažnijih i najstabilnijih nositelja razvoja gospodarstva,
- dugoročno smanjivanje i ublažavanje nezaposlenosti i poticanja poduzetnika na otvaranje novih radnih mjesta, osobito unutar proizvodnih djelatnosti,
- stimuliranje rasta i razvoja poduzetnika, osobito u pogledu razvoja novih proizvoda, primjene novih tehnologija i poticanja izvoza,
- olakšavanje komunikacije i poticanje suradnje između poduzetnika i obrtnika koji će se naći unutar zone, osobito poticanje na udruživanje na realizaciju konkretnih poduzetničkih i razvojnih projekata.

Poslovni rezultati i iskustva poduzetničkih zona u razvijenim europskim zemljama potvrđuju rezultate u smislu poticanja proizvodnje, izvoza, dolazak stranog kapitala i jeftinijeg prijevoza roba i tehnologije što je svakako najvažnije za realno povećanje zaposlenosti, kako na nivou cijele države tako i na razini jedinica lokalne samouprave.

Trenutačno su u funkciji četiri poduzetničke zone:

- **Poduzetnička zona Pakrac** je površine 5,3 ha i posluje 7 poduzetnika koji zapošljavaju 254 zaposlenika. Olakšice koje su ponuđene potencijalnim korisnicima su: donira im se pravo na angažiranu električnu energiju, proizvodne djelatnosti oslobođene plaćanja komunalnog doprinosa, usluga Poduzetničkog centra Pakrac d.o.o., mogućnost obročnog plaćanja zemljišta.
- **Poduzetnička zona Požega** smještena je na 18 ha zemljišta. U zoni posluje 6 poduzetnika i 138 zaposlenika. Od olakšica Grad Požega nudi poduzetnicima umanjenje ili oslobođenje plaćanja komunalnog doprinosa. U postupku je osnivanje i izgradnja novih zona Poslovno-rekreacijske zone Požega-Sjever 73,10 ha i Gospodarska zona Požega-Istok 11 ha.
- **Poduzetnička zona Pleternica** je na površini od 12 ha. U zoni posluje 8 poduzetnika koji zapošljavaju 360 djelatnika. Olakšica koje Grad Pleternica nudi su: oslobađanje plaćanja komunalnog doprinosa za proizvodne pogone, prodaja parcela po posebno povoljnoj cijeni, odgoda plaćanja komunalnog doprinosa 3 godine.
- **Poduzetnička zona Kamenjača - Kutjevo** smještena je na površini od 19,74 ha. U zoni posluje 9 poduzetnika koji zapošljavaju 104 djelatnika. Ponuđene olakšice su: oslobađanje plaćanja dijela komunalnog doprinosa, oslobađanje od plaćanja komunalne naknade u vremenu do četiri godine od početka rada, oslobađanje poreza na tvrtku četiri godine, druge olakšice iz nadležnosti lokalne samouprave.

Požeško-slavonska županija je 2008. godine izradila **Plan razvoja poduzetničkih zona za razdoblje 2008.-2012. godine** kojim je iskazano rangiranje poduzetničkih zona prema prioritetima (prednost imaju zone koje se nalaze na prostoru za koje su izrađeni planovi uređenja i koje imaju iskazan poduzetnički interes).

Požeško-slavonska županija u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva sudjeluje u projektu „**Razvoj investicijskog okruženja**“ kako bi županija bila osposobljena/certificirana da može na profesionalan način predstaviti svoje prednosti i mogućnosti mogućim ulagačima te ispuniti njihove potrebe i očekivanja i razviti što više lokacija spremnih za ulaganje. Cilj je potaknuti razvoj, privući inozemna direktna ulaganja, pružiti pomoć u dobivanju poticaja izvozno orijentiranim proizvodnim tvrtkama (ako su poticaji potrebni) potaknuti regionalni razvoj, raditi na razvoju industrijske lokacije s čime bi došlo do zapošljavanja, smanjenje nezaposlenosti, razvoja vještina radne snage, bolje korištenje nacionalnih resursa, povećane poslovne mogućnosti za pod dobavljače, poboljšana kvaliteta, poticanje izvoza domaćih proizvoda, kvalificirani radnici često pokreću vlastiti posao.

Projekt se provodi korištenjem predpristupne pomoći EU – IPA III C, dio je Operativnog programa za regionalnu konkurentnost 2007-2009.

Provodi se kroz certifikaciju tri standarda:

1. **Informacijski standard** – obuhvaća prikupljanje i ažuriranje podataka o lokalnom gospodarstvu, ocjenu mogućnosti poslovnog povezivanja, analizu lokalnih konkurentskih prednosti, ocjenu lokalne poslovne klime i mogućnosti ulaganja u pojedine sektore
2. **movinski standard** – definira se ponuda lokacije i objekata koji zadovoljavaju međunarodne standarde kvalitete, odnosno mogućnosti za ulaganja u pogledu raspoloživog zemljišta, vlasničke strukture, poslovnih planova i infrastrukture u gospodarskim zonama. Konkurentnost nije moguće osigurati bez poboljšanja u području opremanja infrastrukturom, uklanjanja administrativnih preporuka, mijenjanja shvaćanja i navika o značenju investicija, odnosno stvaranja kvalitetnog poslovnog okruženja od strane države i jedinica regionalne samouprave.
3. **Marketinški standard** – razvijanje usmjerene promocije županija i odgovarajuće razine usluga koje iste pružaju ulagačima. Stvaraju se i vještine i znanja u svezi promoviranja prednosti i poslovnih mogućnosti svojih županija potencijalnim ulagačima u skladu s međunarodnim standardima.

3.3.12. Institucionalni okvir za upravljanje razvojem

Institucionalni okvir za upravljanje razvojem u Požeško-slavonskoj županiji čine sljedeće institucije:

1. Požeško-slavonska županija

Požeško-slavonska županija kroz svoje upravne odjele sudjeluje u izradi svih strateških dokumenata te kontinuirano pruža podršku svim zainteresiranima za ulaganja, pokretanje poslovanja i ostale aktivnosti kojima se želi potaknuti održiv društveno-gospodarski razvoj ovog kraja.

2. Jedinice lokalne samouprave

Općine i gradovi sa svojim upravnim odjelima u kojima rade zaposlenici sa iskustvom u pripravi projektnih prijava na različite natječaje ministarstava (Fonda za regionalni razvoj, EIB..). Također općine i gradovi imaju značajno iskustvo u provedbi postupaka javne nabave, u praćenju provedbe projekata, a što je sve vrlo značajno u fazi implementaciji različitih razvojnih projekata.

3. HGK Županijska komora Požega

HGK Županijska komora Požega je organizacijski dio poslovnog subjekta Hrvatska gospodarska komora Zagreb, a osnovana je 1994. g. s ciljem da HGK djeluje na području Požeško-slavonske

županije. Obvezne članice HGK su trgovačka društva koja obavljaju gospodarsku djelatnost. Zadaci HGK ŽK Požega su jačanje konkurentne sposobnosti članica, zastupanje interesa članica prema kreatorima gospodarske politike, promocija gospodarstva u zemlji i inozemstvu, unapređenje rada i poslovanja članica kroz udruživanja, poslovno obrazovanje članica, praćenje i analiza gospodarskih kretanja, obavljanje javnih ovlasti (izdavanje dozvola za međunarodni cestovni prijevoz robe , izdavanje certifikata o porijeklu robe i ovjeravanje dokumenata, izdavanja ATA karneta, usklađivanje autobusnih vozničkih redova na županijskim linijama, izdavanje suglasnosti za poslovne dozvole strancima)

Aktivnosti i usluge Županijske komore Požega proizlaze iz zadataka i poslova određenih statutom HGK:

- kretanje i trendovi u gospodarstvu Županije,
- odnosi s inozemstvom i promocija gospodarstva Županije,
- poticanje i razvijanje malog poduzetništva (poslovne ideje, poslovni planovi),
- poslovne informacije (baza podataka o poduzećima).

4. HOK Obrtnička komora Požeško-slavonske županije

Hrvatsko obrtništvo ima višestoljetnu tradiciju organiziranja u cehove, udruge i komore. Svrha takve organizacije bila je i ostala zaštita i promicanje interesa obrtništva. Aktivnosti se utvrđuju u godišnjim planovima na osnovi stanja u hrvatskom gospodarstvu i trenda razvoja hrvatskog obrtništva. Potrebno je istaknuti obrazovanje učenika kroz dvojni sustav školovanja i njihovo naukovanje u licenciranim radionicama. Prihvatanje međunarodnih standarda i tržišnih kriterija je jedino dugoročno rješenje u razvoju obrtništva koje osigurava nazočnost na međunarodnom tržištu.

5. Županijski partnerski odbor

Županijski partnerski odbor važno je savjetodavno tijelo koje je nastalo u fazi pripreme Regionalnog operativnog programa a te i danas postoji i djeluje. Partnerski odbor ima 25 članova/predstavnika subjekata različitih dijelova društva i prije svega ima savjetodavnu ulogu i odlučuje koja su to područja i projekti od prioritetnog značaja za razvoj županije.

6. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije

Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije je osnovana u srpnju 2010. godine, a počela s radom u listopadu 2010. godine. Osnivač Agencije je Požeško-slavonska županija. Agencija je upisana u Upisnik upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja kao regionalni koordinator, a sukladno Pravilniku o istom Upisniku (NN 53/10). Osnovne aktivnosti Agencije su poticanje regionalnog razvoja kroz koordinaciju s dionicima županije ključnim za njezin razvoj te informiranje, savjetovanje, pripremanje i provedba razvojnih projekata od značaja za županiju, posebice onih koji se mogu financirati iz fondova EU.

7. Poduzetnički centar Pakrac

Poduzetnički centar Pakrac je osnovan od strane Grada Pakraca 2000. godine. Djeluje na području grada Pakraca, ali i šire. Bavi se pružanjem usluga informiranja, savjetovanja, educiranja, obučavanja poduzetnika, zadruge, OPG-a pa sve do izrade poslovnih planova i investicijskih studija. Poduzetnički centar Pakrac se bavi pripremom projekata za natječaje domaćih donatora, ali i za fondove Europske unije, Svjetske banke i ostale domaće i međunarodne izvore financiranja.

8. Poduzetnički inkubator Pakrac

Poduzetnički inkubator pruža usluge poduzetniku kroz dvije komponente:

- korištenje poslovnog prostora (proizvodni i uredski prostor) kroz (subvencionirani) zakup i
- pružanje poslovnih usluga od strane PCP-a.

9. Poduzetnički centar Pleternica

Osnovan je od strane Grada Pleternice, a uglavnom se bavi savjetovanjem, informiranjem i educiranjem poduzetnika, pružanjem usluga izrade poslovnih planova i investicijskih studija, pripremom projekata za natječaje domaćih donatora, ali i za fondove Europske unije, Svjetske banke i ostale domaće i međunarodne izvore financiranja .

Važan dio institucionalnog okvira za upravljanje razvojem predstavljaju još:

- Požeško-slavonska županija sa svojim upravnim odjelima, gdje je velik broj djelatnika sudjelovao u pripremi materijala i izradi ROP-a i Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije,
- Općine i gradovi sa svojim upravnim odjelima u kojima rade zaposlenici sa iskustvom u pripravi projektnih prijava na različite natječaje ministarstava (Fonda za regionalni razvoj, EIB..). Također općine i gradovi imaju značajno iskustvo u provedbi postupaka javne nabave, u praćenju provedbe projekata, a što je sve vrlo značajno u fazi implementaciji različitih razvojnih projekata.

10. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje

Lokalno partnerstvo za zapošljavanje u Požeško-slavonskoj županiji je zaživjelo s formiranjem Tematske radne skupine za razvoj ljudskih potencijala 2005. godine. To je bila prethodna faza ovoga projekta koja je trajala od kraja 2005. do početka 2007. za koju je značajno da je tada bila izrađena Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2006. – 2012. „Lokalno partnerstvo za zapošljavanje - faza 3“ je projekt u sklopu IPA IV komponente, a proizlazi iz dosadašnjih projekata Lokalna partnerstva za zapošljavanje (faze 1 i 2). Projekt provode njemačka konzultantska tvrtka GVG i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Opći cilj projekta je smanjiti nezaposlenost i „prijetnje“ od nove nezaposlenosti, a njegova svrha je razviti i unaprijediti institucionalni okvir (koji se temelji na partnerstvima) za razvoj ljudskih potencijala te ojačati kapacitete dionika za razvoj i provođenje mjera aktivne politike tržišta rada.

3.4. Poljoprivreda

3.4.1. Poljoprivredne površine

Oradive poljoprivredne površine na području Požeško-slavonske županije (oranice i vrtovi, voćnjaci, vinogradi i livade) zauzimaju 43,13% ukupne površine zemljišta, a čine 90,95% od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta.

Prema NUTS 2 podjeli, Požeško-slavonska županija pripada Panonskoj Hrvatskoj, koju čine i Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Karlovačka, Osječko-baranjska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Vukovarsko-srijemska županija.

U ukupnim poljoprivrednim površinama RH udio Panonske Hrvatske je 81%, dok Požeško-slavonska županija sudjeluje s nešto manje od 10% u Panonskoj Hrvatskoj.

- udio Panonske Hrvatske u poljoprivrednim površinama RH	81,08%
- udio poljoprivrednih površina PSŽ u Panonskoj Hrvatskoj	9,08%
- udio poljoprivrednih površina PSŽ u RH	7,36%

3.4.2. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva

Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine, na području Županije se nalazi 13.521 poljoprivrednih kućanstava i 37 poslovnih subjekata koji se bave poljoprivredom. Međutim, od tolikog broja poljoprivrednih kućanstava u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava u Uredu državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji za 2008. godinu upisano je sveukupno 5.686 poljoprivrednih gospodarstava prema organizacijskom obliku, i to: 5.554 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, 83 obrta, 37 trgovačkih društava, 8 zadruga i 4 ostalo.

Prosječna veličina gospodarstva Republike Hrvatske iznosi 5,9 ha, prosječna veličina gospodarstva Panonske Hrvatske iznosi 9,4 ha, dok prosječna veličina gospodarstva Požeško-slavonske županije iznosi 7,2 ha.

Davanjem u zakup i prodajom državnog poljoprivrednog zemljišta povećat će se površine pod korištenjem poljoprivrednog zemljišta i to kod registriranih poljoprivrednih gospodarstava u Upisniku poljoprivrednih gospodarstava, što je preduvjet za povećanje specijalizirane proizvodnje što će ovisiti o namjeni, odnosno kulturi poljoprivrednih površina.

Problem u gospodarenju zemljištem predstavlja kontaminiranost poljoprivrednog zemljišta minsko-eksplozivnim sredstvima. Na području Požeško-slavonske županije još uvijek je oko 60-tak km² nerazminiranih površina. Najveće površine pod minama su na području gradova Pakraca i Lipika te općina Brestovac i Velika. Razminiranje se vrši u skladu s osiguravanjem financijskih sredstava te prema potrebama krajnjih korisnika (okućnice, poljoprivredne površine, koridori infrastrukturnih objekata).

3.4.3. Voćarska, vinogradarska i vinarska proizvodnja

Voćarska i vinogradarska proizvodnja u Požeško-slavonskoj županiji imaju velik razvojni potencijal s obzirom na prirodne pogodnosti i poticajne mjere Republike Hrvatske i Županije koje subvencioniraju podizanje trajnih nasada. Na području Županije u razdoblju 2004.-2007. godine **zasađeno je 424 ha novih voćnjaka što je 7,12% od ukupno zasađenih površina u Republici Hrvatskoj ili 11,67% zasađenih površina Panonske Hrvatske.** U istom razdoblju zasađeno je **526,37 ha novih površina pod vinogradima što je 8,54% zasađenih površina u RH ili 19,42% površina Panonske Hrvatske.**

U Požeško-slavonskoj županiji nadaleko su poznata zaštićena vina kutjevačkog, požeškog, pakračkolipičkog i pleterničkog vinogorja. Uz vinogradarstvo i vinarstvo, nastoji se obogatiti turistička ponuda koja bi se osobito vezala uz rutu vinske ceste koja se proteže južnim obroncima Papuka (vinske kuće, podrumi, kušaone...). U blizini vinske ceste, u Kutjevu, smješten je i vinski podrum iz 1232. godine.

U Požeško-slavonskoj županiji pod vinovom lozom nalazi se 1.295,48 ha površine smještenih na kutjevačkom, požeško-pleterničkom vinogorju te pakračko-lipičkom vinogorju s kvalitetnim nasadima vinove loze i dugogodišnjom podrumarskom i vinogradarskom tradicijom.³

Kutjevačko vinogorje smješteno je na području Požeško-slavonske županije i zaprema obodne dijelove Požeške kotline. Prema rajonizaciji vinogradarstva ubraja se u vinogradarski podrajon Slavonija, rajona kontinentalna Hrvatska, u vinogradarskoj zoni C1. Najveći udio ima kutjevačko vinogorje koje se s vinogradima proteže u dužini od 55 km, a pod proizvodnjom ima oko 800 ha vinograda, od čega je u vlasništvu Kutjevačkog podruma oko 400 ha. To vinogorje leži na južnim padinama Papuka i Krndije, većinom na blago nagnutim terenima nadmorske visine do 200 m, a rjeđe na niskom brdovitom reljefu, na kojem se vinogradi penju i do 300 m nadmorske visine. Vinogradarski položaji su uglavnom južne ekspozicije.⁴

Europa je izazov i sudbina Hrvatske i za relativno kratko vrijeme biti ćemo dio tog velikog globalnog sustava u kome će se odvijati slobodan protok roba i ljudi gdje vladaju jedinstvena pravila i zakoni. Ulaskom u EU prihvaćaju se i njena pravila, što praktički znači da će polazište biti zatečeno stanje voćarsko-vinogradarske proizvodnje. Stoga i nadalje treba poticati ovu proizvodnju.

U klimatskom pogledu za kutjevačko vinogorje karakteristične su srednje vrijednosti kontinentalne humidne odnosno semihumidne klime. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi 10,4oC, a jeseni su uvijek nešto toplije od proljeća. Broj dana u godini s temperaturom višom od 10oC iznosi 193, a zbroj temperatura u tom razdoblju 3167oC. U vegetacijskom razdoblju u Požeškoj kotlini padne 413 mm oborina, odnosno 55% od ukupne godišnje količine oborina, stoga vinova loza vrlo rijetko strada od suše. Kutjevačko vinogorje nalazi se u zoni podzola, na tlima nastalim na matičnom supstratu kiselih

³ Poduzetnik, Mjesečnik za poduzetnike i menadžere, Dostupno na: <http://www.poduzetniksl.hr/content/view/352/39/>, [28.05.2006.]

⁴ Kutjevački vinari, udruga vinara i vinogradara, Vinogorje Kutjevo, Dostupno na: <http://www.kutjevackivinari.hr/kutjevo/vinogorje/>, [20.05.2010.]

trošnih stijena. Novi vinogradi Kutjevačkog podruma podignuti su na tipičnom podzolu dubljeg profila s gotovo optimalnim sadržajem humusa za uzgoj vinove loze. Najbolji vinogradarski položaji u kutjevačkom vinogorju su Vinkomir, Hrnjevac i Vetovo. Od grožđa se uzgajaju pretežno bijele vinske sorte, a među njima je na prvom mjestu graševina. Uz nju su rajonizacijom vinogradarstva preporučene sorte još i pinot bijeli i sivi, chardonnay, traminac, rajnski rizling, rizvanac, sauvignon te plamenka bijela i crvena. Za dobivanje obojenih vina preporučene su sorte pinot crni, frankovka, ružica, zweigelt, merlot i gamay. Od ukupne površine pod vinovom lozom u Hrvatskoj na graševinu otpada čak 26,54 %. Po svom sortimentu kutjevačko vinogorje ubraja se među najkvalitetnija hrvatska vinogorja i daje cijenjena i tražena vina visoke i najviše kvalitete.

3.4.4. Stočarska proizvodnja

Stočni fond Županije je tijekom Domovinskog rata bio devastiran, a posljedice toga osjećaju se i danas.

Tablica 12. Broj stoke prema vrstama - ukupno

	Broj konja	Broj mazgi, mula i magaraca	Broj goveda	Broj ovaca i koza	Broj svinja	Broj peradi	Broj košnica pčela
Ukupno	157	6	7.164	17.266	38.844	181.179	2.933

Izvor: Popis poljoprivrede 2003. godine

Na području Požeško-slavonske županije u razdoblju 2004. - 2007. godine izgrađene su 53 farme s ukupno 1256 grla što čini 7,13% izgrađenih farmi i 4,44% grla u Republici Hrvatskoj.

Tijekom provedbe Operativnog programa za razvoj govedarske proizvodnje povećavao se broj goveda po izgrađenoj farmi; tako je na području Požeško-slavonske županije prosječno 24 grla/farmi, u Panonskoj Hrvatskoj 46 grla/farmi, a prosjek RH je 39 grla/farmi.

Tlo, blaga kontinentalna klima i povoljan godišnji raspored oborina ovog podneblja omogućavaju kvalitetnu ratarsku i stočarsku proizvodnju. Obradive površine i sve veći broj poljoprivrednih gospodarstva predstavljaju osnovu kvalitetne primarne proizvodnje žitarica, stočne hrane i industrijskih kultura, eko proizvodnji, povrtlarstvu, uzgoju i ubiranju ljekovitog bilja, sakupljanju gljiva i šumskih plodova, zatim stočarstvu, vinogradarstvu i voćarstvu, te razvoju poljoprivrede u funkciji obavljanja turizma. Poseban značaj u razvoju poljoprivredne proizvodnje u budućnosti pružaju mogućnosti kontrolirane proizvodnje zdrave hrane, što uključuje biljnu proizvodnju bez primjene umjetnih sredstava te ekstenzivno stočarstvo.

Tržište poljoprivrednih proizvoda nije dobro organizirano te većina proizvoda nema poznatog kupca. Poljoprivrednici su udruženi u 15-tak poljoprivrednih udruga, a u zadnje vrijeme krenuo je i proces organiziranja poljoprivrednih proizvođača u poljoprivredne zadruge kao poduzetnički model udruživanja većeg broja proizvođača.

Kao pomoć razvoja poljoprivredne proizvodnje na razini RH provode se sljedeći Operativni programi u koje su uključeni pojedini proizvođači s područja Županije:

- razvitka govedarske proizvodnje u RH,

- podizanja trajnih nasada u RH,
- razvitka svinjogojске proizvodnje u RH,
- potpore proizvodnji slavonskog kulena u RH,
- za razvoj povrćarstva i cvjećarstva u RH.

Kako bi se i Požeško-slavonska županija uključila i dala poticaj razvoju poljoprivrede, u tijeku nekoliko proteklih godina i sama je provodila iz vlastitih sredstava određene projekte u poljoprivredi:

1. „Okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišnog posjeda“
2. „Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja krava“
3. „Sufinanciranje kupovine kvalitetnog rasplodnog materijala nazimica/nerastova“
4. „Sufinanciranje dugogodišnjih nasada“
5. „Sufinanciranje ekološke proizvodnje“
6. „Investicijska potpora“
7. „Subvencije kamata na kredite poljoprivrednim proizvođačima za finalizaciju poljoprivrednih proizvoda“

Osim navedenih projekta kojima se pomaže razvoj poljoprivrednim proizvođačima, stalna su ulaganja i na stvaranje preduvjeta za razvoj dohodovnijih poljoprivrednih kultura kroz izgradnju sustava navodnjavanja.

Požeško-slavonska županija je krajem 2005. godine donijela dokument „Osnove navodnjavanja na području Požeško-slavonske županije“ s kojim su planirana moguća područja pogodna za izgradnju sustava navodnjavanja u skladu s potrebama krajnjih korisnika. Tako je u postupku osiguravanja potrebne dokumentacije za izgradnju sustava na četiri lokacije i na ukupno 3.063 ha: SN Kaptol (170 ha), SN Ramanovci-Bektež (860 ha), SN Venje-Hrnjevac (103 ha), SN Orljava-Londža (1.930 ha). Sredstva za cijeli projekt izrade dokumentacije i izgradnju sustava osiguravaju se iz županijskog proračuna, sredstava Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva i Hrvatskih voda, te gradova/općina i krajnjih korisnika sustava.

3.4.5. Šumarstvo

Površina šuma i šumskog zemljišta na području Županije, a na osnovu podataka Državne geodetske uprave, zauzima 81.979,56 ha, što čini 45,16% ukupnog teritorija Županije, odnosno 4,06% od ukupnog šumskog područja Hrvatske.

Najveći dio šuma je u državnom vlasništvu kojim upravljaju uprave Hrvatskih šuma Požega, Bjelovar i Nova Gradiška dok je 5,69% šumskog područja Županije je u privatnom vlasništvu.⁵ Gospodarske šume čine 97,05%, zaštitne 2,55% (Park prirode Papuk), a šume posebne namjene 0,4% od ukupne površine šumskog zemljišta. Na šumskom zemljištu prevladavaju bukva, hrast kitnjak i lužnjak, grab,cer, jasen, bagrem i joha. Bukva obuhvaća 49,7%, hrast kitnjak i lužnjak 31,8%, a ostale vrste preostali udio ukupnog šumskog područja.⁶

⁵ Podaci iz HŠ Uprava šuma

⁶ Državna geodetska uprava

Izgrađenost šumskih cesta u Županiji ne zadovoljava, posebno u višim i teže pristupačnim predjelima. Navedeno je utjecalo na nedovoljnu sječū starijih šuma, a na jaču sječū u otvorenijim i mlađim šumama.⁷ Zemljopisni položaj, dosljedna primjena znanja i tradicija šumarske struke na ovim prostorima, pogodne prirodne karakteristike, povijesne okolnosti i nizak stupanj industrijalizacije pomogli su očuvanju županijskih šuma od uništenja te su doprinijeli njihovoj atraktivnosti i biološkoj raznolikosti. U Požeško-slavonskoj županiji u 2009. u drvnom sektoru je bilo zaposleno oko 640 zaposlenika što je 7,4 % od broja ukupno zaposlenih u poduzećima sa sjedištem u Požeško-slavonskoj županiji i smanjenje od 4,3% u odnosu na 2008.⁸

Županija ima dugu tradiciju u drvno-prerađivačkoj industriji što podrazumijeva i kvalificiran kadar. Obzirom da su dva velika poslovna subjekta iz područja drvno-prerađivačke industrije u stečaju i smanjili su svoju poslovnu aktivnost (Oroplet d.d. i DI Papuk d.d.), došlo je do povećanja nezaposlenosti, odnosno povećanja raspoloživosti povoljne proizvodne radne snage. Povećanje razine konkurentnosti i proizvodnosti drvne industrije bit će moguće uz podizanje opće razine obrazovanosti, a posebno razvoj ljudskih resursa za konkretne potrebe drvne industrije, kontinuirano provođenje aktivnosti na usavršavanju potrebnih znanja i vještina, stvaranje okruŕja poticajnog za razvoj i primjenu inovacija te snaŕnije i konkretnije povezivanje znanstvenih institucija i gospodarskih subjekata unutar drvne sektoru. Drvni sektor je u 2009. ostvario ukupan prihod od oko 153 mln. HRK što je 4,5% od ukupnog prihoda poduzeća u Požeško-slavonskoj županiji i povećanje od 1,1% u odnosu na 2008. Dobit poduzeća drvnog sektora u Požeško-slavonskoj županiji iznosi 1,9 mln. HRK što predstavlja 2,12% ostvarene dobiti svih poduzeća u Županiji.⁹

U 2008. trgovačka društva koja se bave preradom drveta ostvarili su izvoz od 731.096 USD što predstavlja pad od 79,5% u odnosu na 2007. te uvoz od 447.955 USD, što predstavlja pad od 75,8% u odnosu na 2007 godinu. Zemlje zapadne Europe (Njemačka, Francuska, Italija, Nizozemska, Belgija) su najčešće zemlje u koje se izvoze drvno-prerađivački proizvodi, a pokušava se probiti i na tržište Austrije, Češke, Mađarske, Makedonije. Struktura proizvoda izvoza se može prikazati na sljedeći naćin: namještaj (sjededeće garniture, stolice) 62%, piljena građa 19%, stolarija (vrata i prozori) 8%, dijelovi namještaja 5%, ostali drvni proizvodi 3%, ogrjevno drvo 2%, trupci 1%.¹⁰

Osnovna planska smjernica vezana za šume i šumsko zemljište je potreba očuvanja ovog prirodnog potencijala, kao i vođenja dugoroćne politike racionalnog gospodarenja, koja uključuje ćvanje, njegu, sječū, te druge oblike korištenja i upravljanja, vodeći računa o višestrukim funkcijama šuma (gospodarskim, ekološko-turistićkim, socijalnim, hidrološkim itd.) na lokalnoj, ali i široj razini, kako u sadašnjosti tako i u budućnosti. U tom smislu potrebno je usuglasiti interese svih korisnika u prostoru, a osobito interese poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

⁷ Ibid

⁸ HGK ŕupanijska komora Poŕega. Gospodarski profil ŕupanije. Prerada drveta i proizvoda od drveta. Dostupnona: <http://www.hgk.hr> [30.05.2010.]

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid

3.4.6. Ribarstvo (Akvakultura)

Ribarstvo na području Županije ima dugu tradiciju zahvaljujući postojećim ribnjacima, a posebno Ribnjačarstvu Poljana d.d., poduzeću sa stogodišnjom tradicijom, koja se bavi osim uzgojem slatkovodne ribe (som, smuđ, štika, linjak, šaran, karase, amure i glavaše) na način da obuhvaća cjelovit tehnološki proces proizvodnje (od matičnog štoka, mrijesta svih uzgojnih kategorija do komercijalne veličine ribe) i veleprodajom i maloprodajom ribe. Ribnjaci Ribnjačarstva Poljana prostiru se na oko 1.200 ha, zapošljavaju 48 djelatnika i godišnja proizvodnja ima je preko 400 tona ribe, za koje imaju i vlastitu proizvodnju hrane. Uzgojena riba namijenjena je izvozu i za domaće tržište. Također, započeli su sa razvijati proizvodnju jegulja kao izvozni proizvod.

Ribarstvo je prilično važno za Županiju, ali se izgradnja novih ribnjaka usporila nakon 1970. godine. Najpovoljnije lokacije su iskorištene, a otvaranje novih zahtjeva znatno veća ulaganja. Intenzivna izgradnja novih ribnjaka može se očekivati tek u sklopu većih meliorativnih zahvata, čija bi paralelna izgradnja znatno pojeftinila izgradnju.

Slatkovodno ribarstvo, kao poljoprivredna djelatnost, predstavlja perspektivnu granu proizvodnje zbog povoljnih mogućnosti plasmana ribe kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu. U posljednje vrijeme pojavljuju se i zainteresirani građani kao potencijalni investitori u ulaganje malog poduzetništva, u čijem razvojnom planu je predviđen uzgoj, proizvodnja i prodaja slatkovodne ribe.

3.4.7. Lovstvo

Lovstvo na području Požeško-slavonske županije ima dugu tradiciju, a lovišta zauzimaju značajne površine obzirom na raznolikost i bogatstvo prirodnih šumskih predjela kao i kvalitetna područja u okruženju šumskih površina (proplanci, livade i zaravni). U brdsko-planinskim lovištima obitava krupna divljač (jelen, srna i divlja svinja), dok je u nizinskim lovištima zastupljenija sitna divljač (zec, fazan, jazavac, lisica, kuna, šljuka, vrana, čavka, svraka).

Lovišta u Županiji podijeljena su na 24 zajednička lovišta ukupne površine 55.748 ha i 19 državnih lovišta, ukupne površine 125.550 ha.

S obzirom na izrazito povoljne uvjete za daljnji razvoj lovstva **potrebno je intenzivno razvijati lovni turizam na području Požeško-slavonske županije**. U dokumentu „Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2010. godine“ **lovni turizam se spominje kao prioritetna tema turističkog proizvoda za kontinentalnom dijelu Hrvatske** zbog svog elitnog karaktera, s obzirom da je riječ o skupom turističkom doživljaju. Stoga je neophodno što prije **obnoviti stare lovačke kuće i ostalu infrastrukturu vezanu uz lovište ili izgraditi nove turističke objekte te oblikovati nove projekte koji lov spajaju s drugim oblicima turizma**. Ekonomski učinci lovnog turizma proizlaze iz činjenice da je lovni turizam takav oblik turizma kojim se mogu ekonomski iskoristiti i optimalno vrednovati do sada neiskorištene prirodne prednosti nekog kraja, a da se pri tome u bitnome ne naruši okoliš.

3.5. Eksploatacija mineralnih sirovina

Požeško-slavonska Županija ima dugu tradiciju iskorištavanja mineralnih sirovina. Posebno mjesto zauzima otkopavanje i prerada tehničkog građevinskog kamena (dolomita, amfibolita, i stijena dijabaza). Najveći kamenolomi tehničkog građevinskog kamena su na području:

- Općine Velika u površini od cca 44 ha,
- Vetova gdje površina kamenoloma iznosi cca 27 ha te
- Šumetlice u površini cca 12 ha.

Istraživanja mineralnih sirovina na području Županije također imaju dugu tradiciju, od jamskih radova na smeđem ugljenu preko pokusnog rudnika talk-kloritnog škrljca i eksploatiranja grafita do dnevnih kopova otvorenih ležišta kvarcnog pijeska i analcimskog tufita.

Prikaz eksploatacijskih polja i istražnih prostora na području Požeško-slavonske županije dan je u Tablici 13.

Tablica 13. Eksploatacijska polja i istražni prostori sukladno PPP-SŽ-u

Red. br.	Naziv eksp. polja i pravna osoba	Općina /grad	Vrsta mineralnih sirovina	Postojeća dokumentacija	Površina (ha)	Napomena
EKSPLOATACIJSKA POLJA						
1.	Čukur - HŠ UŠ Požega	Kutjevo	tehničko - građ. kamen	Rudarska koncesija od 01.06.1998.	5,31	
2.	Klašnice - HŠ UŠ Požega	Pleternica	tehničko - građ. kamen	Rudarska koncesija od 01.06.1998.	4,73	
3.	Šamanovica - HŠ UŠ Požega	Velika	tehničko - građ. kamen	Rudarska koncesija od 13.06.2001.	3,37	
4.	Poljanska - Kamen-Ingrad	Velika	tuf	Odobrenje za ekspl. polje od 1981.	14,6	Radi
5.	Vranić - Staklana Lipik	Brestovac	kvarcni pijesak	Odobrenje za ekspl. polje 1987.	3,3	Trenutno ne radi
6.	Vetovo - Kamen-Ingrad	Kutjevo	tehničko - građ. kamen	Odobrenje za ekspl. polje 20.11.1996. Studija (SUO) 22.08.2000	68,50	Eksploatacija u Parku prirode Papuk
7.	Pliš - Mališćak - Kamen-Ingrad	Velika	tehničko - građ. kamen	Odobrenje za ekspl. polje 11.11.1996. Studija (SUO) 13.01.1998.	44,70	Eksploatacija u Parku prirode, u postupku za rudarsku koncesiju
8.	Rašaška II -HŠUŠ N. Gradiška	Pakrac	tehničko - građ. kamen	Odobrenje za ekspl. polje 09.02.2000.	4,68	
9.	Fukinac -Kamen P. sunj d.o.o.	Pakrac	tehničko - građ. kamen	Odobrenje 28.11. 2001.	1,77	Ukupne površina od 13,09
10.	Mokreš - HŠ UŠ Požega	Čaglin	kvarcni pijesak	Odobrenje za ekspl. polje 1992.	146,00	
11.	Grabarje - PPK Kutjevo	Kutjevo	ciglarska glina	Odobrenje za ekspl. polje od 1978.	12,00	

Red. br.	Naziv eksp. polja i pravna osoba	Općina /grad	Vrsta mineralnih sirovina	Postojeća dokumentacija	Površina (ha)	Napomena
ISTRAŽNI PROSTORI						
1.	Mirkovica, Sulkovci - Kamen-Ingrad	Pleternica	tehičko - građ. kamen	Rješenje za istražni prostor od 16.01.2002.	54,70	
2.	Mladi gaj - Češljakovci - Jul Com	Kaptol	tehničko - građ. kamen	Rješenje za istražni prostor 1998. produženo do 15.04.2002.	56,25	Prostor u parku prirode Papuk
3.	Brdo-Dolac / Matić Branko	Brestovac	šljunak	Rješenje za istražni prostor 1999.	31,12	
4.	Šumetlica - Slavonija d.d. Pakrac	Pakrac	tehičko - građ. kamen	Korišteno eksploatacijsko polje	12,893	Podnijet zahtjev za Istražni prostor za 28 ha
5.	Jagma VI, Livađani, Medinac	Lipik	kvarcni pijesak		47,43	
6.	Orljavac - Kamen-Ingrad	Brestovac	vapnenac	Rješenje ministarstva od 1992.	41,00	Nije u funkciji
7.	Španovica	Pakrac	kvarcni pijesak			
8.	Branešći	Pakrac	kvarcni pijesak			

Izvor: Služba za gospodarstvo Ureda državne uprave iz 2002. godine.

Osim navedenih eksploatacijskih polja i istražnih prostora na području Požeško-slavonske županije, velika zainteresiranost je:

- na području grada Lipika - ponovno aktiviranje istražnog prostora mineralnih sirovina (tehnički građevni kamen – amfibolit i granit) "Šeovica" (napušteni kamenolom – planiran za sanaciju),
- na području općine Čaglin – ponovno aktiviranje nekadašnjeg istražnog prostora mineralnih sirovina (tehnički građevni kamen) "Duboka" kao i aktiviranje napuštenog eksploatacijskog polja istražnog prostora (tehnički građevni kamen) „Krndija - Gradac“.

Obzirom da na području Županije nije dozvoljeno otvaranje novih eksploatacijskih polja ili istražnih prostora prije donošenja stručne podloge (geološko – rudarsko studije) sa studijom potencijalnosti mineralnih sirovina u tijeku je njena izrada i donošenje, a za iste je rezerviran prostor za istraživanje mineralnih sirovina (tehnički građevni kamen) koji se do donošenja navedene studije utvrđuju na predloženim lokacijama.

Na području Županije nalazi i istražni prostor mineralnih sirovina za istraživanje nafte i plina "Sava" na kojem se, ukoliko istraživanja pokažu opravdanost, te uz uvjete određene posebnim zakonima i propisima, može planirati eksploatacija.

Važno je istaknuti da svako eksploatacijsko polje mora imati definirane mjere zaštite te postupak sanacije u tijeku eksploatacije polja i po njegovom zatvaranju, a sanacija devastiranog područja

istraživanja i iskorištavanja mineralnih sirovina mora, temeljem Zakona, biti sastavni dio projektnog rješenja na osnovu kojeg je dodijeljena rudarska koncesija za izvođenje rudarskih radova te utvrđena lokacijskom dozvolom, odnosno Studijom o utjecaju na okoliš.

3.5.1. Eksploatacija mineralno - termalnih voda

U posebne vodne resurse spadaju mineralno-termalne vode na području grada Lipika i općine Velika.

Na području grada Lipika nalazi se crpilište mineralne i termalne vode "Kukunjevac", locirano u nizinskim dijelovima naselja Kukunjevac, Jagma i Dobrovac. Crpilište obuhvaća 4 izvedena zdenca (ZL-1, ZL-2, ZK-3 i ZK-5) i 5 zdenaca u fazi izgradnje (BJ-1, BJ-2, ZK-4, ZK-5a i ZK-7). Zdenca su cjevovodima spojeni na centralnu crpnu stanicu iz koje se magistralnim cjevovodom voda sprovodi do tvornice "Studenac" u Lipiku koja je koristi za proizvodnju proizvoda na bazi vode (mineralne i izvorske vode, kao i bezalkoholnih napitaka).

Istovremeno, crpilište mineralne i termalne vode nalazi se i u sklopu turističko – lječilišne zone u centru grada Lipika, a voda se koristi za potrebe zdravstveno lječilišnog kompleksa "Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Lipik" te za potrebe tvornice "Studenac".

Na području općine Velika u kojoj se nalaze kupališta s otvorenim bazenima, nisu definirane granice polja geotermalne vode, ali se korištenje iste planira i u budućnosti. Štoviše, planira se širenje ugostiteljsko-turističko-rekreacijske ponude na ovom prostoru. U Lipiku i Velikoj moguće je vršiti istražne radove te, ako se pokaže opravdanim, i planirati nove zdenca i crpilišta za eksploataciju mineralne i termalne vode, ali na način da izvođenje i korištenje istih ne djeluje štetno na kapacitet i prirodnu kvalitetu zahvaćenih voda, a u skladu sa zakonom i Odlukama o vodozaštitnim područjima/zonama sanitarne zaštite. Sva nova izvorišta i crpilišta, kao i postojeća za koja to još nije učinjeno, moraju biti zaštićena sukladno posebnim propisima te se za njih moraju odrediti zone sanitarne zaštite.

3.6. Turizam

Blizina, bogatstvo i raznolikost resursa, njihova očuvanost i atraktivnost, očuvanje atraktivnosti prostora, kao i njegovanje autohtonih (regionalnih) osobitosti prostora i njegovih vrijednosti (prirodni uvjeti, vodotoci, akumulacije, šume, lovišta, graditeljska i kulturno-povijesna baština), uređenje izletničko-rekreacijskih područja (u vidu različitih športskih i rekreacijskih staza, kuća, domova i skloništa, ribnjaka), kao i jača sprega turizma s ukupnim gospodarskim razvojem, osnove su za planirani razvoj kontinentalnog turizma na području Županije. Koncept turističke ponude leži u zadovoljenju načela održivog razvitka i razvitka ruralnog prostora te spoznaje konverzijske sposobnosti održivog turizma da prirodna i kulturna nematerijalna dobra konvertira u gospodarska dobra, a da pri tome ne gube svoje zaštitne značajke.

Prema statističkim pokazateljima, Požeško-slavonska županija je imala više turista tijekom osamdesetih godina nego što ih ima danas, što se direktno povezuje s Domovinskim ratom. U tom vremenskom razdoblju je uništena turistička infrastruktura. Iako se u zadnjih nekoliko godina broj turista povećava, to je još uvijek daleko od broja turista koji su posjećivali Požeško-slavonsku županiju u prijeratnom razdoblju.

U vremenskom razdoblju 2004. – 2008. godine, najbolja godina po broju turista je bila 2008. godina sa 8.365 turista, koji su ostvarili 16.720 noćenja. Najlošija godina u promatranom razdoblju, po broju turista bila je 2004. godina sa 5.798 turista koji su ostvarili 11.239 noćenja. U 2009. godini ostvareno je ukupno 9.630 dolazaka gostiju, od čega 7.775 domaćih i 1.855 stranih gostiju. S navedenim brojem dolazaka gostiju ostvareno je ukupno 19.623 noćenja od čega su 17% noćenja ostvarili strani gosti. Udio turističkih dolazaka i noćenja Požeško-slavonske županije u ukupnim noćenjima republike Hrvatske je zanemariv, ali i udio noćenja u Panonskoj regiji je nizak i iznosi svega 3%.

Kod 14 županija broj turista je zabilježio rast u svakoj od promatrane godine, što je ujedno i trend na razini Republike Hrvatske. Obzirom na recesiju na svjetskoj razini, realno je za očekivati da će se to odraziti i na posjećenost turista. Za što bezbolniji prolazak kroz recesiju i njene negativne učinke na cijelo društvo, potrebno je pojačati aktivnosti na poboljšanje položaja i konkurentnosti na hrvatskom i kontinentalnom turističkom tržištu. Požeško-slavonska županija je na zadnjem mjestu od svih hrvatskih županija, promatrano po broju turističkih dolazaka i ostvarenih noćenja. Požeško-slavonska županija ne može se mjeriti sa jadranskim županijama, ali sa kontinentalnim županijama može, jer ima sve preduvjete za povećanje broja turista i noćenja.

Osnovne prepreke razvoja turizma u Požeško-slavonskoj županiji očituju se u neorganiziranoj turističkoj ponudi koja ovisi o inicijativama pojedinaca, nepostojanju marketinških i promotivnih aktivnosti, nerazvijenoj turističkoj infrastrukturi, nedostatku smještajnih kapaciteta i neadekvatnom obrazovanom stanovništvu u ugostiteljskom i turističkom sektoru.

Smještajni kapaciteti u Županiji su nezadovoljavajući kako kvalitetom i kvantitetom jer postoje samo tri hotela (Požega, Pakrac i Lipik) i 10 prenoćišta (4 u Kutjevu, 4 u Požegi i 2 u Velikoj), a privatni smještaj gotovo da i ne postoji. Kvaliteta smještaja ne odgovara međunarodnim standardima i predstavlja neodgovarajuću infrastrukturu za razvoj turizma na području Županije. U posljednjih nekoliko godina otvaraju se turistička obiteljska gospodarstva, koja nisu registrirana za obavljanje djelatnosti zbog vrlo zahtjevnih kriterija koji se moraju ispuniti da bi se objekt klasificirao kao turističko obiteljsko gospodarstvo.

Stoga će se budući turistički razvoj Županije turizma temeljem izrađenog **Master plana turizma** za područje Požeško-slavonske i Brodsko-posavske županije morati oslanjati prvenstveno na mogućnosti valorizacije svojih prirodnih potencijala kao što su područja zaštićene prirode (Park prirode Papuk, zaštićeni krajobraz Sovskog jezera), bogata šumska područja, brojni bujni vodotoci, vrijedno poljoprivredno zemljište u okruženju ruralnih naselja, kao brojne i vrijedne potencijalne kulturno-povijesne, arheološke i građevine graditeljske baštine, koji pružaju mogućnosti za budući turistički razvitak ovog područja. U tom smislu se ističu i mogućnosti razvijanja različitih oblika kontinentalnog turizma u skladu s valorizacijom prirodnih i prostornih resursa Županije, prvenstveno : lovnog, kulturnog, arheološkog, istraživačkog, izletničkog, zdravstveno – rekreacijskog, rekreativnog, ruralnog, ribolovnog, vinskog, ekološkog turizma i mnogih drugih. U svrhu razvoja turističke destinacije potrebno je razvijati niz dodatnih usluga: prvenstveno smještajne kapacitete, te potom informativne, servisne, športsko-rekreacijske, trgovačke, zdravstvene i druge usluge, kao i specifičnih turističkih sadržaja (npr. vinske ceste).

Nerazvijenost turističkog sektora može se iskoristiti i kao prednost jer je spriječen masovni turizam i uništavanje prirodnih bogatstava. Cjelokupna turistička ponuda bila bi kvalitetnija kada bi se upotpunila dodatnim sadržajima kroz suradnju lokalnog gospodarstva, i to na području:

- eko-poljoprivrede i proizvodnje domaće zdrave hrane,
- tradicijskog graditeljstva,
- razvoja manjih obiteljskih smještajnih kapaciteta (seoska gospodarstva s turističkom ponudom - usluga smještaja i usluga ishrane, ali i aktivnog odmora turistima), razvijajući ponudu ekološki zdrave hrane, izradu predmeta i suvenira, narodne radinosti, predstavljajući običaje s naglaskom na bogatstvo folklornih elemenata, manifestacije itd.
- uslužnog sektora obrtništva i poduzetništva i dr.

Istovremeno, za realizaciju istoga neophodno je osigurati adekvatnu komunalnu infrastrukturu (vodoopskrba, odvodnja, plinoopskrba) te predviđene turističke, ugostiteljske i športske odnosno rekreacijske zone, prvenstveno na području Požege (Turistička zona Emovački lug i Mihaljevci, Pakraca (turističko-športsko-rekreacijske zone Matkovac i Ploštine), Lipika (turističko- rekreacijske zone Raminac i turističko-rekreacijsko-gospodarske zone Ergela), Kutjeva (ugostiteljsko-turističke zone i športsko-rekreacijske zone i centri), Brestovca (ugostiteljsko-turističke Novo Zvečevo, Oblakovac, Perenci, Striježevica, Kamenski Vučjak), Čaglina (ugostiteljsko-turističko zona Ribnjaci i Sovski Dol) i Velike (turističko-rekreacijska zona Dubočanka).

Na prostoru Županije turizam u smislu sporta i/ili rekreacije moguće je razvijati i na golf igralištima čija je izgradnja moguća na lokacijama grada Lipika i Kutjeva te općine Velika. Lipik ima velike mogućnosti i potencijale s obzirom na dugogodišnju tradiciju u zdravstveno-lječilišnom turizmu.

Jedna od najuočljivijih konkurentskih prednosti Požeško-slavonske županije je izuzetna raznolikost turističkih atrakcija koje se temelje na prirodnim resursima, kulturno-povijesnom nasljeđu, tradiciji vinarstva i gastronomije, termalnim izvorima vode i drugim specifičnim resursima, kao i sigurnosti područja. Iz navedenog lako je zaključiti kako postoje velike mogućnosti za dugoročni razvoj turizma Požeško-slavonske županije s orijentacijom na postojeće turističke atrakcije, koje treba međusobno povezati i organizirati te im osigurati adekvatnu promociju u Hrvatskoj i inozemstvu.

3.7. Infrastrukturni sustavi

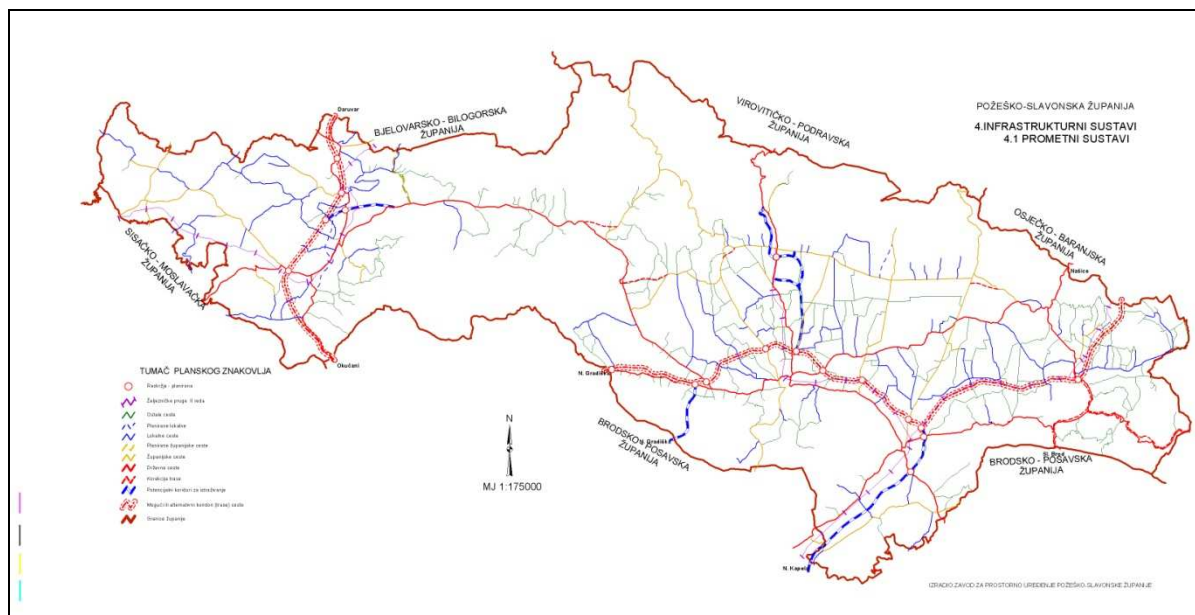
3.7.1. Prometni sustav

Na području Požeško-slavonske županije, koja je dio sjeveroistočnog područja RH, ne ističu se prometni koridori europskog i državnog značenja, što je i karakteristično za ovaj dio Hrvatske. Razlog tome je da inače veoma povoljan geoprometni položaj sjeveroistočnog dijela RH, smješten na spoju između dvije prostorno-zemljopisne cjeline (Panonske nizine i Dinarskog gorja), u čijem polumjeru se od 500 km nalazi nekoliko europskih regija (srednjoeuropska, alpska, karpatska i balkanska), nije adekvatno valoriziran postojećim prometnim sustavom.

Protetkih desetljeća u izgradnju prometnica i drugih prometnih objekata nije se značajnije ulagalo, a ni sama dinamika izgradnje nije bila uvijek u skladu s hrvatskim interesima i nije u dovoljnoj mjeri pratila europske trendove razvitka prometne mreže. U skladu s tim, prometna infrastruktura Županije, iako u posljednje vrijeme bilježi intenzivniji razvoj, u svojim segmentima ne odgovara suvremenim zahtjevima i sve većim potrebama stanovništva kao niti razvojnim funkcijama Županije u cijelosti.

Obzirom da je prometni sustav, jedan od važnijih čimbenika koji treba osigurati ravnotežu razvoja pojedinih dijelova Županije, kao i njenu vanjsku povezanost s okruženjem, njegov razvoj podrazumijeva prioritetni skup aktivnosti koje se poduzimaju radi održavanja i podizanja prometno-tehničke razine već izgrađenih prometnica te za izgradnju novih prometnica, a sve u funkciji gospodarske i demografske obnove promatranog prostora, uz maksimalno uvažavanje elemenata zaštite čovjekovog okoliša.

Stoga je osnovni cilj uspostaviti mreže infrastrukturnih sustava na cijelom području Županije te osigurati potrebne kapacitete komunalne infrastrukture primjereno europskim mjerilima.

Slika 2. Prometni sustav Požeško-slavonske županije

Cestovni promet

Prema kategorizaciji cesta, sukladno Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 54/08), na području Požeško-slavonske županije postoji ukupno:

- 8 državnih,
- 28 županijskih i
- 75 lokalnih cestovnih pravaca.

Sveukupno, županijskih i lokalnih cesta ima 512,55 km, odnosno 233,65 km županijskih i 278,9 km lokalnih cesta. Od ukupne dužine županijskih i lokalnih cesta 19,63% (100,60 km) nije asfaltirano, tj. 11,08% županijskih i 26,78% lokalnih cesta.

Planirane cestovne građevine s pripadajućim objektima i uređajima na području Županije su:

- planirani prometni pravac brze ceste Nova Gradiška – Požega – Našice s priključnim pravcem Požega - Velika i Pleternica – Lužani,
- planirani prometni pravac Slavonski Brod – Čaglin - Našice – Donji Miholjac / brodsko - miholjački cestovni smjer,
- planirani prometni pravac brze ceste Stara Gradiška – Okučani – Lipik – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica Republike Mađarske/ pakračko – okučanski cestovni smjer,
- modernizacija, rekonstrukcija i korekcija potrebnih dijelova trasa svih cesta bez obzira na kategoriju.

Postojeće stanje državnih cesta na području Županije je loše i nezadovoljavajuće u pogledu stupnja uređenosti za taj tip javnih cesta obzirom na niz ograničenja koje smanjuju stupanj prometne usluge i sigurnost prometa (npr. nezadovoljavajuća širina i loše stanje kolničke konstrukcije, prolaz trase kroz građevinska područja naselja, miješanje lokalnog i tranzitnog prometa, loša razina sigurnosti te ograničavajući prometno-tehnički elementi horizontalnog i vertikalnog vođenja trase).

Na mreži županijskih cesta potrebno je provesti modernizaciju kolnika te korekciju prometno-tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa, a uz rekonstrukciju, održavanje i uređenje, moguće su i određene promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije) i prostornom smislu (promjena trase). Sve navedene radnje potrebno je izvoditi uz maksimalno uvažavanje očuvanja prirodnog krajobraza, a u interesu razvoja gospodarskog, turističkog i inog razvoja.

Osim županijskih cesta, na području Županije potrebno je urediti cijelu mrežu lokalnih cesta. To se prvenstveno odnosi na moderniziranje svih kolnika. Na taj način bio bi osiguran brz i siguran pristup svim površinama na području Županije koji su u funkciji stanovanja ili gospodarstva. Na postojećoj mreži treba prvenstveno osigurati puni standard održavanja, uz korekciju kritičnih elemenata trase koje negativno utječu na sigurnost prometa i propusnu moć prometnica.

Javni prijevoz putnika između jedinica lokalne samouprave nije dovoljno razvijen, kao ni lokalni gradski prijevoz. Razlog je nemogućnost ostvarivanja profitabilnosti takvih međugradskih i međuopćinskih linija zbog malog broja putnika.

Željeznički promet

Na području Županije, postojeće željezničke pruge zadržavaju se u postojećim trasama koje se štite u skladu s posebnim propisima te ih potrebo obnoviti kroz rekonstrukciju i sanaciju tehničkih elemenata, kao i popratnih građevina u funkciji željezničkog prometa (stajališta), a u skladu s planiranim programima razvoja Hrvatskih željeznica. Postojeće željezničke pruge su II reda:

- željeznička pruga II 207 Nova Kapela - Batrina (MG 2) - Našice (I 100),
- željeznička pruga II 208 Pleternica - (II 207) – Velika,
- željeznička pruga II reda, Banova Jaruga – Pčelić (II – 206).

Zračni promet

Na području Požeško-slavonske županije ne postoji infrastruktura zračnog prometa, osim improviziranih poljoprivrednih uzletišta koja se isključivo koriste u poljoprivredne svrhe. No, na nekim od postojećih poljoprivrednih uzletišta postoje uvjeti za razvoj sportskog i turističkog zrakoplovstva te je predviđeno njihovo zadržavanje, uređenje i prilagođavanje za potrebe navedenog zrakoplovstva, i to na područjima gradova Pakraca, Lipika, Pleternice i Kutjeva te općina Čaglin i Velika.

3.7.2. Telekomunikacije (elektronička komunikacijska infrastruktura)

Telekomunikacijska mreža odnosno elektronička komunikacijska infrastruktura postigla je relativno visok stupanj razvijenosti i prati dostignuća razvijenih država. Obzirom da se u pravilu nalazi u koridorima drugih infrastrukturnih sustava, a i zahvaljujući uvođenju novih tehnologija, odnosno zamjeni postojećih novim, telekomunikacijski sustav ima relativno male zahtjeve za prostorom. Unatoč tome, potrebno je što hitnije riješiti problem izgradnje mreže odašiljača za potrebe mobilnih usluga, jer način na koji se izgradila postojeća mreža ne zadovoljava osnovne kriterije smještaja u prostoru i devastira ga.

3.7.3. Energetski sustav

Plinoopskrba

Požeško-slavonska županija ima osiguranu opskrbu plinom na području gradova Pakrac i Lipik, Požega, Pleternica, Kutjevo te općina Jakšić i Brestovac, a na području općina Kaptol i Velika započete su aktivnosti oko izgradnje plinske mreže, dok na području općine Čaglin nije iskazan interes od strane stanovništva tako da nema potencijalnih koncesionara za izgradnju plinske mreže.

U planu je povećati potrošnju i poboljšati opskrbu plina kao ekonomski i ekološki prihvatljivog energenta u odnosu na druge energente te nastojati ga pretvoriti u glavni energent široke potrošnje, uz praćenje pouzdanosti i sigurnosti postojećih instalacija. Stoga, u skladu s tim, osim izgradnje magistralnih plinovoda, planirana je i daljnja izgradnja gradskih i mjesnih plinovoda koji spajaju dva ili više gradova/općina kao i lokalnih plinovoda tako da se omogući korištenje prirodnog plina u što većem broju naselja i što većeg broja korisnika.

Elektroenergetika

Požeško-slavonska županija pripada istočnom dijelu hrvatskog elektroenergetskog sustava. Za sada nema vlastite izvore energije (proizvodna postrojenja) nego samo prijenosna postrojenja (dalekovode) te njezino područje električnom energijom opskrbljuju tri distributera:

1. DP Elektra Požega – najveći distributer na prostoru Županije (82%),
2. DP Elektra Križ pogon Lipik – distributer gradova Lipika i Pakraca s pripadajućim naseljima,
3. DP Elektra Križ pogon Daruvar – distributer samo za naselje Badljeva. U prostoru dominira zračna mreža s tendencijom njenog premještanja, posebno u urbanim sredinama, pod zemlju, najčešće u koridoru cesta.

U skladu s razvojnim potrebama Županije, osnovni prioriteti se odnose na zamjenu i rekonstrukciju postojećih dotrajalih objekata i vodova, a po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima, sukladno propisanim kriterijima zaštite okoliša. Uz rekonstrukciju i modernizaciju postojećih energetskih postrojenja, u razmatranju novih proizvodnih objekata, prioritet treba dati postrojenjima koja koriste obnovljive izvore energije (voda, vjetar, sunce, biomase, otpad...) i koja je lako spojiti na postojeću prijenosnu mrežu. Stoga je potrebno poseban naglasak dati na izgradnju malih hidroelektrana do 5MW (MAHE) na vodotocima Orljave i Brzaje, s mogućnošću instaliranja na drugim lokacijama, tj. na umjetno stvorenim branama i razlikama potencijala kod mreže vode za opskrbu stanovništva na Veličanki, Bistri i Stražemanki, a koje treba još valorizirati i istražiti.

3.7.4. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda

Sustavi vodoopskrbe

Polazni je stav i cilj razvojnog programa vodoopskrbe Republike Hrvatske je da svaki stanovnik u doglednoj budućnosti treba biti opskrbljen dovoljnim količinama kvalitetne pitke vode na temeljima održivog gospodarenja vodama i upravljanja sustavom vodoopskrbe.

Na području Županije postoje dva vodoopskrbna sustava i dva komunalna poduzeća: za područje Požeštine - Tekija d.o.o i za područje Pakraca i Lipika - Komunalac d.o.o. Vodoopskrbni sustav Požege pokriva naselja s područja (Požega, Pleternica i Kutjevo) te pet općina (Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol, Kutjevo i Velika).

Opskrba vodom na području Požeštine organizirana je u jedinstveni regionalni vodoopskrbni sustav, tzv. "Regionalni vodoopskrbni sustav Požeštine", kojim su definirani glavni pravci povezivanja postojećih, ali i budućih izvorišta i crpilišta s gotovo svim naseljima Požeštine, a bazira se na: tri crpilišta – Zapadno polje, Luka, Veličanka i dva izvorišta – Veličanka, Stražemanka i jedan površinski zahvat na Kutjevačkoj Riki. Postoji i potencijalno crpilište Vesela na području grada Pleternice na kojem su u aluvijalnim naslagama rijeke Orljave izgrađena tri zdenca, ali nisu priključeni na vodoopskrbni sustav. Nažalost, uporaba ovih zdenaca je ograničena zbog nedostatka podržavajuće infrastrukture (npr. distribucijskih i retencijskih sustava). Lokacija je nizvodno od uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Požege, u naseljenom dijelu, uz županijsku cestu Požega - Pleternica Andrijevcima pa korištenje ovog crpilišta ostaje upitno.

Idejnim rješenjem "Regionalnog vodoopskrbnog sustava Požeštine" izrađenim 1997. godine i matematičkom simulacijom alternativnih rješenja definirani su glavni pravci povezivanja postojećih,

ali i budućih izvorišta i crpilišta s gotovo svim naseljima Požeštine. Ovaj projekt razmatra period do 2022. godine, a daljnji razvoj vodoopskrbe planira se u dvije faze tako da bi pokrivenost vodoopskrbe stanovništva Požeštine bila 98%, dok bi preostali dio stanovništva i naselja pretežno brdskog dijela rješenja pitanja javne vodoopskrbe bila planirana iz postojećih lokalnih izvora.

Uz regionalni vodoopskrbni sustav postoji još niz malih, samostalnih lokalnih vodovoda s kaptažama izvorišta izdašnosti od 0,5 - 4,0 l/s (5,0). Osnovni problem većine je neadekvatna izgradnja zahvatnih građevina i zamućenje kod obilnijih padalina, te nedostatak dovoljne količine vode zbog klimatskih promjena, ali i povećanih zahtjeva potrošača u pripadajućim naseljima. Stoga je nužna ugradnja opreme za mjerenje zahvaćenih količina vode i opreme za dezinfekciju.

Na Pakračko-Lipičkom području Županije vodoopskrba je rješavana iz vodozahvata na potoku Šumetlica i zdenaca Kukunjevac te sustava bunara u Pakracu. Najveći problemi opskrbe vodom nastaju za vrijeme sušnog perioda kada zahvaćene količine vode s 36 l/s padaju na 15-20 l/s, što naravno ne zadovoljava potrebe stanovništva. Taj problem bi trebao biti riješen izgradnjom akumulacije Šumetlica kapaciteta 2 milijuna m³. Samostalni vodoopskrbni sustav ima 11 naselja: Kusonje, Dragović, Španovica, Bučje, Šeovica, Kraguj, Grahovljani, Brusnik, Cikote, Kričke i Rogulje, dok sva ostala naselja nemaju riješenu vodoopskrbu.

Idejnim rješenjem "Vodoopskrbe gradova Pakraca i Lipika" izrađenim 1999. godine obuhvaćena je analitika razvoja vodoopskrbe pod uvjetom izgradnje i dovršenja akumulacije „Šumetlica“ te idejno riješena vodoopskrba svih naselja distribucijskog područja Pakračkog vodovoda, a kojim će biti osiguran kontinuirani dotok vode u vodoopskrbni sustav u količini od 200 l/s što bi trebalo biti oko 68% od prosječnih dnevnih potreba stanovništva i industrije. Idejnim rješenjem konstatirana je činjenica prisutnosti velikih udaljenosti između mjesta potrošnje i izvorišta (npr. Šumetlica – Lipik 19 km, Lipik – Marino Selo 15 km) kao i velika visinska razlika mogućih korisnika koje se kreću između 110 i 500 m n.m. Stoga je čitavo područje podijeljeno na četiri visinske vodospremnice zone koje bi funkcionirale neovisno, svaka sa svojim vodospremnikom koji ima funkciju izjednačavanja dnevnih i satnih oscilacija potrošnje naselja pojedine zone.

Obzirom da sadašnja opskrbljenost vodom nije zadovoljavajuća, a pitka voda je jedan od osnovnih uvjeta opstanka i razvoja ljudskog društva, zbog osiguranja dovoljne količine kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo potrebno je kroz program vodoopskrbe poboljšati stanja postojećih izvorišta otvarati nova izvorišta, otkriti gubitke vode u vodoopskrbnom sustavu te sanirati nastale kvarove (npr. izgraditi demanganizaciju crpilišta Luka, izgraditi vodospremu Pleternica – uključiti izgrađene zdence u vodoopskrbni sustav, uspostaviti novo crpilište u Lipiku, provesti vodoistražne i vodozahvatne radove u sjevernom dijelu Požeštine, izgraditi akumulacije Šumetlica, novelaciju projektne dokumentacije akumulacije Kamensko...).

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Na području Požeško-slavonske županije izgradnja kanalizacijskih sustava i uređaja za pročišćavanje daleko zaostaje za izgradnjom vodoopskrbnih sustava što jasno uočava ozbiljnost problema zaštite voda od onečišćenja, a tako života i zdravlja ljudi te zaštita okoline.

Odvodnja otpadnih i oborinskih voda riješena je djelomično u gradovima Požega, Pleternica, Pakrac, Lipik i Kutjevo te općinskim središtima Velika i Jakšić, a započeta je izgradnja i malih zasebnih sustava u Hrnjevcu, Kaptolu i Vetovu. Kod većine perifernih naselja odvodnja otpadnih voda riješena je putem sabirnih i septičkih jama iz kojih se otpadne vode prelijevaju u vodotoke i dreniraju u podzemlje. U

Pakracu, Lipiku i Požegi izgrađeni su centralni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda i to 1. stupanj - mehanički stupanj.

Radi nedostatka financijskih sredstava izgrađeni su dijelovi kanalizacijskih kolektora (po fazama), dijelovi uređaja i kanalizacijske mreže, ali ne kao dovršeni i funkcionalni kanalizacijski sustavi, zbog čega se nepročišćene otpadne vode i dalje ispuštaju u recipijente. Najveći problem kanalizacijskog sustava je u zonama sanitarne zaštite crpilišta radi zaštite podzemnih voda koje se koriste za vodoopskrbu stanovništva.

Problem odvodnje se javlja i u naseljima gdje je kanalizacija riješena najvećim dijelom neodgovarajućim septičkim jamama koje se nekontrolirano prazne.

Razvojem vodoopskrbnih sustava povećat će se priključenost kućanstava na vodoopskrbne sustave, kao i količina otpadnih voda te se može očekivati dodatno pogoršanje situacije situacija s odvodnjom i pročišćavanjem otpadnih voda. Izgrađeni kanalizacijski sustavi na području Županije većinom su lokalnog karaktera, odnosno svako naselje ima svoju kanalizaciju koju je potrebno doraditi kao jedinstveni kanalizacijski sustav.

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda na području Županije još uvijek nije riješeno na zadovoljavajući način i tom problemu bi se trebalo u sljedećem razdoblju posvetiti više pažnje. Odvodnja otpadnih voda mora se provesti kvalitetno u smislu vodne propusnosti kanalizacijskog sustava tako da ne onečišćuje podzemne vode, a potrebno je riješiti i problem pročišćavanja industrijskih otpadnih voda.

3.8. Okoliš i priroda

3.8.1. Zrak

Kakvoća zraka u Požeško-slavonskoj županiji ne prati se u sklopu državne i lokalne mreže za praćenje kakvoće zraka. Nove planirane mjerne postaje u sklopu državne mreže za trajno praćenje kakvoće zraka nisu predviđene u Požeško-slavonskoj županiji. U Županiji do sada nisu obavljena mjerenja kakvoće zraka, međutim, kako ne postoje značajni izvori onečišćenja (osim prometa uz značajnije prometnice, malih kućanskih ložišta te manjih i srednjih industrijskih postrojenja), može se pretpostaviti da je zrak u Županiji zadovoljavajuće kakvoće i da nije onečišćen.

3.8.2. Otpad

Jedan od problema za okoliš u Županiji predstavlja otpad. Otpad se organizirano odlaže na dva odlagališta komunalnog otpada (Crkvište kraj Pakraca i Vinogradine kraj Požege), od kojih Vinogradine zadovoljavaju uvjete zaštite okoliša i imaju svu potrebnu dokumentaciju i dozvolu za skupljanje i odlaganje komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada. Odlagalište komunalnog otpada Crkvište ne zadovoljava Zakonom propisane uvjete zaštite okoliša i u postupku je izdavanje građevinske dozvole za sanaciju odlagališta komunalnog otpada.

Predviđeno je zatvaranje odlagališta do izgradnje regionalnog ili županijskog centra za gospodarenje otpadom koje je bilo predviđeno za 2010. godinu, no nije izgrađeno. Sustav odvajanja otpada zeleni otoci postoje u Pakracu i Lipiku, ali na području Požeštine nisu saživjeli. Tekija d.o.o. iz Požege je u pripremi ishoda dokumentacije i dozvole za reciklažno dvorište u dijelu odlagališta Vinogradine. Organiziranim odvozom otpada u Požeštini je obuhvaćeno 81,5% stanovništva dok je na području Pakraca i Lipika obuhvaćeno oko 90% stanovništva. Prema podacima iz registra onečišćenja okoliša za 2007. godinu, godišnje se u Županiji proizvede cca 8.360 tona neopasnog proizvodnog otpada i cca 165 tona opasnog otpada. Veći dio proizvodnog otpada i opasnog otpada preuzimaju ovlašteni skupljači i predaju ovlaštenim obrađivačima. Na području Županije registrirana su dva skupljača neopasnog otpada koji godišnje skupe cca 18.350 tona neopasnog otpada i cca 143 tona opasnog otpada. Komunalni otpad koji se odlaže na službena odlagališta godišnje iznosi cca 13.768 tona.

Godine 2007. donesen je županijski **Plan gospodarenja otpadom Požeško-slavonske županije 2007.-2015. godine**. Njime je sukladno državnoj strategiji gospodarenja otpadom, predviđeno zatvaranje i saniranje odlagališta Crkvište, a isto će se urediti kao transfer stanica s reciklažnim dvorištem. Na postojećoj lokaciji odlagališta otpada Vinogradine predlaže se formiranje Županijskog centra za gospodarenje otpadom. Postojeća lokacija ima već izgrađen dio infrastrukture, a prostornim planom je predviđeno njeno širenje.

Problem u ovom dijelu predstavljaju i „divlja“ odlagališta otpada koja se svake godine saniraju, ali nastaju i nova, a obveza su za jedincu lokalne samouprave.

3.8.3. Priroda

Na području Požeško-slavonske županije pod zaštitom su slijedeće prirodne vrijednosti kojima upravlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije i to:

A. Park prirode:

- PP "Papuk"

B. Značajni krajobraz:

- Sovsko jezero
- Požeška gora (preventivna zaštita)

C. Spomenik parkovne arhitekture :

- Kutjevo: Park oko dvorca
- Trenkovo: Park oko dvorca
- Lipik: Park oko Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju

Pod preventivnom zaštitom za sada se ne nalazi niti jedan objekt, a u tijeku je postupak za preventivnu zaštitu Požeške gore. Stručno obrazloženje za preventivnu zaštitu Požeške gore u kategoriji značajnog krajobraza izradio je Državni zavod za zaštitu prirode. Stručno obrazloženje zatim je upućeno Ministarstvu kulture koje je nadležno za izdavanje rješenja o preventivnoj zaštiti. Parkom prirode Papuk koji se na području Požeško-slavonske županije proteže na oko 19.000 ha (ukupna površina je oko 33000 ha) upravlja JU „Park prirode Papuk“

Osim toga Uredbom o proglašenju ekološke mreže i ukupna Nacionalna ekološka mreža dana je na upravljanje županijskim javnim ustanovama. Naša Javna ustanova upravlja sljedećim lokalitetima Nacionalne ekološke mreže na području Požeško-slavonske županije:

- Trenkovo-rijeka Veličanka (HR2000626)
- Trbušnjak (HR2000174)
- Sjeverna Babja gora-Bresnica požeška (HR2000356)
- Sjeverna Babja gora-Rajkuša (HR2000474)
- Požeška gora-Pačić (HR2000478)
- Zapadni Psunj-Mala Marinica (HR2000481)
- Požeška gora –Vasine Laze (HR2000483)
- Južna Babja gora-Jabučica (HR2000498)
- Sjeverna Babja gora-Stojanka (HR2000504)
- Šume na Dilj gori (HR2000623)
- Šume na Krndiji (HR2000622)
- Livade na južnim padinama Papuka (HR2001117)
- Ribnjaci Poljana (HR2000438)

Osim toga, u tijeku je i postupak za preventivnu zaštitu Pakračke gore (Špilja Trbušnjak i okolno područje kao značajni krajobraz).

Prirodna baština Županije predstavlja značajni razvojni potencijal. Osnivanjem županijske Javne ustanove za upravljanjem zaštićenim prirodnim vrijednostima u 2008. godini stvoreni su preduvjeti za pravilno iskorištavanje ovog potencijala.

3.8.4. Elementarne nepogode

Elementarna nepogoda smatra se iznenadna velika nesreća koja prekida normalno odvijanje života, uzrokuje žrtve, štetu većeg opsega na imovini i/ili njen gubitak, te štetu na infrastrukturi i/ili okolišu, u mjeri koja prelazi normalnu sposobnost zajednice da ih sama otkloni bez pomoći. Najčešći oblici elementarne nepogode na području Požeško-slavonske županije su:

- olujni i orkanski vjetrovi koji uzrokuju materijalnu štetu, a često su praćeni oborinama, kišom ili tučom, što dodatno povećava razmjere štete,
- poplave uzrokovane velikim količinama oborina,
- tuče kada smrznute kuglice vode padaju velikom brzinom na tlo,
- suša zbog dugotrajnog manjka vode.

U cilju ublažavanja šteta od elementarnih nepogoda se projekt osiguravanja usjeva na poljoprivrednim gospodarstvima.

Zakonom o sustavu obrane od tuče („NN“ 53/01) uređen je sustav obrane od tuče, obveze nositelja poslova obrane od tuče, odnosi nositelja poslova i sudionika u provođenju obrane od tuče, način financiranja obrane od tuče te druga pitanja važna za provedbu jedinstvenosti sustava. Branjeno područje je cijeli teritorij Republike Hrvatske. Obrana od tuče obuhvaća poslove istraživanja i poslove operativne obrane od tuče, a obavlja ih Državni hidrometeorološki zavod. Novčana sredstva za provođenje operativnog rada obrane od tuče, osiguravaju se iz sredstava državnog proračuna, ministarstva poljoprivrede, proračuna županija i zaračunate premije imovinskih osiguranja .

O tome treba li uopće protugradna obrana, žučljivo se raspravljalo. Mišljenja stručnjaka su suprotna. Zagovornici protugradne obrane kažu da su oni koji tvrde kako je ona skupa i neefikasna, dio lobija koji zagovara osiguranje usjeva i da se zato zalažu za njezino ukidanje.

Tablica 14. Evidentirane elementarne nepogode na području Požeško-slavonske županije

Godina	Vrsta elementarne nepogode	Ukupan iznos procijenjene štete (kn)
1998.	Snježni nanosi i olujno nevrijeme uz tuču, 2 puta proglašenje za cijelo područje Županije	57.724.594
1999.	Olujni vjetar, kiša i tuča	29.056.190
2000.	Suša	53.745.569
2001.	Mokri snijeg, kasni mraz, olujni vjetar	12.232.592
2002.	Kasni mraz, tuča i olujno nevrijeme	14.903.128
2003.	Kasni mraz, suša –cijelo područje Županije	71.224.270
2004.	Poplave, olujno nevrijeme i tuča	47.772.419
2005.	Tuča i olujni vjetar	33.117.077

ŽRS Požeško-slavonske županije 2011.-2013.

2006.	Kiša, suša, tuča	28.404.484
2007.	Dugo sušno razdoblje u proljetnom periodu, te olujno nevrijeme praćeno tučom i pijavicom	120.110.744
2008.	Olujno nevrijeme praćeno velikim količinama oborina i tučom	3.883.452

3.9. Odgoj, obrazovanje, kultura i šport

3.9.1. Predškolski odgoj

Predškolski odgoj je organiziran kroz osam samostalnih vrtićkih ustanova u kojima je zbrinuto oko 1.000 djece. Najveći problemi predškolskog odgoja na području Požeško-slavonske županije očituju se u nedostatku adekvatnog prostora i nezadovoljavajućoj opremljenosti postojećih prostora.

Za daljnji razvoj gospodarstva potrebno je osigurati ostanak mladih obitelji na području Županije, a to je moguće samo ukoliko se osiguraju i potrebni kapaciteti predškolskih ustanova.

3.9.2. Osnovno školstvo

Sustav osnovnog obrazovanja provodi se u 14 samostalnih matičnih osnovnih škola i to 11 na području Požeštine i 3 u pakračko-lipičkom području, s ukupno 49 područnih škola u sastavu te u osnovnoj Katoličkoj školi osnovanoj u školskoj godini 2009./2010.

Tablica 15. Broj učenika i razrednih odjeljenja u osnovnim školama Požeško-slavonske županije

Školska godina	Broj učenika	Broj odjeljenja	Br.učenika/odjeljenju
2005./06.	9.595	407	23,57
2007./08.	9.018	408	22,10
2008./09.	8.775	407	21,56

Izvor: Matica osnovnih škola, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Tijekom svih godina po posebnom program osnovno školstvo organizirano je i za učenike s teškoćama u razvoju te su isti raspoređeni u 4 odjela (LMR i UMR) ukupno 32 učenika u školskoj godini 2005./06. do 6 odjeljenja ukupno 55 učenika u godini 2008./09.

Ukupan broj učenika u osnovnim školama se smanjuje, što dovodi do zaključka da je i broj stanovnika Županije svake godine sve manji te da populacija Županije stari. Usprkos manjem broju učenika, broj razrednih odjeljenja je nepromijenjen te je u istima manji prosječni broj učenika što je direktno dovelo do kvalitetnije obavljanja nastave.

Osnovno glazbeno obrazovanje je organizirano u Glazbenoj školi Požega (samostalna ustanova) i u Osnovnoj glazbenoj školi Pakrac.

Kako bi se odgovorilo na izazove razvoja gospodarstva, sustav obrazovanja zahtjeva velika ulaganja. Ista su potrebna ukoliko se Županiju želi pretvoriti u visoko vrijednu, izvozno orijentiranu ekonomiju. Ulaganja u školske objekte su u proteklom razdoblju bila značajna jer se izgradilo ili se gradi nekoliko športskih dvorana (Pakrac, Kaptol, Brestovac, Jakšić, Velika, Pleternica, Lipik, Čaglin a planira se izgradnja školske dvorane u Poljani), škole se informatički opremaju, čime se uz ulaganja u programe obrazovnog sustava želi podići stupanj kvalitete osnovnog školstva.

3.9.3. Srednjoškolsko obrazovanje

U školskoj godini 2005./06. srednje školsko obrazovanje bilo je organizirano u osam ustanova: šest samostalnih srednjih škola, jednom učeničkom domu i jednoj srednjoj glazbenoj školi. U školskoj

godini 2007./08. osnovana je Katolička klasična gimnazija tako da je te godine povećan broj srednje školskih ustanova na devet.

Broj učenika koji su upisivali srednje škole imao je blagi porast i to od 3.813 učenika u školskoj godini 2005./2006. do 3.931 učenika upisanih 2008./2009. godine

Na području srednjoškolskog obrazovanja postoji nekoliko problema s kojima se odgojno-obrazovni sustav u Požeško-slavonskoj županiji dugoročno suočava, kao što je nedostatan i neodgovarajući školski prostor, koji je samo djelomično riješen preseljenjem Gimnazije u novoizgrađenu zgradu, ali kojoj nedostaje prostor za obavljanje športskih aktivnosti u nastavi. Svake godine se ulaže u novu informatičko-tehničku opremu. Međutim, dostupna sredstva su nedostatna za unapređenje obavljanje nastave u skladu sa zahtjevima koji dolaze iz razvoja gospodarstva. Osim manjka učiteljskog i nastavničkog kadra potrebna su i stalna ulaganja u cjeloživotno učenje postojećeg kadra kako bi odgovorilo na izazove i potrebe razvoja svih segmenata Županije.

Domski smještaj učenika organiziran je u dva učenička doma: Đački dom Požega kao samostalna ustanova i učenički dom u Pakracu koji je u sastavu Srednje škole Pakrac. Kapaciteti požeškog i pakračkog učeničkog doma su jednaki i iznose 155 ležajeva. U promatranom razdoblju pakrački dom je imao popunjen kapacitet, dok se u požeškom domu broj učenika smanjivao.

3.9.4. Visokoškolsko obrazovanje

Veleučilište u Požegi je jedina obrazovna ustanova stručnih studija u Županiji osnovana 1998. godine. Osnivanjem i djelovanjem Veleučilišta Požega je postala studentsko središte jer se u njoj obrazuje oko 2000 studenata u I., II. i III. godini, a do sada je diplomiralo više od 1350 studenata. Veleučilište je ustrojeno odjelima unutar kojih se izvode stručni trogodišnji studiji usklađeni s Bolonjskim procesom.

Veleučilište omogućuje obrazovanje u upravnom pravu, trgovini i računovodstvu te vinogradarstvu, vinarstvu – voćarstvu i prehrambenoj tehnologiji.

Cilj stručnog studiranja na studijima Veleučilišta u Požegi je da se studenti odmah poslije studija uključe u suvremene gospodarske tokove te sve poslovne i radne procese s područja biotehničkih i društvenih djelatnosti, dok je misija Veleučilišta stvaranje, razvoj i prenošenje znanja koje će pridonijeti osobnom, gospodarskom i društvenom razvoju te učiniti pojedince, tvrtke i državu konkurentnijima u globalnoj tržišnoj utakmici.

U Pakracu je u osnivanju Stručni studij fizioterapije koji će biti dislocirani studij Zdravstvenog veleučilišta Zagreb. Početak rada studija se planira za školsku godinu 2011./2012 kada će studij moći upisati 35-60 studenata. Nastavno na ovaj studij planira se i organizacija studija sestринства

Na području županije postoji relativno solidna obrazovna infrastruktura u usporedbi s ostalim županijama Panonske Hrvatske kao i s prosjekom cijele zemlje.

3.9.5. Kultura

Područje Požeško-slavonske županije povijesna je i prirodna cjelina u kojoj se stoljećima odvijao intenzivan život različitih civilizacija koje su ostavile kulturne tragove svog postojanja i trajanja na ovim prostorima. Brojni raznorodni materijalni dokazi graditeljske baštine od arheoloških lokaliteta, povijesnih i ruralnih cjelina, utvrđenih gradova, sakralnih građevina do pojedinačnih stambenih i

javnih zgrada govore o kontinuitetu naseljavanja i kulturi življenja i stanovanja u različitim stilskim, oblikovnim i vremenskim razdobljima.

Kulturni habitus Županije nezamisliv je bez permanentne brige u području zaštite, spašavanju, prezentaciji i revitalizaciji kulturnih dobara. Bogata kulturna baština Požeško-slavonskoj županiji donosi odgovornost za njeno očuvanje i za stvaranje boljih uvjeta za zaštitu kulturnih dobara, ponajprije onih najviše spomeničke kategorije. Radi što učinkovitijeg djelovanja i bolje stručne brige o zaštiti spomenika kulture, Požeško-slavonska županija i Grad Požega založili su se za osnivanje Konzervatorskog odjela (prosinac 1999.) u Požegi čiji se upravni i stručni poslovi odnose na skrb o 84 registrirana spomenika kulture i 166 preventivno zaštićena spomenika. Spomenika je i više, ali još nisu svi evidentirani i registrirani već su u fazi istraživanja.

Na području Požeško-slavonske županije od ustanova kulture djeluju :

- Gradski muzej Požega,
- Muzej grada Pakraca,
- Gradsko kazalište Požega,
- Gradska knjižnica i čitaonica Požega,
- Hrvatska knjižnica i čitaonica Pleternica,
- Narodna knjižnica i čitaonica Kutjevo,
- Samostalna narodna knjižnica i čitaonica Pakrac,
- Gradska knjižnica Lipik,
- Pučko otvoreno učilište Pakrac,
- Konzervatorski odjel Požega,
- Državni arhiv, Slavonski Brod - odjel Požega.

Tijekom godine na području Požeško-slavonske županije održavaju se brojne kulturne, glazbene, književne, filmske, kazališne, likovne i dr. priredbe, a potporom njihova daljnjeg održavanja, nastavlja se i njeguje tradicija i bogatstvo kulturnih događanja na ovim prostorima. Neke od značajnijih su: Hrvatski festival jednogminutnog filma, Festival zlatne žice Slavonije, Požeške orguljaške večeri, Cesarićevi dani, Plesokaz, Ivanjski krijes, Požeško kulturno ljeto, Dirty Od festival u Velikoj, Pakračko ljeto, Lipiku s ljubavlju, Susret pjevačkih zborova u Lipiku, Likovna kolonija Alilovci, Zlatni glas Zlatne doline, Kaptol, Cvjetići glazbe, Pleternica, Smotre folklor: LIDAS, Pleternica, Dođi diko večeras na sijelo, Brestovac, Čuvajmo običaje zavičaja, Velika, Bekteški susreti, Bektež, Pjesmom u jesen, Jakšić, Poljadija u srcu, Grabarje, Zagrađe, Zagrađe, Katarinski susreti, Gaj, Oj, Požego, sve ti je na glasu.

3.9.6. Šport

Na području Požeško slavonske županije djeluje pet nacionalnih športskih saveza (nogometni, kuglački, rukometni, košarkaški, stolnoteniski) te školski športski savezi (Županijski nogometni savez, Županijski rukometni savez, Županijski košarkaški savez, Županijski stolnoteniski savez i Županijski kuglački savez)

Županijski školski sportski savez okuplja školska sportska društva iz šest srednjih škola i 14 osnovnih škola s područja Požeško slavonske županije. Tijekom godine natjecanja na razini županije okupi oko 1.200 učenika u 8 sportova srednje škole i 12 sportova osnovne škole.

Osim klubova koji su udruženi u strukovne nacionalne saveza na području Požeško slavonske županije djeluju klubovi u judu, te-kwan-do-u, tenisu, odbojci, skijanju, streljaštvu, samostrelu, šahu, plivanju, s sveukupno oko 700 članova.

U Županiji ima 36 registriranih igrališta za nogomet i stadion u Velikoj. Nove školsko-športske dvorane u funkciji su u Brestovcu, Lipiku, Pakracu, Kaptolu, Velikoj, Jakšiću i Pleternici, dok starije dvorane imaju Gimnazija, Tehnička škola i Kutjevo. U Požegi niti jedna osnovna škola nema dvoranu što predstavlja velik problem, kako za održavanje nastave tako i za bilo kakve druge dodatne športske aktivnosti. U Požegi, Velikoj i Lipiku se nalaze otvoreni bazeni, a također ima i dvadesetak teniskih igrališta.

Iako podaci navode na relativno kvalitetnu opremljenost športskom infrastrukturom, potrebno je kontinuirano provoditi aktivnosti unapređenja i izgradnje športskih objekata, prvenstveno zbog podizanja kvalitete život mladih na području Požeško-slavonske županije, kao i unapređenja zdravlja svih stanovnika Županije.

3.10. Zdravstvo i socijalna skrb

3.10.1. Zdravstvo

Za adekvatan razvoj ljudskih resursa, vrlo je bitan adekvatan zdravstveni sustav. Na razini Republike Hrvatske na 1.000 stanovnika dolaze četiri doktora medicine, zubna terapeuta i farmaceuta, a u Požeško-slavonskoj županiji tri, što predstavlja ispodprosječnu vrijednost.

Požeško-slavonska županija osnivač je:

- Opće županijske bolnice Požega,
- Opće županijske bolnice Pakrac,
- Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Lipik,
- Doma zdravlja Požeško-slavonske županije,
- Zavoda za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije,
- Ljekarne Požega.

Županija kao osnivač zdravstvenih ustanova prati programe rada i razvoja, financijsko poslovanje kao i poteškoće i probleme s kojima se susreću zdravstvene ustanove. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Lipik i Opća županijska bolnica Pakrac, koje su tijekom Domovinskog rata pretrpjele razaranja, još se uvijek obnavljaju. Nad Ljekarnom Požega je u listopadu 2008. godine završen stečajni postupak, otvoren još u lipnju 2001. godine.

Putem Programa javno zdravstvenih mjera u zaštiti zdravlja pučanstva koji Županija donosi za svaku godinu pojedinačno, Županija provodi mjere zdravstvene zaštite.

Požeško-slavonska županija je 2008. godine imala 10.379 osoba s invaliditetom, što čini oko 2% ukupnog broja osoba s invaliditetom u Hrvatskoj. Županija nema velikih problema s ovisnicima o drogi.

Na razini Županije osnovani su:

- Županijsko stručno povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga u svrhu predlaganja, iniciranja, organiziranja i drugog sličnog djelovanja na području prevencije i liječenja ovisnosti na području Požeško-slavonske županije,
- Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata sa ciljem promicanja i ostvarivanja prava pacijenata,
- Županijski tim za zdravlje u svrhu provođenja Programa Rukovođenje i upravljanje za zdravlje u lokalnoj upravi i samoupravi,
- Županijski stožer zdravstva.

Procesom decentralizacije za investicijsko ulaganje, investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova te informatizaciju zdravstvene djelatnosti, 2005. godine uloženo je 8.150.000,00 kn, 2007. godine 9.324.665,00 kn, a 2008. godine uloženo je 10.673.584,00 decentraliziranih sredstava.

Kontinuirano je prisutan problem nedostatka liječničkog kadra i velike fluktuacije liječnika.

3.10.2. Socijalna skrb

Centri za socijalnu skrb su javne ustanove kojima je osnivač Republika Hrvatska. Županija ima osnivačka prava nad domovima za starije i nemoćne osobe Požega i Velika. Procesom decentralizacije Županija osigurava dio sredstava za rad domova kao razliku između ukupno ostvarenih prihoda i ukupno utvrđenih rashoda domova te sudjeluje u financiranju materijalnih troškova Centara za socijalnu skrb.

Sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, jedinica područne (regionalne) samouprave obvezna je u svom proračunu osigurati sredstva za podmirenje troškova ogrijeva za korisnike koji se griju na drva, a koje pravo odobravaju jedinice lokalne samouprave.

Na području Županije djeluje 9 ustanova socijalne skrbi i to:

- Centar za socijalnu skrb Požega,
- Centar za socijalnu skrb Pakrac,
- Dom za starije i nemoćne osobe Požega,
- Dom za starije i nemoćne osobe Velika,
- Dom za starije i nemoćne osobe Baketerić, Pleternica,
- Dom za starije i nemoćne osobe Anđelak, Lipik
- Dom za starije i nemoćne osobe Marino Selo
- Dom za psihički bolesne odrasle osobe Ljeskovica
- Dom za djecu Lipik.

U ukupnom broju stanovnika relativno je velik udio osoba koje nisu u stanju zadovoljiti najosnovnije životne potrebe svojim radom ili prihodima od imovine te su korisnici pojedinih prava iz sustava socijalne skrbi. Broj korisnika socijalne skrbi je u porastu te je u svibnju 2010. godine iznosio 2.118, odnosno 2,5% ukupnog stanovništva. Usporedbom podataka s podacima na razini Republike Hrvatske možemo zaključiti da korisnici socijalne skrbi u Požeško-slavonskoj županiji čine 2,2% korisnika socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj.

3.11. Civilno društvo

U Požeško-slavonskoj Županiji, prema podacima Ureda državne uprave registrirane su 673 udruge civilnog društva. Udruge su prisutne u gotovo svim naseljima, a bave se raznim aktivnostima, od sportskih do prava manjina.

Sa više od 200 registriranih organizacija, sport je najaktivnije područje nevladinih civilnih udruga, a prate ga društvene organizacije (većinom dobrovoljna vatrogasna društva), kulturne udruge, udruge tehničke kulture, udruge poljoprivrednika, udruge osoba s invaliditetom i one proistekle iz Domovinskog rata. Županija financira 21 udruhu osoba s invaliditetom i 27 udruga proisteklih iz Domovinskog rata. Neke od aktivnosti udruga su : pravna i socijalna zaštita članova, športska druženja, rekreacija i natjecanja, humanitarnu djelatnost i sl.

Udruge proistekle iz Domovinskog rata bave se povijesnim i istraživačkim radom članova udruga s posebnim osvrtom na poginule i nestale članove, pružanjem pomoći najugroženijima i nezaposlenima, pomoći djeci i obiteljima poginulih i invalidima, uz organizaciju psiho-socijalne pomoći i primjenu hagioterapije te organizacijom raznih kulturnih aktivnosti – izložbi, koncerata, okruglih stolova na teme o ulozi i značaju pojedinih postrojbi u Domovinskom ratu,. Udruge djeluju na procesu socijalne integracije osoba s invaliditetom i hrvatskih branitelja, pružanjem psihosocijalne i prihoterapeutske pomoći te organizacijom sportskih aktivnosti.

Postoji manji broj organizacija koje predstavljaju manjine te marginalizirane i izdvojene grupe (npr. mladi, žene, umirovljenici). Vrlo mali udio organizacija fokusiran je na suvremenu kulturu mladih i netradicionalne (ekstremne) sportove.

Relativan nedostatak organizacija koje se bave suvremenim socijalnim pitanjima kao što su ljudska prava, ravnopravnost spolova, prava djece mogao bi ukazivati na to da iako ne-vladine udruge imaju važnu ulogu u održavanju društvene tradicije, nemaju značajan utjecaj na današnje razvojne trendove i sveopće promjene koji se tiču društvenog i kulturnog identiteta Županije.

Posebno nedostaju OCD-i koji se bave i podupiru participaciju građana u donošenju odluka na lokalnom i regionalnoj (županijskoj) razini, odnosno aktivnosti koje su usmjerene na pozitivne stečevine EU i pozitivnim demokratskim procesima u RH:

- Zastupljenost manjinskih predstavnika u tijelima državne uprave na lokalnoj i regionalnoj razini;
- Zastupljenost mladih i žena u svim strukturama društva (lokalno i regionalno);
- Nepostojanje politika i programa socijalne uključenosti socijalno isključenih i marginaliziranih grupa i pojedinaca (osobe sa invaliditetom, ruralne žene...);
- Nepostojanje socijalnih mreža, kontinuirane sektorske i međusektorske koordinacije i suradnje, održivosti, samofinanciranja i podrške na svim razinama (od toga se isključuju udruge proistekle iz Domovinskog rata i sportske udruge).
- Mali broj OCD-a bavi se stupnjevima i dimenzijama sudjelovanja javnosti u razvoju zajednice kao što su informiranje, savjetovanje, uključivanje i partnerstvo
- Nedostaju krovne (regionalne) udruge koje djeluju kao servis lokalnim OCD-ima u razvoju do njihove održivosti

3.12. Prekogranična i međuzupanijska suradnja

Požeško-slavonska županija je članica **Skupštine europskih regija** (AER –Assembly of European Regions) koja je otvorena za sve europske regije. AER ima važnu ulogu u promoviranju političkih, ekonomskih i kulturnih interesa europskih regija. Pomaže u formiranju bilateralnog i multilateralnog partnerstva između regija koje imaju zajedničke interese, promovira inter-regionalnu suradnju te prekogranične i transnacionalne mogućnosti suradnje.

Hrvatska zajednica županija je udruga čiji su članovi sve županije u Republici Hrvatskoj, a osnovni joj je cilj promicanje ideja i prakse područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj. Ova udruga podupire suradnju između županija i jedinica lokalne samouprave unutar njih, organizira oblike razmjene iskustava, usklađuje gledišta članica u odnosu na tijela državne vlasti, potiče istraživanja i druge oblike praćenja i proučavanja područne samouprave, organizira stručne i znanstvene skupove o područnoj samoupravi, izdaje stručne i druge publikacije, sudjeluje u razvijanju i uspostavljanju međunarodne suradnje sa srodnim organizacijama te obavlja niz drugih aktivnosti u smislu ostvarivanja ciljeva Zajednice.

Mreža europskih GMO-free regija koja je uspostavljena 2003. godine, a cilj je podjela informacija i najboljih iskustava na temu koegzistencije i pribavljanja načina da lokalne i regionalne administrativne jedinice dobiju GMO-free status. Mnoge regije su prepoznale da jedino kvalitetna, održiva poljoprivreda koja se temelji na lokalnim uvjetima i načinu proizvodnje mora biti zaštićena od rizika nekontroliranog zagađenja putem genetski modificiranih organizama. Putem ove mreže nudi se široki europski forum koji štiti lokalne proizvođače organske i tradicionalne hrane od diskriminacije uzrokovane velikom konkurencijom na globalizacijskom tržištu.

Požeško-slavonska županija je potpisnica **Sporazuma o uspostavljanju prijateljskih odnosa i međusobne suradnje sa konzorcijem za razvojne naloge Podravja** (Republika Slovenija) i **Sporazuma o suradnji sa Županijom Tolna** (Republika Mađarska).

Požeško-slavonska županija je članica međunarodne organizacija jedinica regionalne samouprave za **Euroregionalnu suradnja "Dunav-Drava-Sava"**.

Požeško-slavonska županija ima predstavnika u Zajedničkom odboru za praćenje provedbe IPA CBC programa prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska.

Organizacije civilnog društva PSŽ su potpuno isključene iz prekogranične suradnje. Županije, gradovi i općine ne prepoznaju vrijednosti i mogućnosti suradnje/ nastupa prema van, sa organizacijama koje djeluju na njenom području, bez obzira da li se radi o partnerstvu ili suradničkom odnosu.

3.13. Konkurentnost Požeško-slavonske županije

Sukladno analizi gospodarskog i socijalnog profila Požeško-slavonske županije, može se zaključiti da su zabilježeni negativni demografski trendovi (negativan prirodni prirast i nepovoljna dobna struktura). Na području gospodarstva Županija znatno zaostaje za prosjekom Republike Hrvatske, a uspoređujući se sa županijama Panonske Hrvatske, Požeško-slavonska županija nalazi se pri samom dnu pokazatelja od nedovoljnog rasta BDP-a i BDV-a, malom broju aktivnih poslovnih subjekata, nedovoljno iskorištenoj poduzetničkoj infrastrukturi. Na području ljudskih resursa visoka je stopa nezaposlenosti, visoka stopa nezaposlenih mladih osoba, zaostajanje za isplaćenom mjesečnoj neto plaći za prosjekom RH. Prometni položaj ne doprinosi razvoju jer nema odgovarajućeg izlaska na

autocestu, nema prometnog koridora državnog i europskog značaja, izgrađenost i stanje županijskih i lokalnih cesta zaostaju u odnosu na hrvatski prosjek, a željeznička pruga je zastarjela.

Sukladno podacima regionalnog indeksa konkurentnosti Hrvatske Nacionalnog vijeća za konkurentnost iz 2007. godine, Požeško-slavonska županija je na začelju svih pokazatelja o konkurentnosti. Na 19. mjestu od svih županija je po poslovnom okruženju, statističkog ranga (rang poslovnog sektora, rang poslovnog okruženja), perceptivnog sektora (poslovnog sektora, poslovnog okruženja), dok je na posljednjem mjestu po ocjeni poslovnog sektora. Rang kvalitete poslovnog sektora i poslovnog okruženja međusobno su povezani i uravnoteženi, ali loše ocijenjeni. Vrlo loše ocijenjena konkurentnost je rezultat i posljedica rata i u skladu je s razinom razvijenosti odnosno problem (ne)razvijenosti je znatnim dijelom i problem (ne)konkurentnosti. Iznos BDP-a po stanovniku pokazuje trenutačnu razinu razvijenosti, a konkurentnost i potencijal za rast. Nepovoljna razina konkurentnosti upozorava na ugroženost održivosti više razine BDP-a po stanovniku u dužem razdoblju. Konkurentne prednosti i slabosti su osnova za oblikovanje razvojne politike. Županije Panonske Hrvatske u prosjeku su najmanje konkurentne u Hrvatskoj, zbog čega je potrebno najviše ulaganja usmjeriti upravo u te županije kako bi iste dosegle konkurentnost ostalih županija i regija. To vrijedi za ulaganje u poduzetništvo i poslovnu infrastrukturu, kao i za poticanje stranih i domaćih ulaganja. Prednost Panonske Hrvatske je razmjerno dobra obrazovanost, unatoč nedovoljnom razvoju poslovnih škola.

Kako bi povećali konkurentnost Požeško-slavonske županije potrebno je osigurati efikasno privlačenje izravnih stranih ulaganja s naglaskom na područja proizvodnje, zaposlenosti i tehnologije, posebno izvoznih grana. Unapređenje konkurentnosti zahtjeva tehnološku obnovu gospodarstva a jedan od mogućih načina je poticanje inovacija, povezivanje gospodarstva s istraživačkim institucijama te transfera tehnologije. Samo poduzeća temeljena na znanju mogu ostvariti pozitivne efekte na konkurentnost, rast, razvoj izvoza, zapošljavanje, ali moraju proizvesti i pozitivne socio-ekonomske učinke kroz povećanje životnog standarda cjelokupnog stanovništva. Za povećanje konkurentnosti potrebna je modernizacija poljoprivrede i razvoj ruralnih područja kroz veći stupanj korištenja prirodnih resursa od poljoprivrednog zemljišta te prihvaćanja proizvodnje dohodovnijih poljoprivrednih kultura (voće, povrće, vino, ekološka proizvodnja), preko iskorištavanja poljoprivredne proizvodnje i prirodnih resursa u stvaranju prepoznatljivog turističkog proizvoda Požeško-slavonske županije. Na području poduzetništva treba stvarati povoljnu poduzetničku klimu kroz horizontalne i vertikalne mreže malih i srednjih poduzeća koja će biti sposobna realizirati učinkovito istraživanje i razvoj, marketing i financije. Preduvjet i održivost ostvarenja konkurentnosti u gospodarstvu je u rastu akumuliranja ljudskog kapitala te veća inovativnost gospodarstva.

4. REZULTATI PRIJAŠNJIH STRATEGIJA

4.1. Regionalni operativni program Požeško-slavonske županije 2005.-2012. godine (ROP)

Regionalni operativni program Požeško-slavonske županije 2005. – 2012. godine (ROP) donesen je kao ključan strateški razvojni dokument Požeško-slavonske županije. Osim što i danas služi kao strateški okvir za pripremu razvojnih projekata, Regionalni operativni program i njegova izrada osigurali su stjecanje značajnog iskustva u pripremi regionalnih strateških dokumenata koje je uvelike olakšalo pripremu i ove Županijske razvojne strategije. Tijekom pripreme i izrade ROP-a provodile su se radionice na kojima su sudjelovali svi članovi Regionalnog Partnerskog Odbora, pa su imali prilike proći edukaciju Project Cycle Management, strateško planiranje i dr. ROP je glavno polazište za izradu drugih strateških dokumenata, sadrži opis stanja u županiji po sektorima gospodarskog i društvenog života, sadrži listu sa velikim brojem strateških ciljeva, prioriteta i mjera te prateći pipeline ili bazu projekata.

Tijekom provedbe ROP-a stečena su značajna iskustva za dionike koji su direktno bili uključeni u pripremi i provedbi projekata, a iskustvo je stjecano kroz različite aktivnosti koje su se odvijale i neovisno o ROP-u. Naime, iskustvo ne proizlazi iz samog ROP-a, koji je bio prva strategija ovakvog tipa, već iz aktivnosti koje su provedene, a nisu nužno vezane uz ROP, kao različite edukacije, treninzi, seminari i slično. Ciljevi koji su bili predviđeni u ROP-u su općeniti postavljeni sa željom da se neko područje ne izostavi, a samim time je dio ciljeva ostao neispunjen. Tijekom provedbe TMP dionici koji su pripremali i provodili svoje projekte stekli su značajna iskustva. Provedbe TMP je definirana prije svega projektima koji su planirani i provedeni tijekom razdoblja važenja plana. A provedba je uvjetovana kapacitetima nositelja projekata u financijskom, materijalnom i kadrovskom.

¹¹

U nastavku teksta slijedi pregled dugoročnih ciljeva, prioriteta i mjera zadanih Regionalnim operativnim programom, kao i ocjenu njihove ostvarenosti.

4.1.1. Dugoročni cilj 1.

Povećati konkurentnost tvrtki na domaćim i stranim tržištima kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija

PRIORITET 1. Unapređivanje poslovanja, upravljanja i marketinga tvrtki te razvoj pristupa tržištima

Mjere: (1) povezivanje privatnog i javnog sektora na projektima razvoja, (2) uvođenje novih tehnologija, (3) edukacije poslovnog sektora.

PRIORITET 2. Iskorištavanje prirodnih potencijala za razvoj industrijskog sektora

¹¹ ROP- Regionalni Operativni Plan, TMP- Turistički Master Plan

Mjere: (1) istraživanje novih izvorišta za iskorištavanje rudnih zaliha, (2) pokretanje gospodarskog iskorištavanja vode, (3) pokretanje industrijske prerade poljoprivrednih proizvoda.

PRIORITET 3. Privlačenje domaćih i stranih investitora

Mjere: (1) promocija županije (sajmovi, izložbe, mediji), (2) formiranje prepoznatljivih proizvoda (robne marke, branda, u poljoprivredi "regionalni zaštitni znak") i njihov razvoj, (3) unutar-regionalna, među-regionalna i međunarodna (poslovna) suradnja, (4) povećanje atraktivnosti županije novim investitorima kroz najkonkurentnije pogodnosti kod otvaranja pogona.

PRIORITET 4. Restrukturiranje poljoprivrede

Mjere: (1) poboljšanje veza između proizvođača, prerađivača i trgovaca temeljeno na tržišnoj potražnji, (2) poticanje razvoja obiteljskih gospodarstava i osnivanje poljoprivrednih zadruga, udruga i klastera, (3) poticanje razvoja svih oblika poljoprivrede, (4) ustanovljavanje regionalnih zaštitnih znakova prema sektorima proizvodnje, (5) izrada plana ruralnog razvoja Županije.

PRIORITET 5. Restrukturiranje turizma

Mjere: (1) institucionalno i organizacijsko jačanje turističkih zajednica kroz projekte razvoja turizma, (2) usklađivanje turističke mogućnosti s postojećim neiskorištenim potencijalima (neizgrađene destinacije i obnova postojećih).

PRIORITET 6. Potaknuti ubrzani proces izrade prostornih planova i evidencije zemljišta

Mjere: (1) dovršavanje procesa izrade prostornih planova gradova i općina, (2) sufinanciranje procesa digitalizacije i sređivanje zemljišnih knjiga.

Ocjena ostvarenosti Dugoročnog cilja 1:

- Cilj nije realiziran
- Nedovoljan rast BDP-a i BDV-a
- Neiskorištene potencijalne komparativne prednosti Županije
- Zaostajanje za prosječnom razinom razvoja Republike Hrvatske
- Veća zastupljenost u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i lova, ribarstva te skupine djelatnosti L, M, N, O i P (javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (L); obrazovanje (M); zdrav. zaštita i soc. skrb (N); ostale uslužne djelatnosti (O); aktivnosti kućanstava (P))
- Manji ukupni broj i broj aktivnih poslovnih subjekata nego na razini Hrvatske
- Poduzetnička infrastruktura iako postoji, nedovoljno iskorištena
- Županija treba stvoriti povoljnu investicijsku klimu (odustajanje od određenih naknada i poreza, pružanje imovine Županije na korištenje, pružanje adekvatnih informacija, olakšavanje u pridobivanju svih potrebnih dozvola, osiguranje mjesta stanovanja za radnike i mnoge druge mogućnosti)
- Zemljišne knjige nisu uređene na adekvatnoj razini

4.1.2. Dugoročni cilj 2.

Smanjiti nezaposlenost za 30% kroz osnaživanje ljudskih potencijala i podršku poduzetništvu

PRIORITET 1. Edukacijski programi za prekvalifikaciju i doškovanje radi boljeg pristupa tržištu rada

- Mjere: (1) edukacija odraslih u suradnji s obrazovnim ustanovama i gospodarskim subjektima,
(2) dodatne edukacije za upoznavanje s poslovanjem i standardima na međunarodnom tržištu (EU),
(3) izvaninstitucionalno obrazovanje, prekvalifikacija i podrška za zapošljavanje osoba iz marginaliziranih skupina

PRIORITET 2. Osigurati infrastrukturne, administrativne, institucionalne i financijske preduvjete za poticanje poduzetništva

- Mjere: (1) osiguravanje ujednačenog razvoja institucionalne podrške poduzetništvu na području županije kroz rad Agencije za razvoj PSŽ,
(2) poticanje osnivanja i izgradnje gospodarskih zona, inkubatora i poduzetničkih centara,
(3) osiguravanje jačanja tehničkih i stručnih kapaciteta postojećih i novoosnovanih subjekata koji provode projekte razvoja poduzetništva

Ocjena ostvarenosti Dugoročnog cilja 2:

- Cilj nije realiziran, ali su provedene aktivnosti i projekti koji će dugoročno imati utjecaj na ostvarenje cilja
- Postojao trend pada, ali uslijed krize 2009. nezaposlenost ponovno raste
- Visoka stopa nezaposlenosti u odnosu na hrvatski prosjek
- Relativno visok udjel mladih nezaposlenih
- Obrazovna struktura nezaposlenih slična prosjeku hrvatske, najmanje je visokoobrazovnih nezaposlenih
- U Županiji postoji razvijena obrazovna infrastruktura, ali nepovoljna obrazovna struktura stanovništva
- Prema kriteriju isplaćenih neto plaća, Županija znatno zaostaje za prosjekom (na 18. mjestu županija)
- Poduzetnička infrastruktura se intenzivno razvija kroz izgradnju poduzetničkih zona
- Provode se edukacijski programi koji jačaju poduzetnička znanja i vještine (poduzetnički centri, projekti financirani iz EU i dr. fondova)
- Poduzetnički centri u Pakracu i Pleternici prate i potiču razvoj poduzetništva (MINGORP je Poduzetnički centar s inkubatorom Pakracu u dvije godine ocijenio kao najbolji u RH, u kategoriji poduzetničkih agencija i centara i u kategoriji inkubatora)
- Županija je osnovala Regionalnu razvojnu agenciju, koja je u 100% županijskom vlasništvu

4.1.3. Dugoročni cilj 3.

Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš.

PRIORITET 1. Osigurati pristup osnovnim komunalnim uslugama u svim naseljima Županije

Mjere: (1) unaprijediti sustav vodoopskrbe i odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda, (2) unaprijediti cestovnu infrastrukturu, (3) unaprijediti energetske i komunikacijske infrastrukture

PRIORITET 2. Artikulirati sustav gospodarenja otpadom - razvrstavanje i iskorištavanje

Mjere: (1) saniranje postojećih i izgradnja novih deponija komunalnog otpada, unaprjeđivanje sustava gospodarenja otpadom, vodeći računa o vrstama otpada i mogućnostima recikliranja, (3) razvoj sustavnog kompostiranja organskog otpada, (4) edukacija stanovništva i proizvođače otpada o vrstama, štetnosti i koristi otpada

PRIORITET 3. Poboljšati kvalitetu života stanovništva kroz poboljšanje kvalitete javnih usluga

Mjere: (1) izgradnja, obnova i opremanje zdravstvenih, obrazovnih ustanova, ustanova socijalne skrbi, udruga i jedinica lokalne i regionalne samouprave, (2) jačanje ljudskih potencijala kroz stjecanje novih znanja i vještina u javnim djelatnostima, (3) uređenje i obnova javnih površina, (4) poduprijeti i promovirati udruge i klubove u sportu i kulturi

PRIORITET 4. Umanjiti negativan utjecaj od elementarnih nepogoda u cilju zaštite ljudi, prirode i dobara

Mjere: (1) uspostaviti sustav pravovremenog praćenja i obavješćivanja o nepogodama, (2) poboljšati sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče

PRIORITET 5. Obnova i zaštita kulturne i prirodne baštine

Mjere: (1) obnova i zaštita spomenika kulture, (2) podrška projektima očuvanja arheoloških i etnoloških znamenitosti/lokacija, (3) podrška očuvanju i upravljanju prirodnim baštinom

PRIORITET 6. Ojačati energetske potencijale županije

Mjere: (1) promocija i edukacija o mogućnostima iskorištavanja obnovljivih izvora energije, (2) identificirati potencijalne obnovljive izvore energije temeljem studija izvedivosti

PRIORITET 7. Razminirati minski zagađen prostor županije

Mjere: (1) podrška razminiranju objekata, zemljišta i drugih površina pod minama i obilježavanje kontaminiranih područja, (2) programi edukacija i informiranja građana

Ocjena ostvarenosti Dugoročnog cilja 3:

- **Cilj djelomično realiziran**
- Za županiju su svojstvene relativna zemljopisna izoliranost i loša prometna infrastruktura

- Županiju karakteriziraju niska razina investicija u zaštitu okoliša
- Nedovoljno projekata za poticanje razvoja i iskorištavanja energetskeg potencijala Županije
- Postoji obrazovna infrastruktura, ali nepovoljna struktura obrazovanja
- Relativno razvijen zdravstveni sustav
- Broj korisnika socijalne skrbi malo iznad prosjeka Republike Hrvatske
- Iznad prosjeka po prosječnoj razini materijalne deprivacije i udjelu socijalno isključenih
- Blizu prosjeka države vezano uz efikasnost intelektualnog kapitala
- Nedovoljno iskorišten potencijal biomase
- Nerazvijeno sustavno kompostiranje organskog otpada

4.1.4. Dugoročni cilj 4.

Ojačati institucionalne kapacitete u upravljanju razvojem

PRIORITET 1. Osposobljavanje jedinica regionalne i lokalne samouprave

Mjere: (1) programi edukacije za jedinice regionalne i lokalne samouprave, (2) tehničko osposobljavanje jedinica regionalne i lokalne samouprave za upravljanje razvojem

PRIORITET 2. Osposobljavanje udruga i mjesnih odbora za participiranje u odlučivanju i radna razvoju zajednice

Mjere: (1) edukacijski programi i tehnička podrška za udruge i mjesne odbore, (2) povećanje transparentnosti sustava financiranja i praćenja rada udruga i mjesnih odbora, (3) unaprijediti suradnju između udruga i regionalne i lokalne samouprave

PRIORITET 3. Sustavno upravljanje razvojem i provođenje ROP-a

Mjere: (1) osigurati kontinuirano praćenje provođenja ROP-a kroz osnivanje i rad Regionalne razvojne agencije PSŽ, (2) povećanje informiranosti i osposobljenost

Ocjena ostvarenosti Dugoročnog cilja 3:

- Cilj djelomično realiziran
- Javni sektor nije adekvatno povezan i ne surađuje s privatnim sektorom
- Nedostatak javno-privatnih partnerstva
- Županija je osnovala Razvojnu agenciju, koja je u 100% županijskom vlasništvu
- Nedovoljna edukacija o mogućnostima financiranja od strane fondova EU i informiranost poduzetnika o istom

4.1.4. Projekti realizirani temeljem Regionalnog operativnog programa

Kada govorimo o projektima koji su proizašli iz ROP-a, najznačajniji realizirani projekti iz baze projekata ROP-a su realizirani kroz sljedeće fondove:

1. Cards 2004

- Uspostava cjelodnevnog centra za njegu i brigu djece s posebnim potrebama, Udruga MI, Požega
- Izgradnja stacionara za 60 osoba i proširenje rezidencijalne njege nepokretnih starijih osoba, Dom za starije i nemoćne Požega, Požega
- Izgradnja Poduzetničkog inkubatora u Pakracu, Grad Pakrac, Pakrac
- Sistematizacija pčelarstva i unaprjeđenje kvalitete, standardizacije i brendiranje posebne vrste meda, Udruga pčelara "Zlatna dolina", Požega

2. Cards 2004 za razvoj ljudskih potencijala

- Projekt Spona-operativna mreža za održivi gospodarski razvoj - Poboljšanje mogućnosti ekonomskog razvoja JLS i menadžerskih vještina djelatnika unutar ureda za gospodarstvo kroz uspostavu razvojne mreže PSŽ, Poduzetnički centar Pakrac d.o.o., Pakrac

3. Phare 2005

- Projekt Razvoj uz znanje – modernizacija i rekonstrukcija pristupne ceste Zoni male privrede Pakrac te edukacija poduzetnika i djelatnika zaduženih za razvoj poduzetničke infrastrukture u Pakracu, Grad Pakrac, Pakrac

Projekt socijalno-gospodarskog oporavka-PSGO (Zajednički projekt Svjetske banke i Vlade RH)

Cilj PSGO-a je bio povećanje socijalne kohezije te gospodarski oporavak područja posebne državne skrbi i to:

- financiranjem investicijskih projekata koje predlažu zajednice i poslovni subjekti na tim područjima (zadruge, mali i srednji poduzetnici)
- jačanjem institucionalnih kapaciteta na središnjoj, područnoj i lokalnoj razini a radi poticanja aktivnog pristupa razvoju ovih područja.

Projekt je uključivao četiri glavne komponente:

- 1) ulaganje u zajednicu,
- 2) razminiranje,
- 3) institucionalni razvoj
- 4) upravljanje projektom

Kroz PSGO je realizirano nekoliko projekata na području Požeško-slavonske županije, odnosno jedinica posebne državne skrbi na području od posebne državne skrbi .

Natječaji ministarstava

- Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, projekti koji su vezani uz preradu poljoprivrednih proizvoda i pripremu za plasman istih na tržište (uređenje kalonica, sušionica mesa i sl.)
- Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja: projekti za uređenje objekata za prodaju poljoprivrednih proizvoda na gospodarstvu, uređenje objekata
- Ministarstvo turizma: različiti projekti uređenja objekata u tradicionalnom stilu, razvoj različitih oblika sadržaja u seoskom turizmu i sl.
- Ministarstva kulture : različiti projekti vezani uz zaštitu kulturne i prirodne baštine
- Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva: projekti vezani uz podizanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća , razvoj poduzetništva mladih, žena i drugih dionika koji su manje pristupni kao samostalni poduzetnici na tržištu
- **Natječaji Hrvatske turističke zajednice :**
 - za različite vrste manifestacija
 - za rad različitih udruga na ovom području

4. Fond za regionalni razvoj, EIB i dr.

Gradovi i općine s područja Požeško-slavonske županije imaju izrađene planove gospodarskog razvoja sa svojim smjernicama i prioritetima.

Krajem 2010. godine započela je provedba dva projekta koji se pozivaju na prioritete iz ROP-a, a to su projekti iz IPA IV komponente - Jačanje ljudskih potencijala. Projekti su naziva "Osnaživanje položaja žena na tržištu rada" , nositelj je Požeško-slavonska županija, te "Povećanje zapošljivosti radne snage na području Požeško-slavonske i Koprivničko-križevačke županije" nositelj je Velučilište u Požegi.

4.2. Master plan turizma Požeško-slavonske županije i Brodsko-posavske županije

Sukladno projektima Master plana turizma, a u cilju osnaživanje uloge i važnosti turizma u razvoju gospodarstva, Požeško-slavonska županija osnovala je Turističku zajednicu Požeško-slavonske županije. Turistička zajednica je u postupku realizacije postavljanja dodatne smeđe signalizacije koja je više usmjerena na označavanje manjih objekata, ali ne manjeg značaja, koja se mogu predstavljati vrlo zanimljive turističke sadržaje.

Budući razvoj turizma ovisi u velikoj mjeri o ljudskim resursima koje je potrebno obrazovati kroz različite edukacijske programe, seminare i radionice. Na taj je način do sada educirano osamdesetak vlasnika obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji su zainteresirani za uključivanje u turistički ponudu Županije.

Svake godine, Ministarstvo turizma raspisuje natječaje za razvoj turističkih destinacija te uređenje objekata (tradicionalne slavonske kuće, mlinovi, ribnjaci i slično), suvenira i manifestacija. Svake godine se na natječaj prijavljuje sve više zainteresiranih dionika, a uočen je trend povećanja prijava i sa područja Požeško-slavonske županije.

Požeško-slavonska županija je izvan svojih granica prepoznatljiva prvenstveno kao kao vinorodno područje, zbog čega je donesena Odluka o turističko-vinskim cestama na području Požeško-slavonske županije što će svakako doprinijeti oblikovanju i razvoju vinskog turističkog proizvoda te većoj prepoznatljivosti Županije kao vinske i turističke destinaciji. Svim realiziranim prethodnim aktivnostima povećana je privatna inicijativa u cilju samozapošljavanja i ostvarivanja prihoda na vlastitom gospodarstvu (Emovački lug, Limpres i dr.). Aktivnostima koje se poduzimaju (smeđa signalizacija, edukacija za bavljenje turizmom, natječaji ministarstva, vinske ceste), potaknuta je i privatna inicijativa za bavljenjem seoskim (ruralnim) turizmom na vlastitom gospodarstvu. Primjer: Zlatni lug (u Emovačkom lugu) je projekt izgradnje seoskog gospodarstva za potrebe seoskog turizma. Gospodarstvo se sastojati od smještajnog kapaciteta, ugostiteljskog dijela, te gospodarskog dijela koji obuhvaća zgrade za stoku i mehanizaciju, te površinu sa usjevima, pašnjacima i sl. Smještajni kapaciteti zadovoljavaju normativ jednog autobusa. Restoranski kapacitet zadovoljava smještajne kapacitete i turiste (posjetitelje, rekreativce) koji će se nalaziti u tom trenutku na imanju. Površina pod nasadima i ukupna zelena površina zadovoljava potrebe za prehranom planirane stoke. Ponuda je dopunjena mogućnošću sportske rekreacije (tenis, mali nogomet, ribolov) ili šetnjom. Završetkom projekta zaposlilo bi se 15-20 novih kvalificiranih ljudi. Projekt provodi OPG Thomas Heinz Pandžić.

Slične projekte, veće ili manje provodi niz obiteljskih gospodarstava na području Županije – Limpres, OPG Blažević, OPG Majetić, OPG Marinović, OPG Grbić, OPG Bello, OPG Galić, OPG Koutni, OPG Jelić, OPG Eletić, OPG Varžak i drugi.

U realizaciji je i projekt organiziranja biciklističkih staza kojim se želi promovirati aktivnosti i kretanje u prirodi. Kako bi ovaj projekt imao veći utjecaj na turističku ponudu potrebno je rute povezati i obilježiti informativnim materijalima.

Master plan turizma Požeško-slavonske županije i Brodsko-posavske županije naslanja se na Regionalne operativne programe Požeško-slavonske županije i Brodsko-posavske županijete kao takav Master plan predstavlja kvalitetan strateški okvir, i pruža cjelovit prikaz stanja na području turističke ponude ovih dvaju županija.

U ovoj analizi napravljen je osvrt na strateške ciljeve i aktivnosti zadane Master planom turizma iz razloga što se od svih Županijskih razvojnih dokumenata najdetaljnije bavi problematikom razvoja turizma. Svi strateški ciljevi, aktivnosti i projektne ideje obrađeni u sklopu ovoga dokumenta u skladu su s prioritetima i mjerama Regionalnog operativnog programa Požeško-slavonske županije. Kako bi se što realnije utvrdili razliku između željenog i realnog stanja u turističkom sektoru Županije, izrađen je pregled strateških ciljeva, aktivnosti i samih projektnih ideja (Tablica 16.). Od predloženih projektnih ideja izdvojene su one koje se odnose na područje Požeško-slavonske županije.

Tablica 16. Strateški ciljevi Turističkog master plana

Strateški cilj / aktivnosti	Realizacija
STRATEŠKI CILJ 1.	
RAZVITI TURISTIČKU INFRASTRUKTURU NEOPHODNU ZA OSIGURANJE TEMELJNOG ZADOVOLJSTVA	

POSJETITELJA	
Razvoj jedinstvenog sustava smeđe signalizacije	<u>Projekt u tijeku. Smeđa signalizacija postavlja se od 2006. godine kada je postavljena I. faza na području Županije, a provodi se proširenje u Požegi i nastavljena u ostatku Županije</u>
Razvoj sveobuhvatnog sustava turističkih informacija	Nije realiziran. Turističke informacije dostupne su u turističkim zajednicama pojedinih gradova i same Županije, no nisu izgrađeni posjetiteljski centri u Požegi, Kutjevu i Lipiku, niti su (prema dostupnim informacijama) uspostavljene planirane info-točke
Razvoj interpretacijskih sadržaja na najznačajnijim znamenitostima / mjestima	Nije realiziran. Osim Parka prirode Papuk (koji ima Centar za posjetitelje i Edukacijski centar), nema informacija o postojanju drugih interpretacijskih sadržaja
Usavršiti turističke resurse/znamenitosti do stupnja tržišne spremnosti	Nije realiziran. Turističke znamenitosti nisu kvalitetno promovirane, opisane nitiorganizirane u tematske rute
Projektne ideje: - Turistička zajednica Požeško-slavonske županije - Turistički informacijski centri i info-točke - Razvoj smeđe signalizacije - Interpretacija turističkih znamenitosti - Tematski park Lipicaner	
STRATEŠKI CILJ 2.	
UČINITI RAZNOLIKIM PORTFOLIO POSTOJEĆIH TURISTIČKIH PROIZVODA	
Razviti osnovne itinerare i mrežu panoramskih obilazaka	Nije realiziran. Panoramski obilasci Slavonije i Baranje koji organiziraju različite putne i turističke agencije tek se rijetko dotiču lokacija u Požeško-slavonskoj županiji, uglavnom Kutjevo i Požega, dok su ostale lokacije u potpunosti zanemarene
Poboljšati i organizirati proizvod planinarskog turizma u regiji	Djelomično realizirano samim razvojem Parka prirode Papuk i ponudom zasebnih planinarskih domova. Nedostaje zajednička inicijativa i objedinjavanje aktivnosti
Poboljšati i organizirati ribički turizam	Nije realiziran. Ponuda ribičkih aktivnosti nije poznata izvan Županije, potrebne su intenzivne marketinške i promotivne aktivnosti za daljnji razvoj ribičkog turizma
Poboljšati i organizirati biciklistički turizam	U Pakracu je izgrađeno nekoliko staza za brdski biciklizam i organiziraju se utrke maraton XCM i Point-to point XCP, te Down hill UCI C2, Nacionalno prvenstvo i Hrvatski DH Kup
Razviti aktivnost razgledavanja biljnog i životinjskog svijeta	Nije realiziran. Potrebna infrastruktura s oznakama postoji samo u Parku prirode Papuk i na Sovskom jezeru, promotivne materijale s opisanim biljnim i životinjskim vrstama izradio je Park prirode Papuk
Razviti sportski ribolov	Nije realiziran. Sportski ribolov je relativno organiziran, no potrebno je poboljšanje infrastrukture (izgradnja pristaništa, platformi za pecanje, putokaza i sl.), objedinjavanje ponude pojedinih ribičkih društava i promovirati sportski ribolov izvan Županije
Poboljšati i organizirati lovačke aktivnosti	Nije realiziran. Ponuda je fragmentirana i jednolika te zavisi o pojedinim lovačkim društvima
Razviti turizam u ruralnim područjima	Djelomično realiziran. Osnovan je klaster „Kuna“ na

	području Pakraca koji okuplja male turističke sadržaje na tom području. Najveći problem je komplicirana procedura registracije gospodarstava za bavljenje turizmom zbog koje nema registriranih turističkih gospodarstava te nisu niti uvršteni u turistički ponudu Županije
Daljnji razvitak i poboljšanje vinskog turizma	Nije realiziran. Započeta je inicijativa organizacije vinske ceste, no još nije započeta realizacija; potrebno je povezati ponudu vina s turizmom
Razviti nekoliko atraktivnih lokacija kao što su odmorišta i rekreacijski centri	Djelomično realiziran. Park prirode Papuk je vrlo atraktivna lokacija na čijem se razvoju kontinuirano radi, no Psunj kao predložena lokacija za razvoj nije adekvatno razvijena, potrebno je izgraditi odmorišta i rekreacijske centre
Ponovno osmisliti termalni/wellness centar Lipik	Nije realiziran. Projekt zahtijeva izmjene u vlasničkoj strukturi objekata i iznimno velika ulaganja
<p>Projektne ideje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Objedinjavanja dostupnih turističkih atrakcija i pružatelja turističkih usluga u tematske rute/putove - Mreža biciklističkih staza - Uspostavljanje ruralnog klastera za smještaj gostiju - Projekt vinskog turizma - Turistički i rekreacijski centar Papuk - Turistički i rekreacijski centar Psunj - Spa i wellness centar Lipik 	
STRATEŠKI CILJ 3.	
PROMOVIRATI PROJEKTO PODRUČJE KAO TURISTIČKO PODRUČJE – PREDSTAVITI GA TRŽIŠTU	
Definirati pozicije na tržištu i strategije brandiranja	Nije realiziran. Strategija brandiranja turističkog sektora Požeško-slavonske županije ne postoji niti su definirane pozicije na tržištu
Reorganizirati postojeće web stranice turističkih zajednica	Djelomično realiziran. Primjetan je razvoj web stranice Turističke zajednice Požeško-slavonske županije, no primjerice TZ Lipik još nema web stranicu. Svaka turistička zajednica na području Županije trebala bi imati svoju web stranicu koja mora biti orijentirana prema turistu i na kojoj mora biti prikazana cjelokupna dostupna ponuda.
Dizajnirati, proizvesti i distribuirati reklamne materijale	Nije realiziran. Iako postoje razne turističke brošure, one nisu zadovoljavajuće kvalitete. Promotivni materijali trebali bi se izrađivati prema marketinškom planu aktivnosti koji bi trebao biti sastavni dio planirane marketinške strategije
Dizajnirati i implementirati ciljani direktni marketing	Nije realiziran. Kompletna turistička ponuda nije objedinjena pa niti ne može biti kvalitetno praćena marketinškim aktivnostima, što ponovno naglašava važnost izrade marketinške strategije
Razviti i implementirati aktivnosti odnosa s javnošću	Nije realiziran. Odnosi s javnošću moraju biti organizirani i detaljno planirani, za što je potrebno izraditi marketinšku strategiju
Njegovati partnerstvo među lokalnim turističkim zajednicama i pružateljima turističkih usluga	Djelomično realiziran. Suradnja postoji u smislu oglašavanja pružatelja usluga na web stranicama turističkih zajednica, no takva suradnja nije dovoljna. Turističke zajednice trebaju pružati podršku novim pružateljima usluga, redovno se upoznavati s eventualnim novim turističkim atrakcijama, organizirati edukacije za

	poduzetnike i informirati ih o novim inicijativama i mogućnostima dobivanja poticaja te mogućnostima financiranja novih projekata u turističkom sektoru
Projektne ideje: <ul style="list-style-type: none"> - Izrada marketinške strategije - Strateški regionalni marketing plan - Unutrašnji marketing 	
STRATEŠKI CILJ 4.	
OMOGUĆITI RAZVOJ PROJEKATA U PRIVATNOM SEKTORU	
Pružiti besplatne informacije, smjernice i pomoć potencijalnim gospodarskim subjektima privatnog sektora	Realiziran. Relevantni poticaji i javni natječaji objavljuju se na web stranicama Županije i poduzetničkih centara zajedno s uputama gdje se mogu dobiti dodatne informacije. Poduzetnički centri u Pleternici i Pakracu te Županija (sada RRA) pružaju sve relevantne informacije, popraćene smjernicama i pružanjem pomoći potencijalnim gospodarskim subjektima
Kreirati priručnik „Kako investirati“	Nije realiziran. Prema dostupnim informacijama, priručnik nije izrađen
Razviti turističke sadržaje kojima bi se područje Županije razlikovalo od konkurencije	Nije realiziran. Nisu zabilježena značajnija ulaganja u razvoj turističkih sadržaja, osim projekta Smeđe signalizacije i pokazane inicijative za razvoj vinskih cesta.
Projektne ideje: <ul style="list-style-type: none"> -Osnivanje Agencije za razvoj i investiranje turizma -Osnažiti Turističku zajednicu Požeško-slavonske županije - Izrada Priručnika za investitore iz privatnog sektora 	

Iz danog pregleda zadanih ciljeva i mjera te njihove ostvarenosti, može se zaključiti da, unatoč velikim potencijalima, turističke atrakcije na području Požeško-slavonske županije nisu dovoljno razvijene. Kako bi se Požeško-slavonska županija pozicionirala kao turistička destinacija, potrebno je raditi na objedinjavanju turističke ponude i svih dionika turističkog sektora, ulagati u turističku infrastrukturu te kontinuirano educirati turističke djelatnike.

4.3. Strategija razvoja gospodarstva Požeško-slavonske županije za razdoblje 2007.-2011. godina

Strategijom razvoja definirani su osnovni pravci razvoja Požeško-slavonske županije: poljoprivreda i turizam. Kroz osnovne pravce provlači se razvoj poduzetništva, posebno malog i srednjeg poduzetništva, koje je rezultat cjelokupnih gospodarskih aktivnosti. Stoga Županija sudjeluje u projektima kreditiranja poduzetništva zajedno s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva kroz projekte „Lokalni projekti razvoja - Mikrokreditiranje“ i „Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva“ sudjelujući u sufinanciranju kamata na kredite. Potpore poduzetnicima su i za sudjelovanje na sajmovima i izložbama (Obrtnički sajam, Dani jabuka, Stočarska izložba). Uloga lokalne i regionalne samouprave i stvaranju preduvjeta za razvoj gospodarstva tako da se stalno potiče izgradnja cestovne i komunalne infrastrukture (vodoopskrba, odvodnja, elektrifikacija, plinifikacija), poduzetničkih zona i razvoj institucionalnog okvira za razvoj poduzetništva (osnovana je Regionalna razvojna agencija, organizirani različiti seminari i edukacije poduzetnika). Na temelju potpisane Energetske povelje u okviru projekta Sustavno gospodarenje energijom u gradovima i županijama (SGE), u Republici Hrvatskoj provodi se i projekt osiguravanja energetske učinkovitosti u objektima u vlasništvu Županije odnosno u objektima ustanova nad kojima Županija ima osnivačka prava. U cilju privlačenja stranih investitora sudjeluje se i u projektu „Razvoj investicijskog okruženja“ te u drugim projektima koji imaju edukativnu funkciju.

Potpore poljoprivrednim proizvođačima je najvećim dijelom usmjerena iz državnog proračuna, ali i sredstvima županijskog proračuna sufinanciraju se projekti. Pokrenuti projekti su u skladu s utvrđenim smjernicama razvoja poljoprivrede Republike Hrvatske i godišnji iznose oko 1 milijun kuna godišnje. U cilju razvoja dohodovnijih poljoprivrednih kultura ulaže se u osiguravanje preduvjeta kroz izgradnju sustava navodnjavanja.

U nastojanju otklanjanja prepreka Županija već godinama ulaže značajne napore u sređivanje imovinsko-pravnog stanja i uređenje zemljišnih parcela namijenjenih poljoprivredi. U tom kontekstu nastavljeno je sufinanciranja geodetsko-katastarske izmjere zemljišta te aktivnosti održavanja građevina detaljne melioracijske odvodnje. Na području unapređenja lovstva iz županijskog proračuna sufinancira se izgradnja zajedničkih objekata (strelišta u Bzenici) sa otprilike 500.000,00 kuna/godišnje.

Rezultat kontinuiranog rada i suradnje osam županija Panonske Hrvatske usuglašeni su razvojni prioriteti na razini Panonske Hrvatske. U cilju jačanja suradnje, razvoja i promocije, realiziran je zajednički projekt Panonskog biciklističkog maratona biciklizma kao važnog oblika turističke ponude Hrvatske.

4.4. Plan gospodarenja otpadom Požeško-slavonske županije 2007.-2015. godina

Sukladno Planu gospodarenja otpadom Požeško-slavonske županije pristupilo se stvaranju osnovnih preduvjeta za njegovu realizaciju. Kako bi Vinogradine postale Centar za gospodarenje otpadom potpisan je Ugovor o uspostavi Županijskog centra za gospodarenje otpadom sa svim gradovima i općinama. Kroz Izmjene i dopune Prostornog plana Požeško-slavonske županije usklađeno je širenje potrebnih površina dok je u prostornim planovima gradova i općina potrebno usklađivanje lokacija pretovarnih stanica i ostalih objekata s područja gospodarenja otpadom. Navedenim Ugovorom, Tekija d.o.o. Požega je određena za operativnog nositelja pripremljenih aktivnosti na uspostavi Centra.

Projekt uspostave Centra za gospodarenje otpadom zahtjeva znatna financijska sredstva koja teško može osigurati regionalna i lokalna samoprava, zbog čega je prijavljen Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti koji će provesti otvoreni postupak javne nabave s ciljem sklapanja Okvirnog sporazuma sa projektantskim kućama za usluge izrade projektno-tehničke dokumentacije na uspostavi centara za gospodarenje otpadom na županijskoj/regionalnoj razini i za Požeško-slavonsku županiju.

Postupanje s otpadom razvija se u skladu sa ciljem ostvarivanja integralnog koncepta gospodarenja otpadom, čije su osnove:

- Sprječavanje nenadziranog postupanja s otpadom
- Iskorištavanje vrijednih svojstava pojedinih vrsta otpada u materijalne svrhe
- Kontrolirano odlaganje ostatnog otpada
- Saniranje otpadom onečišćenog tla

Provedba mjera zacrtanim ovim Planom gospodarenja otpadom mogu se sažeti na:

- Poticati izgradnju pretovarnih stanica paralelno s aktivnostima na izgradnji županijskog centra za gospodarenje otpadom
- Poticati izgradnju županijskog centra za gospodarenje otpadom
- Definirati mjesta za privremeno odlaganje otpada
- Osigurati izdvojeno sakupljanje zelenog otpada s javnih površina te njegovo kompostiranje
- Postaviti reciklažne otoke za izdvojeno sakupljanje papira, stakla kao i plastične i metalne ambalaže
- Uvesti sakupljanje svežnjeva kartonske i papirne ambalaže
- Osigurati odvojeno skupljanje otpada od domaćinstava u reciklažnim i mini reciklažnim dvorištima
- JLS trebaju svojim Planom odrediti lokacije za postavljanje rashladnih kontejnera za sakupljanje otpada životinjskog porijekla
- Vršiti permanentnu edukaciju stanovništva i rukovodstva tvrtki
- Vršiti pripremljene radnje za izgradnju objekata i provedbu aktivnosti obuhvaćenih ovim planom
- Sanirati odlagališta

- Postepeno preći na naplatu usluga postupanja otpadom po količini u skladu sa zakonskom obvezom.
- Izvršiti izmjenu prostorne dokumentacije JLS u skladu s ovim Planom

4.5. Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2006.-2012. godine

Ocjena stanja ostvarivanja ciljeva i mjera iz Strategije za razvoj ljudskih potencijala jedan je od ciljeva projekta Lokalnog partnerstva za zapošljavanje (3. faza) čija je provedba u tijeku i na kojemu rade stručnjaci iz tima za tehničku pomoć zajedno s članovima tematske radne skupine.

Nositelj izrade i provedbe Strategije za razvoj ljudskih potencijala je Tematska radna skupina za razvoj ljudskih potencijala u kojoj svi članovi imaju odgovornost za kvalitetnu izradu i efikasnu provedbu Strategije.

U okviru provedbe strategije su provedeni projekti YIPPEE (nositelj grad Pleternica) te projekt SPONA (nositelj Poduzetnički centar Pakrac d.o.o.)

Tematska radna skupina se od završetka projekta LPZ – faza 2 pa do nastavka provedbe LPZ – faza 3 se rjeđe sastajala, te nije imala ulogu u selekciji i ocjeni projekata koji su se prijavljivali na natječaje vezane uz razvoj ljudskih potencijala.

Navedeno ukazuje da postojeće LPZ nije funkcionalno, ne postoji institucionalni okvir za djelovanje LPZ-a, rad i rezultati aktivnosti LPZ-a nisu shvaćeni ozbiljno od strane administrativnih tijela na regionalnoj razini, ne postoji poseban proračun koji bi pokrивao troškove aktivnosti LPZ-a, LPZ nema nikakvu ulogu u programiranju i razvoju politika lokalnog tržišta rada i razvoja ljudskih potencijala.

U tijeku je provedba projekta Lokalno partnerstvo za zapošljavanje – faza 3, u kojem sudjeluju svi relevantni dionici iz Županije, a kojim se planira osnaživanje i formalizacija lokalnih partnerstava. Projekt se provodi uz tehničku pomoć konzultantskog tima, a jedan od ciljeva projekta je evaluacija i revidiranje postojeće Strategije za razvoj ljudskih potencijala te njeno usklađivanje sa županijskom razvojnom strategijom. Ove aktivnosti obuhvaćaju:

- stanje provedbenih aktivnosti iz županijskih strategija za razvoj ljudskih potencijala/županijskih razvojnih strategija; pregled aktivnosti/projekata prema godinama i usklađenost sa strateškim dokumentima (pod koji prioritet/mjeru potpadaju projekti/aktivnosti)
- pokazatelji uspješnosti prema pojedinim prioritetima (npr. broj ljudi obuhvaćen mjerama osposobljavanja prema spolu, dobi, obrazovnoj razini, broj ljudi obuhvaćen mjerama savjetovanja prema spolu, dobi, obrazovnoj razini)
- procjena utjecaja provedenih projekata/aktivnosti i doprinos strateškim ciljevima strategija
- zaključci; pozitivne i negativne strane provedbe.

Nabrojane aktivnosti planiraju se provesti do kraja ožujka 2011. godine. Iako je Strategija ljudskih potencijala trebala biti sastavni dio Županijske razvojne strategije, kašnjenje provedbenih aktivnosti uzrokovalo je odgađanje prvotno zadanih rokova te će Strategija ljudskih potencijala ipak biti donešena nakon Županijske razvojne strategije. Strategija razvoja ljudskih potencijala predstavlja ključni dokument kojim se definiraju smjerovi i politike zapošljavanja, obrazovanja i socijalne

uključenosti na županijskoj razini i koja sadrži mjere odnosno konkretne projekte za ispunjenje zadanih ciljeva i prioriteta.

4.6. Plan razvoja poduzetničkih zona za razdoblje 2008.-2012. godina

Na području Požeško-slavonske županije u funkciju su četiri poduzetničke zone: Pakrac, Požega, Pleternica i Kutjevo. U Plan razvoja poduzetničkih zona uvrštene su i poduzetničke zone koje su u nekom od postupaka razvoja:

- u Lipiku na ukupnoj površini od 30 ha do zone je dovedena sva infrastruktura, na uređenom prostoru izgrađeni su infrastrukturni priključci i unutar zone izvedena je prometnica;
- na području Općine Čaglin planirana je Industrijska zona Čaglin na površini od 11 ha, riješeni su imovinsko-pravni odnosi i u izradi je projektna dokumentacija za ishođenje potrebnih akata izgradnje;
- u Općini Kaptol utvrđena je Poslovna zona na lokaciji Novi Bešinci, površine 12,5 ha, gdje već posluje jedan poduzetnik i postoji interes potencijalnih investitora;
- Prostornim planom Općine Brestovac izdvojena su tri područja - poduzetničke zone: Brestovac -19,54 ha, Nurkovac – 5,57 ha i Završje – 5,09 ha. U postupku je izrada detaljnog plana uređenja za sve tri zone.
- poduzetnička zona na području Općine Jakšić površine je 14 ha, a ishođenje potrebne dokumentacije za izgradnju infrastrukture je u tijeku;
- u Općini Velika izmjestit će se postojeća poduzetnička zona s privatnog zemljišta te se traži nova lokacija za izgradnju poduzetničke zone.

Gradovi Kutjevo i Pleternica idu u proširenje postojećih poduzetničkih zona dok Pakrac i Požega, zbog potpunosti planiraju izgradnju novih poduzetničkih zona. U izgradnju i opremanje poduzetničkih zona ulažu se znatna sredstva i proračuna gradovi i općina, te Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva na osnovu godišnjih otvorenih natječaja.

5. SWOT ANALIZA

5.1. Metodologija izrade SWOT analize

SWOT analiza daje ocjenu snaga i slabosti te prilika i prijetnji bitnih za razvoj svakog od ključnih društveno-gospodarskih područja Županije, kao i Županije u cjelini.

Snage su područja, resursi i sposobnosti unutar županije na koje se ona može osloniti u razvoju, s najvećim mogućnostima za uspjeh. Slabosti ukazuju koja područja, resursi i sposobnosti unutar županije ograničavaju ili onemogućuju njezin razvoj.

Prilike su područja, resursi i sposobnosti izvan županije koje bi županija mogla iskoristiti za svoj razvoj (povećati snage i/ili smanjiti slabosti). Prijetnje su područja, resursi i sposobnosti izvan županije koje mogu ugroziti njezin razvoj (smanjiti snage i/ili povećati slabosti).¹²

SWOT analiza Požeško-slavonske županije izrađena od strane radnih skupina za pripremu Županijske razvojne strategije uz komentare i odobrenje Regionalnog partnerskog odbora Požeško-slavonske županije. Naime, na temelju dobivenih podataka u osnovnoj analizi županije stvorila se slika snaga i slabosti Požeško-slavonske županije. Također su se identificirala područja, resursi i sposobnosti koje utječu ili mogu utjecati na razvoj županije te se napravila usporedba sa ostalim sličnim županijama kako bi se definirale prilike i prijetnje iz okoline.

5.2. Postojeća SWOT analiza iz ROP-a PSŽ 2005.-2011.

Postojeća SWOT analiza donesena je 2005.g. na osnovu osnovne analize Požeško-slavonske županije u skladu sa stanjem u kojem se u tom trenutku nalazila.

Zaključci SWOT analize bili su sljedeći:

Snage:

- Bogat okoliš i obilje prirodnih resursa
- Rastući broj poduzetnika i samostalno zaposlenih
- Rastući broj osoba uključenih u obrazovanje i prekvalifikaciju
- Važni kulturni i povijesni lokaliteti
- Multi-etničko stanovništvo

Slabosti:

- Nedostatak podijeljene i prihvaćene vizije i strategije gospodarskog razvitka
- Nedostatak prikladnog upravljanja okolišem
- Nedostatak podataka potrebnih za formulaciju kvalitetnih programa upravljanja okolišem
- Nedostatak sredstava za očuvanje i efektivno korištenje lokacija i objekata kulturne i povijesne baštine

¹² Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija („Narodne novine“ br. 53/10)

- Neadekvatno raspolaganje otpadnim vodama
- Fragmentacija zemljišta
- Visok postotak dugoročne nezaposlenosti
- Depopulacija Županije
- Sve starija populacija
- Relativna zemljopisna izoliranosti i loša prometna infrastruktura
- Nedovršen proces razminiranja

Prilike:

- Mobilizacija prirodnih resursa za razvitak turizma i poljoprivrede
- Razvitak turističkog potencijala
- Daljnji razvoj obrazovnog sustava
- Iskorištavanje međunarodnih fondova za regionalni razvoj
- Razvitak ekonomskih veza s regijama u susjednim zemljama
- Poticanje tvrtki i aktivnosti vezanih uz zbrinjavanje otpada

Prijetnje:

- Povećano zagađenje
- Daljnja depopulacija i odljev mozgova
- Rastuća konkurencija
- Sivo / crno tržište (dobara i rada)
- Neriješen katastar i vlasništvo nad zemljom
- Neograničen uvoz poljoprivrednih i drugih proizvoda
- Nedostatak kvalitetnih razvojnih projekata

5.3. SWOT analiza Požeško-slavonske županije

SWOT analiza Požeško-slavonske županije ujedno daje i smjernice za izradu ciljeva, prioriteta, mjera za naredno razdoblje od 2010.-2013. godine. U odnosu na prethodnu analizu, ova je detaljnija u smislu identificiranja snaga, slabosti, prilika i prijetnja.

Tablica 17. Swot analiza Požeško-slavonske županije

SNAGE	SLABOSTI
<p>Bogatstvo prirodnih resursa i obilje sirovina</p> <p>Velik vodni potencijal: kvalitetna voda za piće, potencijal za navodnjavanje, za proizvodnju energije izgradnjom brana i hidrocentrala, zatim termalni izvori, infrastruktura i tradicija vezana uz izvore kao pokretače razvoja turizma</p> <p>Veliki zemljišni resursi: raznovrsnost poljoprivredne proizvodnje, značajna ulaganja u radno-intenzivnu poljoprivredu (voćarstvo, povrtlarstvo...), povećanje interesa za eko poljoprivredu, razvoj visokokvalitetnih poljoprivrednih proizvoda, brendiranje visokokvalitetnih proizvoda (vino, med..)</p> <p>Velika šumska područja s potencijalom za iskorištenje drvene mase</p> <p>Kamenolomi tehničkog građevinskog kamena na području županije</p> <p>Prirodni potencijal i resursi za razvoj turizma</p> <p>Atraktivan krajolik, nezagađen, zdrav i očuvan okoliš koji može podržati razvoj lovnog, seoskog, ribolovnog, lječilišnog, istraživačkog, kongresnog, izletničkog i drugih vrsta turizma</p> <p>Uzlazni trend ruralnog turizma</p> <p>Razvoj identiteta županije kao vinske destinacije te značajan potencijal u stvaranju prepoznatljive eno-gastro ponude.</p> <p>Kulturno-povijesna baština</p> <p>Mnoštvo kulturnih i povijesnih lokaliteta te kulturnih manifestacija koje mogu biti daljnja osnova razvoja turizma, postojanje tradicijskih</p>	<p>Nedostatak adekvatnih ljudskih resursa</p> <p>Neusklađenost sustava obrazovanja s potrebama na tržištu (obrazovni sustav ne prati potrebe gospodarstva, odnosno potražnju na tržištu rada), izrazita centralizacija RH te negativna migracijska bilanca (obrazovanog) stanovništva, postojeći obrazovni kadar napušta Županiju i odlazi, odnosno ostaje u većim gradovima</p> <p>Visok postotak dugoročne nezaposlenosti</p> <p>Dugotrajna nezaposlenost uzrokovana je smanjenjem industrijske aktivnosti te sporim rastom novog poslovanja</p> <p>Trend smanjenja broja stanovnika</p> <p>Negativna migracijska bilanca, staro stanovništvo te negativni prirodni prirast</p> <p>Loša prometna infrastruktura</p> <p>Niska razina uređenosti cesta, mali broj adekvatnih odmorišta, niska prometna sigurnost, nedostatak pješačkih i biciklističkih</p>

vještina i proizvoda

Postojanje mreže potpornih institucija za razvoj poduzetništva

Izgrađena infrastruktura javne i lokalne uprave za potporu poduzetništvu (HGK, HOK, OKPSŽ i dr.)

Postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije

Izvozno orijentirane prerađivačke industrije osiguravaju značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima (tradicionalno zbog prisutnosti sirovina - drvna, staklarska, metalurška, prehrambena i tekstilna).

Razvoj sektora malog i srednjeg poduzetništva

Sektor malog i srednjeg poduzetništva razvija se uz pomoć potpora s nacionalne i lokalne razine, s raspoloživim prostorom u poduzetničkim zonama.

Razvijeno vaninstitucionalno obrazovanje

Postoji mreža pružatelja obrazovnih usluga - od stjecanja osnovnog obrazovanja, kvalifikacija do različitih tečajeva.

Razvijeno institucionalno obrazovanje

Mreža osnovnih i srednjih škola te Veleučilište sa smjerovima koji mogu specifičnim znanjem doprinijeti razvoju gospodarstva Županije.

staza, nerazvijenost lokalnog i gradskog prijevoza, loša signalizacija, veliki broj neasfaltiranih cesta, nepostojanje prometnih koridora europskog i državnog značaja

Pad industrijske i poljoprivredne proizvodnje

Zastarjelost tehnologije (nedovoljna primjena novih tehnologija i inovacija, loša industrijska i poljoprivredna infrastruktura), nedostatak investicija (slaba konkurentnost, visoka cijena rada i sirovina, slabi regionalni poticaji za razvoj malog i srednjeg poduzetništva i poljoprivrede, težak pristup kreditima, loša poduzetnička klima), nedostatak međusektorske i institucionalne suradnje (nepostojanje adekvatnih i pravodobnih informacija, međusobne pomoći i umreženosti, nekoordiniranost potpornih institucija s državnim tijelima i krajnjim korisnicima)

Jaka siva ekonomija

Siva ekonomija potkopava legitimno poslovanje i umanjuje proračune lokalnih zajednica.

Fragmentacija tržišta

Usitnjena poljoprivredna proizvodnja, neriješeni vlasnički odnosi nad zemljom, neadekvatne zemljišne knjige, veliki broj neobrađenih površina, napuštena naselja i zapuštene poljoprivredne površine.

Nedovršen proces razminiranja

Velik broj obradivih površina je neiskorišten zbog sumnje na miniranost područja.

Nedostatak i dotrajalost obrazovnih institucija

Ratom uništena i devastirana infrastruktura školskog i predškolskog odgoja, nedostatak vrtića, nedovoljno školskih kapaciteta, nedostatak adekvatnog prostora za djecu i mlade.

<p>Postojanje strateških dokumenata</p> <p>Razvojne strategije, Master plan turizma, Smjernice razvoja gospodarstva, Osnove navodnjavanja, Plan gospodarenja otpadom, Strategija za zbrinjavanje komunalnog otpada...)</p> <p>Brojnost i raznovrsnost</p> <p>Putem različitih udruga građani se uključuju u razne aktivnosti (ove organizacije su prepoznatljive po svome radu, imaju utjecaj na lokalnu sredinu, imaju brojne provedene aktivnosti u zajednici, kao primjere dobre prakse).</p> <p>Multi-etničko stanovništvo (17 nacionalnih manjina koje žive na području županije)</p>	<p>Nepostojanje kvalitetnih razvojnih projekata</p> <p>Nedostatak projektnih ideja, lokalnih stručnjaka i financijskih sredstava za izradu i implementaciju kvalitetnih razvojnih projekata</p> <p>Nedostatak potpore OCD-a</p> <p>OCD-i nedovoljno podupru participaciju građana: u donošenju odluka na lokalnoj i regionalnoj razini, veliki broj nedovoljno educiranih članova</p>
<p>PRILIKE</p>	<p>PRIJETNJE</p>
<p>Podizanje razine obrazovanosti stanovništva</p> <p>Ulaganje u stručno obrazovanje mladih, cjeloživotno obrazovanje, usavršavanje te podizanje kvalitete obrazovnih institucija na području Županije (uvođenje novih studijskih usmjerenja te unapređenje kvalitete postojećih).</p>	<p>Daljnja depopulacija i starenje stanovništva</p> <p>Prvenstveno izražena u ruralnim područjima te u obliku odlaska mladog, radno aktivnog stanovništva iz Županije na rad u druge županije/regije/zemlje (zbog nedostatka radnih mjesta), odnosno na bolje plaćena radna mjesta (zbog potplaćenosti, uopće loše kvalitete života...)</p>
<p>Veća iskorištenost fondova</p> <p>različitih izvora donatora (EU fondovi, nacionalni izvori, Svjetska banka, drugi međunarodni donatori...), izradom kvalitetnih projekata, uz veću iskorištenost postojećih ljudskih potencijala, ako je potrebno i angažiranje konzultanata</p>	<p>Slaba percepcija razvojnih potreba PSŽ</p> <p>od strane nacionalne razine, te nedovoljne subvencije od strane države</p>
<p>Bolja suradnja i koordiniranost</p> <p>na relaciji civilni sektor-administracija, zatim među županijama Panonske regije, ali i suradnja na vertikalnoj relaciji lokalna-regionalna-nacionalna razina</p>	<p>Promjena postojećih zakona i podzakonskih akata</p> <p>odredbi, uredbi, a donošenje onih koji onemogućavaju razvoj gospodarstva, zatim različite mjere EU koje djeluju restriktivno na lokalni razvoj</p>
<p>Bolja iskorištenost prirodnih potencijala i resursa za razvoj turizma praćenjem svjetskih trendova i zahtjeva turističkog tržišta, kroz</p>	<p>Izrazito neujednačen regionalni razvoj, favoriziranje drugih regija te rastuća</p>

<p>razvoj ponude ruralnog turizma i drugih selektivnih oblika turizma (avanturizam, kongresni turizam, team-building...)</p>	<p>konkurentnost drugih regija, a nekonkurentnost PSŽ.</p>
<p>Povezivanje obrazovnih institucija iz Požeško-slavonske županije sa srodnim institucijama u Europi radi prijenosa znanja i iskustava, osobito radi jačeg povezivanja obrazovno-znanstvenih institucija s gospodarstvom</p>	<p>Ulaganje u infrastrukturu susjednih županija, a slabo ulaganje u infrastrukturu Požeško-slavonske županije (slabo ulaganje u željezničke pravce što povećava troškove prijevoza, zatim odvoz otpada u druge županije zbog nedostatka lokalnih odlagališta)</p>
<p>Podizanje razine svijesti stanovništva glede važnosti zdrave prehrane, zaštite životinja i očuvanja okoliša, te korištenja obnovljivih izvora energije</p>	<p>Spora i nezainteresirana državna administracija, spor proces strukturnih reformi, slaba upoznatost različitih dionika s novim zakonima, spora prilagodba na nove zakone</p>
<p>Jačanje sektora proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kroz poticanje razvoja i razvijanje sustava za korištenje obnovljivih oblika</p>	<p>Povećanje poreza i drugih davanja, te rastuća konkurencija lokalnim poduzetnicima i poljoprivrednicima zbog neograničavanja uvoza.</p>
<p>Veća iskorištenost vodenih potencijala županije kroz izgradnju sustava navodnjavanja, razvoj proizvodnih kapaciteta za proizvodnju vode za piće</p>	<p>Recesija kao smanjen obujam ekonomskih aktivnosti globalno i lokalno</p>
<p>Širenje tržišta bez trgovinskih barijera, kroz razvitak ekonomskih veza s inozemstvom te usklađivanjem sa standardima EU</p>	<p>Onečišćenje okoliša te smanjenje atraktivnih i netaknutih površina u županiji</p>
<p>Povećanje investicija u županiju agresivnijim traženjem stranih investitora, uz razvoj i pružanje različitih poticajnih mjera</p>	<p>Spori napredak razminiranja u područjima koja su bila zahvaćena ratom, te daljnja imobiliziranost resursa na istim područjima</p>

5.3.1. Snage

- **Bogatstvo prirodnih resursa i obilje sirovina:** okoliš u Županiji, posebno vodni i zemljišni resursi je nezagađen. Krajolik je atraktivan i prirodni resursi mogu podržavati razvoj, no gospodarski razvoj i povećanje bogatstva bez adekvatnog upravljanja okolišem mogu ugroziti ovakvo stanje. Stoga je potrebno osigurati odgovarajuću zaštitu i očuvati kvalitetu življenja koncentriranjem industrije na područja koja su već korištena u tu svrhu. Iako prostor županije, u usporedbi s mnogim dijelovima Hrvatske, nije primarno turističko područje, potrebno je iskoristiti postojeće resurse, kao što je oštećeni Zdravstveno-rekreacijski centar u Lipiku, bujne šume i proizvodnja kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda. Turistička ponuda može biti dodatno potpomognuta usmjerenjem na ekološki čistu proizvodnju zdrave hrane i vrijednošću autentičnog iskustva šuma i farmi. Požeško-slavonska županija ima velik vodni potencijal (kvalitetna voda za piće, potencijal za navodnjavanje, za proizvodnju energije izgradnjom brana i hidrocentrala, zatim termalni izvori, infrastruktura i tradicija vezana uz izvore kao pokretače razvoja turizma) te značajne zemljišne resurse (raznovrsnost poljoprivredne proizvodnje, značajna ulaganja u radno-intenzivnu poljoprivredu kao što su voćarstvo i povrtlarstvo...), povećanje interesa za eko poljoprivredu, razvoj visokokvalitetnih poljoprivrednih proizvoda, brendiranje visokokvalitetnih proizvoda (vino, med..). Postoje i velika šumska područja s potencijalom za iskorištenje drvene mase kao i kamenolomi tehničkog građevinskog kamena na području županije.
- **Prirodni potencijal i resursi za razvoj turizma:** Požeško-slavonska županija ima snažan prirodni potencijal koji joj je ujedno i velika konkurentna prednost za razvoj turizma. Atraktivan krajolik, nezagađen, zdrav i očuvan okoliš, bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta idealna klima perspektiva su razvoja razvoj lovnog, seoskog, ribolovnog, lječilišnog, istraživačkog, kongresnog, izletničkog i drugih vrsta turizma. Turizam potiče industriju, trgovinu i poljoprivredu (i često se spominje kao "koplje" jer njegov rast može utjecati na širi razvoj područja). Prioriteti županijskog razvoja uključuju promicanje ekološke poljoprivrede i proizvodnju zdrave hrane. Dakle, postoje mogućnosti razvoja turizma baziranog na prirodnim atrakcijama (šume, vinogradi), čistom okolišu, zdravoj hrani te kulturnom i povijesnom nasljeđu Županije.
- **Uzlazni trend ruralnog turizma:** Izgradnja identiteta Županije kao vinske destinacije te značajan potencijal u stvaranju prepoznatljive eno-gastro ponude značajno doprinose razvoju ruralnog turizma. Sve se više malih obiteljskih gospodarstava odlučuje za ovaj vid turizma kao glavnu mogućnost njihovog razvoja. Ruralni turizam značajan je čimbenik u aktivaciji i održivom razvoju ruralnih područja Požeško-slavonske županije koji pomaže očuvanju lokalnog identiteta, tradicije i običaja, štiti okoliš, jača autohtonu, tradicijsku i ekološku proizvodnju te pomaže razvoju ruralnih krajeva na osnovu održivog razvoja.
- **Kulturno-povijesna baština:** Županiju karakterizira velik broj kulturnih i povijesnih lokaliteta koji mogu poslužiti u razvitku turizma. Mnogi lokaliteti i objekti su značajni dio nacionalnog kulturnog identiteta kao što su Zdravstveno-rekreacijski centar i ergela za uzgoj lipicanaca u Lipiku koji zahtijevaju velika ulaganja, no postoji i velik broj manjih lokaliteta – dvoraca i vila u ruralnim okruženjima, koji mogu služiti kao podloga za razvoj lokalnog turizma. Mnoštvo kulturnih i povijesnih lokaliteta te kulturnih manifestacija koje mogu biti daljnja osnova razvoja turizma, postojanje tradicijskih vještina i proizvoda.

- **Postojanje mreže potpornih institucija za razvoj poduzetništva:** Postoje snažne potporne institucije za razvoj poduzetništva na području Požeško-slavonske županije ima izrazito veliku važnost. Izgrađena je infrastruktura javne i lokalne uprave za potporu poduzetništvu (HGK, HOK, Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije, Poduzetnički centri i dr.)
- **Postojanje snažno izvozno orijentirane prerađivačke industrije:** osiguravaju značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima (tradicionalno zbog prisutnosti sirovina - drvna, staklarska, metalurška, prehrambena i tekstilna). U drvoprerađivačkoj djelatnosti na području Županije djeluje dvadesetak trgovačkih društava od kojih su najznačajniji: Spin Vallis d.d., Tofrado d.o.o., Bor d.o.o. i drugi. Drvoprerađivačka industrija značajni je izvoznik na zapadno-europsko tržište (Italije, Austrije, Slovenije i Njemačke). Sektor proizvodnje tekstila i tekstilnih proizvoda je jedan od većih izvoznika u Požeško-slavonskoj županiji. S dominantnim udjelom uslužne prerade u izvozu (tzv. "lohn" poslovi) uglavnom zadržava poziciju na tržištu. Glavni proizvođači na području Županije su Orjava, Sloga IMK i Samteks. Najveći predstavnici na području metaloprerađivačke industrije su istovremeno i najveći proizvođači u Hrvatskoj štednjaka i peći na kruto gorivo, te radijatora i drugih odljevaka od sivog lijeva. To su: Plamen International d.o.o. , Tofrado d.o.o. kao proizvođača čavala, pletiva i žice u metalnom dijelu te Kolor-emajl d.o.o. , proizvođač kamina i metalne galanterije.
- **Sektor malog i srednjeg poduzetništva se razvija** uz pomoć potpora s nacionalne i lokalne razine, s raspoloživim prostorom u poduzetničkim zonama dolazi do ubrzanog razvoja malog i srednjeg područja u županiji. Postupno širenje poslovnog sektora i aktivan sektor malog i srednjeg poduzetništva povećava fleksibilnost ekonomije i pruža temelj za ubrzani ekonomski rast, značajna podrška javne uprave za razvitak malog i srednjeg poduzetništva (razvija se efektivno partnerstvo javnog i privatnog sektora) i snažne izvozno orijentirane prerađivačke industrije (Županija ima nekoliko snažnih izvozno orijentiranih prerađivačkih industrija koje osiguravaju značajnu prisutnost na međunarodnim tržištima). Rast poduzetništva temelj je fleksibilnog i visoko-akumulativnog lokalnog gospodarstva u budućnosti. Značaj kvalitetnog prostornog rješenja vidljiv je na primjerima poduzetničkih zona u Pakracu, Pleternici i Kutjevu , iako je riječ o gradovima koje u razvoj poduzetništva ulaze s dva vrlo različita polazišta - Pakrac je grad koji je pretrpio teška oštećenja u ratu, u kojem je uništena i većina industrije. Na području na kojem se nalazio veliki pogon drvne industrije, koja nije preživjela u predratnom obimu, gradska uprava je postavila uspješnu poduzetničku zonu s inkubatorom. Pleternica je brzo rastući grad koji primjenjuje uspješnu politiku pribavljanja povoljnih i dobro opremljenih prostora za poduzetnike na novoizgrađenom području. Oslobođanje komunalnih davanja na dvije godine ohrabruje lokalne poduzetnike za prelazak u poslovnu zonu, što uzrokuje i povećanje obima poslovanja i povećanje zapošljavanja u lokalnoj zajednici.
- **Razvijeno vaninstitucionalno obrazovanje:** postoji mreža pružatelja obrazovnih usluga – od stjecanja osnovnog obrazovanja, kvalifikacija do različitih tečajeva. Podizanje razine vještina na tržištu rada pruža temelj za ubrzani razvitak. Naglašena potreba za unapređivanjem znanja i vještina pokretač je kako programa u javnom sektoru (kapaciteti za izvođenje praktične nastave u sklopu veleučilišta; edukacija i podrška poljoprivrednicima organizirana kroz poljoprivrednu savjetodavnu službu i udruge poljoprivrednih proizvođača i uzgajivača), tako i obrazovnih inicijativa od strane poslovnog sektora (inicijativa za obrazovanje uzgajivača vinove loze Kutjevačkih podruma; edukacijski program za organsku poljoprivredu Eko-centra Mavrović). Također se kroz razne projekte EU financiraju različiti oblici vaninstitucionalnog obrazovanja putem relevantnih čimbenika u Županiji.

- **Razvijeno institucionalno obrazovanje:** u Požeško-slavonskoj županiji je vrlo razvijen sustav institucionalnog obrazovanja, kako kroz mrežu osnovnih i srednjih škola, tako i putem Veleučilište sa smjerovima koji mogu specifičnim znanjem doprinijeti razvoju gospodarstva Županije. Cijeli sustav je usklađen sa bolonjskim pristupom, dok se samo veleučilište razvija kroz uvođenje novih razina obrazovanja unutar svoje institucije uz odobrenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.
- **Postojanje strateških dokumenata:** postoji snažna podloga u obliku strateških dokumenata koji se provode u Požeško-slavonskoj županiji (Regionalni operativni program koji će ovim strateškim dokumentom prerasti u Županijsku razvojnu strategiju, Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije od 2006. do 2012., Master plan turizma, Osnove navodnjavanja, Strategija razvoja gospodarstva, Plan gospodarenja otpadom Strategija za zbrinjavanje komunalnog otpada i sl.).
- **Brojnost i raznovrsnost različitih udruga:** snaga same Županije je i u udrugama koje djeluju na njenom području putem kojih se građani uključuju u razne aktivnosti (ove organizacije su prepoznatljive po svome radu, imaju utjecaj na lokalnu sredinu, imaju brojne provedene aktivnosti u zajednici, kao primjere dobre prakse).

5.3.2. Slabosti

- **Nedostatak adekvatnih ljudskih resursa:** neusklađenost sustava obrazovanja s potrebama na tržištu (obrazovni sustav ne prati potrebe gospodarstva, odnosno potražnju na tržištu rada), izrazita centralizacija RH te negativna migracijska bilanca (obrazovanog) stanovništva, postojeći obrazovni kadar napušta županiju i odlazi, odnosno ostaje u većim gradovima. Prema Strategiji razvoja ljudskih potencijala u Požeško-slavonskoj županiji, više od 60% nezaposlenih posjeduje vještine i kvalifikacije ali u suficitarnim zanimanjima, odnosno pripremljeni su za tržište rada, međutim nezaposlenost je poražavajuća, što ukazuje da tržište rada nije u mogućnosti prihvatiti kvalificiranu i visokokvalificiranu radnu snagu pa tako nije spremno ni za pristup visokoproduktivnom i kompleksnom gospodarstvu Europske unije, te mu nije konkurentno. Stoga je potrebno stvaranje mjera koje će kvalificiranoj radnoj snazi olakšati pristup tržištu rada i uskladiti politiku obrazovne strukture sa stanjem na terenu.
- **Visok postotak dugoročne nezaposlenosti:** uzrokovan smanjenjem industrijske aktivnosti, sporim rastom novog poslovanja i neadekvatno školovanom radnom snagom. Jedini način održivog povećanja zaposlenosti je osnaživanje lokalne ekonomije koja ima potrebe za lokalnom radnom snagom. Iako to nije lako učiniti, na nekim mjestima (npr. Pleternica, Pakrac) pokazuje se da je upravljanjem moguće omogućiti privatnom sektoru da razvija lokalno gospodarstvo. Dugotrajna nezaposlenost je češće uzrokovana razinom educiranosti i društvenim preprekama nego gospodarskim razlozima, pa će suočavanje s ovim problemima predstavljati trajnu zadaću prvenstveno edukacijskih kapaciteta u Županiji. Usporedba sa sličnim područjima pokazuje da obnova velikih industrijskih postrojenja nije vjerojatna, već da će se gospodarstvo županije razvijati kroz sektor malog i srednjeg poduzetništva, u gospodarskim granama za koje postoje lokalni resursi: visokovrijedna proizvodnja i prerada prehrambenih proizvoda te uslužne industrije (npr. turizam). Postoji potreba za razvojem edukacijskih programa zasnovanih na principima cjeloživotnog učenja i modularnog profesionalnog treninga, koji bi omogućili pojedincima nezavisnost od "tržišta radne snage", i omogućili samostalno natjecanje na tržištu dobara i usluga.
- **Trend smanjenja broja stanovništva:** obrazovanje, stjecanje novih vještina i dugoročni razvoj gospodarstva može do određene mjere umanjiti i problem depopulacije u Županiji. Iako će se u budućnosti vjerojatno nastaviti trend iseljavanja stanovnika u veća urbana središta, naglasak na razvoj ruralnih područja i izgradnja komunalne infrastrukture na području županije stvorit će pogodnu klimu za ostanak mladih ljudi, te pozitivno utjecati na danas negativan populacijski trend.
- **Loša prometna infrastruktura:** niska razina uređenosti cesta, mali broj adekvatnih odmorišta, niska prometna sigurnost, nedostatak pješačkih i biciklističkih staza, nerazvijenost lokalnog i gradskog prijevoza, loša signalizacija, velik broj neasfaltiranih cesta, nepostojanje prometnih koridora europskog i državnog značaja.
- **Pad industrijske i poljoprivredne proizvodnje:** zastarjelost tehnologije (nedovoljna primjena novih tehnologija i inovacija, loša industrijska i poljoprivredna infrastruktura), nedostatak investicija (slaba konkurentnost, visoka cijena rada i sirovina, slabi regionalni poticaji za razvoj malog i srednjeg poduzetništva i poljoprivrede, težak pristup kreditima, loša poduzetnička klima), nedostatak međusektorske i institucionalne suradnje (nepostojanje adekvatnih i pravodobnih informacija, međusobne pomoći i umreženosti, nekoordiniranost potpunih institucija s državnim tijelima i krajnjim korisnicima).

- **Jaka siva ekonomija:** u zadnjih nekoliko godina snažna siva ekonomija potkopava legitimno poslovanje i umanjuje proračune lokalnih zajednica.
- **Fragmentacija tržišta:** usitnjena poljoprivredna proizvodnja bez ekonomske isplativosti; neriješeni vlasnički odnosi nad zemljištem; neadekvatne zemljišne knjige. Problem neadekvatne evidencije zemljišta prisutan je na nacionalnoj razini, i očekuje se konsolidacija zemljišnih registara u skoroj budućnosti. Iako sadašnje stanje otežava razvoj tržišta zemljišta i okrupnjavanje posjeda, strateška briga županijske razvojne strategije nije stvaranje velikih zemljišnih posjeda u vlasništvu malog broja privatnih subjekata, što će biti tendencija uspostavljenog tržišta. Ključna briga županijske razvojne strategije je omogućiti javni uvid u stanje zemljišta, te razviti politiku ruralnog razvoja i očuvanja kulturnog krajolika koji će dugoročno moći donositi znatno više prihoda od malog broja velikih poljoprivrednih pogona. U usporedbi s drugim dijelovima Slavonije, Županija se teško može natjecati u proizvodnji velikih količina proizvoda, te je ključ gospodarskog razvoja sela u razvoju koji omogućuje očuvanje zdravih ruralnih zajednica. Razina znanja s ovog područja u Županiji je trenutno niska, i županijska razvojna strategija predviđa korake u uspostavljanju osnovnih kapaciteta za upravljanje ruralnim razvojem.
- **Nedovršen proces razminiranja:** predstavlja problem čije je rješavanje preduvjet za bilo kakvo dugoročno razvojno planiranje. Ovaj problem posebno teško utječe na razvoj komunalne i prometne infrastrukture te na razvoj ruralnih područja i gospodarenje šumama. Financijska potpora za razminiranje od strane institucija državne uprave i međunarodnih institucija neophodna je za osiguravanje osnovnih preduvjeta za život stanovnika Županije.
- **Nedostatak i dotrajnost obrazovnih institucija:** Kako je područje Požeško-slavonske županije značajno pogođeno ratnim razaranja u Domovinskom ratu, brojna obrazovna infrastruktura uništena je i devastirana (škole, vrtići i sl.). Zbog nedostatka sredstava nije se dovoljno ulagalo u razvoj institucija te poboljšanje i proširenje školskih kapaciteta zbog čega se javio značajan nedostatak adekvatnih prostora potrebnih za efikasno odvijanje nastave.
- **Nepostojanje kvalitetnih razvojnih projekata:** nedostatak projektnih ideja, lokalnih stručnjaka i financijskih sredstava za izradu i implementaciju kvalitetnih razvojnih projekata. Potrebno je preusmjeriti ulaganja u obrazovanje kadrova za izradu projekata iz područja koja su manje važna. Također treba bolje povezati institucije suradnjom na različitim projektima.

5.3.3. Prilike

- **Podizanje razine obrazovanosti stanovništva:** ulaganje u stručno obrazovanje mladih, cjeloživotno obrazovanje, usavršavanje, podizanje kvalitete obrazovnih institucija na području Županije uvođenjem novih studijskih usmjerenja te unapređenje kvalitete postojećih. Podizanje razine obrazovanosti stanovništva moguće je ostvariti podizanjem svijesti o cjeloživotnom učenju i obrazovanju odraslih kao i povećanjem pristupa informacijama o cjeloživotnom učenju i obrazovanju odraslih na općoj razini, ali i specifično vezano uz daljnju i održivu zaposlenost.
- **Veća iskorištenost fondova:** činjenica je kako približavanjem ulaska u EU sve veću važnost imaju fondovi koji su nam na raspolaganju. Uz adekvatno educirane osobe za pripremu projektnih prijedloga postoji velika mogućnost privlačenja značajnih sredstava iz EU koja će

doprinijeti gospodarskom i inom razvoju Požeško-slavonske županije. Potencijalni donatori mogu biti različitog karaktera. Osim Europske Unije, na raspolaganju su i nacionalni izvori, Svjetska banka, kao i ostali međunarodni i domaći donatori. Međutim, uz postojeće kvalitetne ljudske resurse, moguće je i angažirati inozemne konzultante i stručnjake iz različitih područja.

- **Bolja suradnja i koordiniranost:** svakako bolja suradnja između bitnih čimbenika bez nepotrebne politizacije svakako će doprinijeti poboljšanoj protočnosti informacija, većem broju kvalitetnih razvojnih projekata i na kraju održivom razvoju Požeško-slavonske županije u cjelini. Suradnja je vrlo bitna na relaciji civilni sektor - administracija, zatim među županijama Panonske regije, ali i suradnja na vertikalnoj relaciji lokalna-regionalna nacionalna razina.
- **Bolja iskorištenost prirodnih potencijala i resursa za razvoj turizma:** kako bi se što bolje iskoristili prirodni potencijali i resursi potrebno je aktivno raditi na provedbi Master plana razvoja Požeško-slavonske i Brodsko posavske županije. Svakako postoji veliki potencijal da se praćenjem svjetskih trendova i zahtjeva turističkog tržišta, kroz razvoj ponude ruralnog turizma i drugih selektivnih oblika turizma (avanturizam, kongresni turizam, team-building...) potakne razvoj turističkog sektora na zadovoljavajuću razinu.
- **Povezivanje obrazovnih institucija:** kako su iskustva drugih zemalja od strateške važnosti u razvoju svake županije, tako i u smislu povezivanja obrazovnih institucija kao ključnog čimbenika u stvaranju kvalitetnih rješenja. Povezivanje sa srodnim institucijama u Europi radi prijenosa znanja i iskustava, osobito radi jačeg povezivanja obrazovno-znanstvenih institucija s gospodarstvom trebalo bi svakako postići.
- **Podizanje razine svijesti stanovništva:** ubrzani tempo života dovodi do svakodnevnih stresova koji utječu na zdravlje čovjeka. Prehrana svakako igra jedno od bitnih uloga u čovjekovu zdravlju. Educiranje čovjeka bitno je u shvaćanju važnosti odabira njegove prehrane kao i samog načina života. Očuvanje okoliša, briga o životinjama također doprinose kvalitetnijem načinu života. Kako su izvori energije svakim danom sve skuplji, potrebno je osvijestiti stanovništvo i o mogućnostima štednje kao i alternativnih izvora energije.
- **Jačanje sektora proizvodnje energije iz obnovljivih izvora:** kako se u zadnje vrijeme sve više govori o alternativnim oblicima energije, svakako je prilika županije da se uključi u svjetska razmišljanja i trendove. Poticanje razvoja i razvijanjem sustava za korištenje obnovljivih izvora energije dakako će doprinijeti konkurentnosti same županije.
- **Veća iskorištenost vodenih potencijala županije:** svakako je moguće kroz izgradnju sustava navodnjavanja, razvoj proizvodnih kapaciteta za proizvodnju vode za piće. Glavne su rijeke Orlava, Londža, Pakra i Bijela, koje pripadaju savskom porječju. U posebne vodne resurse spadaju mineralno-termalne vode na području grada Lipika i općine Velika. Termalni izvori mineralno-termalnih voda nalaze se u Lipiku gdje se nalazi Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju te u Velikoj gdje se nalazi kupalište s otvorenim bazenima. U Lipiku se također nalazi pogon "Podravke" za proizvodnju mineralne vode. Također je započeta izgradnja male hidrocentrale na Orljavi u Pleternici koja treba godišnje proizvesti oko 1,1 milijun kilovata.
- **Širenje tržišta:** približavanjem pristupanja RH u EU, sve su nam više potrebna različita usklađivanja sa njihovom politikom. Tako se mali i veliki poduzetnici, kao i različiti proizvođači trebaju prilagoditi uvođenjem određenih standarda i sustava kvalitete kako bi se na

europskom tržištu mogli natjecati i kako bi bili konkurentni. Osim toga, vrlo je bitno stvoriti što jače ekonomske veze, kako sa našim susjedima, tako i ostalim europskim zemljama.

- **Povećanje investicija u županiju:** kako bi se privukli strani investitori ključno je pripremiti teren za njihov dolazak. Ukoliko se stvore uvjeti, povećati će se investicije u samu Županiju što će izravno/neizravno dovesti do razvoja. U tu svrhu provodi se projekt Razvoj investicijskog okruženja čiji je cilj upravo to. Osim toga, svakako da su poticajne mjere uvijek dobrodošle.

5.3.4. Prijetnje

- **Daljnja depopulacija i starenje stanovništva:** jedna od glavnih prijetnji je odlazak mladog i obrazovanog stanovništva iz Županije. Razlog tome je velika nezaposlenost, ispod prosječne plaće i nizak životni standard. Mlado aktivno stanovništvo odlazi u veća središta i druge županije u potrazi za boljim životom. Samim time, u manjim mjestima u Požeško-slavonskoj županiji ostaje najčešće staro stanovništvo.
- **Slaba percepcija razvojnih potreba PSŽ, neujednačen regionalni razvoj i zakonski okvir:** razvojne potrebe Požeško-slavonske županije su daleko veće nego ostalih županija. Prijetnja nam dolazi iz činjenice kako razvijenije županije lakše privlače sredstva i kako sama država više ulaže u razvijenija područja. Na taj način, Požeško-slavonska županija kao jedna od najnerazvijenijih županija RH ostaje na istoj razini a razvoj se niti ne osjeti. Zbog neujednačenog razvoja PSŽ ostaje nekonkurentna. Svakako je potrebno i zakonski odrediti mjere koje će pomoći nerazvijenim područjima.
- **Ulaganje u infrastrukturu susjednih županija:** ukoliko je sama Požeško-slavonska županija nekonkurentna zbog vanjskih utjecaja, sve će se veće investicije slijevati u susjedne županije sa rastućom razinom konkurentnosti. Nerazvijenost željezničkih pravaca poskupljuje troškove prijevoza.
- **Spora i nezainteresirana državna administracija:** spor proces strukturnih reformi, slaba upoznatost različitih dionika s novim zakonima kao i spora prilagodba na nove zakone usporava razvoj Županije.
- **Spori napredak razminiranja u područjima:** predstavlja problem čije je rješavanje preduvjet za bilo kakvo dugoročno razvojno planiranje. Ovaj problem posebno teško utječe na razvoj komunalne i prometne infrastrukture te na razvoj ruralnih područja i gospodarenje šumama. Financijska potpora za razminiranje od strane institucija državne uprave i međunarodnih institucija neophodna je za osiguravanje osnovnih preduvjeta za život stanovnika Županije.

6. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

Vizija, strateški ciljevi, kao i mjere u Županijskoj razvojnoj strategiji rezultat su zajedničkog rada i jednoglasnog mišljenja Regionalnog partnerskog odbora. Sadašnji broj mjera, prioriteta i dugoročnih ciljeva smanjen je u odnosu na prijašnje strateške dokumente, što zapravo govori o zaokretu u razmišljanju članova Regionalnog partnerskog odbora. Smanjenjem prioriteta željelo se usmjeriti razvoj Požeško-slavonske županije i osigurati efikasno provođenje mjera koje na ovaj način postale i realno provedive. Županijskom razvojnom strategijom zadana je razvojna vizija Požeško-slavonske županije iz koje proizlaze dva strateška cilja, šest prioriteta potrebnih za ostvarenje strateških ciljeva te 23 mjere potrebne za ostvarenje prioriteta, a time i strateških ciljeva te, u konačnici, i razvojne vizije Požeško-slavonske županije.

6.1. Vizija

Razvojna vizija Požeško-slavonske županije je slika realnosti koju želimo živjeti u Požeškoj-slavonskoj županiji 2013. godine. Ona je produkt ostvarenja, mjera, prioriteta i strateških ciljeva iz Županijske razvojne strategije. Ostvarenjem svake pojedine zadane mjere povećavat će se stupanj ostvarenosti općih ciljeva zadanih ovom Strategijom, a ostvarivanjem strateških ciljeva omogućit će se ostvarenje ambiciozne vizije Požeško-slavonske županije u kojoj želimo živjeti.

Vizija Požeško-slavonske županije:

Požeško-slavonska županija je moderna i konkurentna županija u kojoj se suvremena tehnologija isprepliće sa bogatom poviješću i očuvanim okolišem; to je županija u kojoj je zadovoljstvo živjeti i raditi.

6.2. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi čije bi ostvarenje u najvećoj mjeri doprinijelo ostvarivanju vizije Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije 2013. godine su:

- Strateški cilj 1:

Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.

- Strateški cilj 2:

Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje na okoliš.

Regionalni partnerski odbor smatra da će se postojeći potencijali Požeško-slavonske županije najbolje valorizirati kroz provedbu ova dva strateška cilja.

6.2.1. Prioriteti i mjere u okviru Strateškog cilja 1

6.2.1.1. Prioritet 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva

PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	MJERA 5.
Razvoj poduzetničke infrastrukture	Uvođenje novih tehnologija i tehnoloških procesa	Definiranje i promocija jedinstvenog vizualnog identiteta županije	Poticanje ulaganja domaćih i stranih investitora	Poticanje učinkovitijeg korištenja dostupnih prirodnih resursa

Razlozi intervencije:

Konkurentnost i uspješno poduzetništvo osnovni su uvjet za uspješan razvoj svake regije. Kako bi se omogućilo unapređenje konkurentnosti Požeško-slavonske županije te razvoj uspješnog poduzetništva, potrebno je osigurati sve pretpostavke kako bi se to i ostvarilo. Najbolji način za ostvarenje ovog prioriteta očituje se u razvoju poduzetničke infrastrukture, uvođenjem novih tehnologija i tehnoloških procesa, definiranjem i promocijom jedinstvenog vizualnog identiteta Županije, poticanje ulaganja te istraživanjem novih nalazišta za iskorištavanje rudnih zaliha.

Nositelji:

- Požeško-slavonska županija, gradovi, općine,
- Regionalna razvojna agencija,
- Poduzetnički centar Pakrac
- Poduzetnički centar Pleternica
- Požeško-slavonska županija,
- Hrvatska gospodarska komora
- Veleučilište u Požegi
- Regionalna razvojna agencija
- Turistička zajednica Požeško-slavonske županije, lokalne turističke zajednice i uredi

Korisnici:

- Požeško-slavonska županija, općine i gradovi
- Regionalna razvojna agencija
- Poduzetnički centar Pakrac
- Poduzetnički centar Pleternica
- Veleučilište u Požegi
- Osnovne i srednje škole
- Prerađivačka industrija mineralnih sirovina.
- Postojeći i novi poduzetnici

Ciljne skupine

- Nezaposleni
- Poduzetnici i njihovi zaposlenici, nezaposlene osobe
- Nezaposleni
- seljačka domaćinstva
- stanovnici ruralnih područja
- domaći i strani investitori

6.2.1.2. Prioritet 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma

PRIORITET 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma			
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.
Unapređenje kvalitete života u ruralnom području	Umrežavanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i klijenata, horizontalno i vertikalno, te povezivanje sa tržišnom potražnjom	Poticanje proizvodnje autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, uzgoja visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture	Razvoj i unapređenje turističkog sektora

Razlozi intervencije:

Kako županije obiluje prirodnim resursima, kako za poljoprivrednu proizvodnju, tako i za razvoj razne turističke ponude, potrebno je na kvalitetan i održiv način valorizirati prirodne resurse sa područja Županije, prvenstveno razvojem poljoprivrede i turizma.

Nositelji :

- Turistička zajednica Požeško-slavonske županije
- Lokalne turističke zajednice i uredi
- Požeško-slavonska županija, gradovi, općine
- Regionalna razvojna agencija
- Poduzetnički centar Pakrac
- Poduzetnički centar Pleternica

Korisnici :

- Turistička seljačka gospodarstva
- Proizvođači prehrambenih proizvoda
- U gostitelji
- Turistička seljačka gospodarstva
- Proizvođači prehrambenih proizvoda
- Razni dionici u turizmu

Ciljane skupine:

- Nezaposleni
- Seljačka domaćinstva
- Stanovnici ruralnih područja

6.2.1.3. Prioritet 3: Jačanje ljudskih potencijala

PRIORITET 3: Jačanje ljudskih potencijala		
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.
Razvoj i provođenje programa cjeloživotnog obrazovanja za nezaposlene i zaposlene osobe	Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke namijenjenih dionicima lokalnog i regionalnog razvoja	Razvoj i provođenje programa edukacija i treninga za poduzetnike

Razlozi intervencije:

Kako je praćenje zahtjeva tržišta rada nužna pretpostavka za smanjenje nezaposlenosti, potrebno je osigurati sve preduvjete za kvalitetno praćenje zahtjeva, ali i direktno podupirati programe cijelo životnog obrazovanja, kako bi se polaznicima povećali izgledi za zapošljavanje.

Nositelji :

- HZZ
- Požeško-slavonska županija
- Regionalna razvojna agencija
- Hrvatska gospodarska komora
- Hrvatska obrtnička komora,
- Veleučilište u Požegi
- Ustanove za obrazovanje odraslih

Korisnici :

- Polaznici programa

Ciljne skupine :

- Nezaposleni
- Zaposlene osobe kojima je potrebno usavršavanje
- Zaposleni u javnoj upravi i drugi dionici u funkciji servisa građana

6.2.2. Prioriteti i mjere u okviru Strateškog cilja 2

6.2.2.1. Prioritet 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture

PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	MJERA 5.
Izgradnja infrastrukture za povećanje iskoristivosti obnovljivih izvora energije	Izgradnja i modernizacija prometne (cestovne i željezničke), vodne (vodoopskrbe, navodnjavanje i odvodnja) i druge fizičke infrastrukture	Unaprijediti sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče	Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture	Senzibilizacija zajednice prema marginaliziranim i socijalno isključenim skupinama i razvoj modela pomoći i njihovog socijalnog uključivanja

Nositelji :

- Požeško-slavonska županija, općine i gradovi
- Regionalna razvojna agencija
- Požeško-slavonska županija
- Vlada RH
- Dionici u zdravstvu i socijalnoj skrbi,

Korisnici:

- Općine i gradovi
- Udruge
- Poduzetnici
- Udruge
- Poduzetnici
- Obiteljska poljoprivredna gospodarstva

- Ciljana skupina:
- Poduzetnici
- Obiteljska poljoprivredna gospodarstva

6.2.2.2. Prioritet 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim potencijalima

PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim potencijalima				
MJERA 1.	MJERA 2.	MJERA 3.	MJERA 4.	MJERA 5.
Osigurati očuvanje okoliša kroz podizanje stupnja racionalnog korištenja sirovina i energenata tijekom poslovnih aktivnosti	Smanjiti emisije štetnih tvari u okoliš i količina otpada koji nastaje kao rezultat poslovnih procesa	Sanacija postojećih i izgradnja novih odlagališta otpada, reciklažnih dvorišta, te Centra za gospodarenje otpadom	Poticanje proizvodnje i upotrebe energije iz alternativnih izvora	Usklađivanje zemljišnih i katastarskih knjiga u cilju bolje valorizacije, obrade, korištenja poljoprivrednog zemljišta

Razlozi intervencije:

Unatoč iznimnim prirodnim potencijalima Požeško-slavonske županije, oni nisu dovoljno iskorišteni niti se dovoljno pozornosti posvećuje njihovom očuvanju. Čist i očuvan okoliš jedna je od konkurentskih prednosti Požeško-slavonske županije zbog čega je potrebno razviti i implementirati učinkovit sustav zaštite okoliša, kao i kontinuirano poticati upotrebu i podizati svijest o važnosti upotrebe alternativnih izvora energije.

Nositelji:

- Požeško-slavonska županija, gradovi i općine
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije
- Park Prirode Papuk
- Hrvatska gospodarska komora

Korisnici:

- Dionici u poslovnom životu, ali i drugi "potrošači" sirovina
- Dionici koji pokazuju interes za proizvodnju energije iz alternativnih izvora
- Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
- Vlasnici zemlje

Ciljane skupine:

- Poljoprivredni proizvođači.
- Stanovnici Požeško-slavonske županije

6.2.2.2. Prioritet 6: Razminiranje

PRIORITET 6: Razminiranje
MJERA 1.
Razminiranje miniranog terena i pregled minski sumnjivih područja

Razlozi intervencije:

Kako su određene Jedinice lokalne samouprave na području županije su bile od direktnih ratnih djelovanja, na njihovu području još uvijek ima minsko sumnjivih područja. Ovaj problem je nužno riješiti kako bi se ta područja stavila u funkciju, a građani mogli živjeti na tome području.

Nositelji :

- Požeško-slavonska županija
- Gradovi i općine
- Hrvatski centar za razminiranje

Korisnici :

- Stanovnici minski sumnjivih područja

Ciljana skupina :

- Stanovnici PSŽ
- Posjetitelji PSŽ

7. MJERE

7.1. Mjere u okviru Prioriteta 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva

7.1.1. Mjera 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva

Naziv mjere :	MJERA 1. Razvoj poduzetničke infrastrukture
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 1. Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva
Svrha:	Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj industrije i poduzetništva
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj i uređenje postojećih poduzetničkih zona • Razvoj i uređenje poduzetničkih centara i inkubatora, • Osnivanje novih poduzetničkih/turističkih /eko zona • Osnivanje poduzetničkih centara i inkubatora
Obrazloženje:	Razvojem fizičke infrastrukture u različitim poslovnim zonama stvorit će se nužne pretpostavke za proširenje, unapređenje i daljnji razvoj postojećih poduzetničkih i industrijskih aktivnosti, kao i razvoj novih. Razvojem potpornih institucija će se pružati nužna potpora postojećim poduzetnicima te će se stvoriti prostor za razvoj novih poduzetnika
Rezultat i razvojni učinak	Postojeća industrija je konkurentna, povećan je izvoz, povećan je broj novosnovanih tvrki i obrta
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi i općine, • Regionalna razvojna agencija, • Poduzetnički centar Pakrac • Poduzetnički centar Pleternica
Korisnici:	Postojeći i novi poduzetnici
Ciljne skupine:	Nezaposleni
Mehanizmi provedbe	<ul style="list-style-type: none"> • Pružanje tehničke pomoći od strane razvojnih institucija onima koji žele unaprijediti svoje poslovanje • Prostor za rad poduzetnika će se učiniti dostupnim kroz poslovne zone • Kroz inkubatore će se stvoriti prostor za nove poduzetnike
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	112.819.009,38 kn <u>Izvori financiranja</u> <ul style="list-style-type: none"> • IPA III c • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
Razdoblje provedbe	2011.- 2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj uređenih postojećih poduzetničkih zona • Broj uređenih postojećih poduzetničkih centara i inkubatora

	<ul style="list-style-type: none">• Broj novoosnovanih poduzeničkih/turističkih/eko zona• Broj novoosnovanih poduzetničkih centara i inkubatora
--	--

7.1.2. Mjera 2: Uvođenje novih tehnologija i tehnoloških procesa

Naziv mjere :	MJERA 2. Uvođenje novih tehnologija i tehnoloških procesa
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva
Svrha:	Unapređenje tehnologije i tehnoloških procesa radi ostvarivanja maksimalnih proizvodnih rezultata
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje suradnje industrije i znanstveno-istraživačke zajednice • Uvođenje standarda i inovacija
Obrazloženje:	Suradnja poslovnih subjekata i znanstveno-istraživačke zajednice je pretpostavka za značajniju primjenu stručnih rješenja i mišljenja u praksi te dobra podloga za provedbu različitih zajedničkih projekata. Uvođenje različitih standarda će poboljšavati poslovanje tvrtki, a primjena inovacija može biti osnova za proizvodnju novih proizvoda.
Rezultat i razvojni učinak	<ul style="list-style-type: none"> • Povećana suradnja poslovnih subjekata i znanstveno-istraživačke zajednice, • Povećan broj zajedničkih projekata, • Povećanje broja patentiranih proizvoda, • Povećanje broja tvrtki sa uvedenim standardima kvalitete
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, • Hrvatska gospodarska komora • Veleučilište u Požegi • Regionalna razvojna agencija • Poduzetnički centar Pakrac • Poduzetnički centar Pleternica
Korisnici:	Poduzetnici, Veleučilište, škole
Ciljne skupine:	Poduzetnici i njihovi zaposlenici, nezaposlene osobe
Mehanizmi provedbe	Povećat će se suradnja tvrtki sa znanstveno-istraživačkom zajednicom i drugim obrazovnim institucijama, razmjenjivat će se praktična i teoretska iskustva, radit će se na razvoju novih proizvoda. Pružat će se tehnička pomoć od razvojnih institucija u prijavama na razne fondove, za inovacije, za financiranje uvođenja standarda i sl.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	78.840.000,00 kn <u>Izvori financiranja :</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • IPA program • Ostali dostupni izvori financiranja
Razdoblje provedbe	2011.- 2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sporazuma ili sličnih ugovora o suradnji između poslovnih subjekata i znanstveno-istraživačke zajednice • Broj projekata nastalih kao rezultat suradnje gospodarstva i znanstveno-istraživačkih institucija • Broj patentiranih proizvoda

	<ul style="list-style-type: none"> • Broj tvrtki sa uvedenim standardima kvalitete
--	---

7.1.3. Mjera 3: Definiranje i promocija jedinstvenog vizualnog identiteta Županije

Naziv mjere :	MJERA 3. Definiranje i promocija jedinstvenog vizualnog identiteta Županije
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva
Svrha:	Učiniti Požeško-slavonsku županiju prepoznatljivom
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Razviti jedinstveni vizualni identitet županije • Razviti regionalni zaštitni znak za proizvode koji su porijeklom iz PSŽ; razvoj branda Požeško-slavonske županije
Obrazloženje:	Požeško-slavonska županija ima mnoštvo specifičnosti i razvojnih potencijala no nije prepoznatljiva izvan svojih granica, zbog čega je potrebno napraviti iskorak u promoviranju Županije u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu.
Rezultat i razvojni učinak	Definiran je i promoviran vizualni identitet županije te regionalni zaštitni znak i brand Požeško-slavonske županije
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Turistička zajednica Požeško-slavonske županije • Lokalne turističke zajednice i uredi
Korisnici:	Dionici turističkog sektora (turistička seljačka gospodarstva, proizvođači prehrambenih proizvoda, ugostitelji)
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni • Turistička seljačka gospodarstva i obiteljska poljoprivredna gospodarstva • Stanovnici ruralnih područja
Mehanizmi provedbe	Definiranje vizualnog identiteta Županije i njegova promocija, razvoj regionalnog zaštitnog znaka i razvoj branda Požeško-slavonske županije.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	<u>Izvori financiranja:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.- 2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje vizualnog identiteta Požeško-slavonske županije • Postojanje regionalnog zaštitnog znaka Požeško-slavonske županije • Postojanje branda Požeško-slavonske županije

7.1.4. Mjera 4: Poticanje ulaganja domaćih i stranih investitora

Naziv mjere :	MJERA 4. Poticanje ulaganja domaćih i stranih investitora
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva
Svrha:	Učiniti Požeško-slavonsku županiju mjestom koje će privlačiti domaće i strane investitore
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje domaćih investicija • Povećanje stranih investicija
Obrazloženje:	Kroz razvoj imidža Požeško-slavonske županije kao županije pogodne za investiranje te kroz rad na privlačenju domaćih i stranih investicija, povećat će se broj radnih mjesta u Županiji, čime se smanjiti nezaposlenost i negativni trendovi migracija stanovništva koje odlazi u potrazi za zaposlenjem.
Rezultat i razvojni učinak	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijen imidž mjesta pogodnog za investiranje • Povećan broj domaćih investitora i investicija u županiji • Povećan broj stranih investitora i investicija u županiji
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, općine i gradovi • Hrvatska gospodarska komora • Veleučilište u Požegi • Regionalna razvojna agencija • Poduzetnički centar Pakrac • Poduzetnički centar Pleternica
Korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • Domaći i strani investitori
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni • Stanovnici mlađe životne dobi
Mehanizmi provedbe	Nositelji će raditi u partnerstvu na razvijanju imidža pogodne investicijske destinacije (prije svega kroz provedbu aktualnog projekta – Razvoj investicijskog okruženja)
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	<u>Izvori financiranja:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.- 2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • % povećanja domaćih investicija • % povećanja stranih investicija

7.1.5. Mjera 5: Poticanje učinkovitijeg korištenja dostupnih prirodnih resursa

Naziv mjere :	MJERA 5. Poticanje učinkovitijeg korištenja dostupnih prirodnih resursa
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva
Svrha:	Kroz koncesiju omogućiti investitorima ulaganje u eksploataciju minerala za industrijsku proizvodnju.
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje ulaganja u industriju prerade minerala • Rast BDP-a • Povećanje broja tvrtki koje se bave industrijskom preradom minerala
Obrazloženje:	<p>Planine Psunj i Papuk, prema nastanku, predstavljaju staro gorje. Građene su od metamornih stijena (filiti, tinjčevi škrljci, gnajsevi), koje su prekrivene neogenim sedimentima. Dosadašnja nalazišta pokazuju sljedeće grupe minerala:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tehnički građevni kamen, 2) Arhitektonski građevni kamen, 3) Nemetalne mineralne sirovine (kvarcni pijesci, opekarske gline, lapori, tuf, grafit i termalne vode).
Rezultat i razvojni učinak	<p>Povećanje investicija, pokrenut investicijski ciklus, povećan BDP Županije, povećano zapošljavanje, nova radna mjesta u ruralnim područjima, smanjena ili zaustavljena depopulacija stanovništva.</p> <p>Industrijska proizvodnja generirat će nove poduzetničke aktivnosti u uslužnom sektoru. Prepoznat pozitivan učinak javnog sektora u privlačenju investicija.</p>
Nositelji:	Javni sektor (nadležno ministarstvo, Požeško-slavonska županija i gradovi i općine županije na koje se odnosi koncesija).
Korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • Poslovni subjekti u prerađivačkoj industriji mineralnih sirovina • Domaći i strani investitori
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Poslovni subjekti i zaposleni u sektoru prerađivačke industrije mineralnih sirovina • Nezaposleni
Mehanizmi provedbe	Ministarstvo gospodarstva, Županija, Rudarski fakultet, Certificirana tvrtka za istraživanje minerala, Ekonomski fakultet, Hrvatske šume, JLS, Hrvatska gospodarska komora
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	<p><u>Izvori financiranja:</u></p> <p>Ovise o raspoloživim financijskim sredstvima, što će utjecati na veličinu i broj istraživačkih radova.</p>
Razdoblje provedbe	2011.- 2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • % povećanja investicija • % rasta BDP-a • % povećanja broja zaposlenih • Broj novoregistriranih poslovnih subjekata

7.2. Mjere u okviru Prioriteta 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma

7.2.1. Mjera 1: Unapređenje kvalitete života u ruralnom području

Naziv mjere :	MJERA 1. Unapređenje kvalitete života u ruralnom području
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma
Svrha:	Poticanje održivog ruralnog razvoja kroz razvijanje i razvoj konkurentnosti ruralne ekonomije te stvaranje mogućnosti za razvoj infrastrukture, povećavanje prihoda, zapošljavanje i povećanje standarda života u ruralnim područjima u svrhu uravnoteženja kvalitete života u ruralnim i urbanim područjima te postizanja ruralne obnove.
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje nezaposlenosti na ruralnim područjima • Smanjenje iseljavanja stanovništva s područja Županije • Povećanje broja tvrtki i obrta na ruralnim područjima
Obrazloženje:	Budući da je Županija smještena u Panonskoj regiji, da je bogata poljoprivrednim površinama te je većina stanovništva prebiva u ruralnim područjima, postoji imperativ razvoja ruralnog prostora, osobito u okolnostima kada je za Županiju znakovit konstantan pad broja stanovnika. Razvoj ruralnih sredina u Županiji sa sobom nosi višestruke pozitivne efekte.
Rezultat i razvojni učinak	Povećana kvalitete života ljudi u ruralnom području, prestanak daljnjeg iseljavanja stanovništva
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi, općine, • Regionalna razvojna agencija, • Poduzetnički centri • Različiti dionici iz ruralnih područja
Korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • Novi i postojeći poduzetnici u ruralnim područjima • Općine i gradovi
Ciljne skupine:	Stanovnici ruralnih područja Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema projekata za fondove Europske unije i drugih donatora • Pružanje tehničke pomoći od strane razvojnih institucija onima koji žele unaprijediti svoje poslovanje ili žele pripremiti projekt za neki od fondova Europske unije ili drugih donatora
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	Iznos sredstava: 100.000,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.- 2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • % smanjenja nezaposlenosti u ruralnim područjima • % smanjenja iseljavanja stanovništva s područja Županije, tj. s ruralnih područja

	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novoosnovanih tvrtki i obrta u ruralnim područjima
--	---

7.2.2. Mjera 2: Umrežavanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i klijenata, horizontalno i vertikalno, te povezivanje sa tržišnom potražnjom

Naziv mjere :	MJERA 2: Umrežavanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i klijenata, horizontalno i vertikalno te povezivanje sa tržišnom potražnjom
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma
Svrha:	Razvoj integrirane turističke ponude Požeško-slavonske županije te povezivanje sa turističkom potražnjom
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje prodaje proizvoda s područja PSŽ • Povećanje prihoda od turističke djelatnosti
Obrazloženje:	Povezat će se dionici na strani turističke ponude Požeško-slavonske u svrhu privlačenja turista u Županiju, kao i produljenja njihovog boravka na području Županije.
Rezultat i razvojni učinak	Povećanje prihoda turističkog sektora i prepoznatljivosti Županije kao turističke destinacije
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička zajednica Požeško-slavonske županije • Lokalne turističke zajednice i uredi • Požeško-slavonska županija, gradovi, općine • Regionalna razvojna agencija • Poduzetnički centri
Korisnici:	Razni dionici u turizmu (turistička seljačka gospodarstva, proizvođači prehrambenih proizvoda, ugostitelji)
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni • Turistička seljačka gospodarstva i obiteljska poljoprivredna gospodarstva • Stanovnici ruralnih područja
Mehanizmi provedbe	Nositelji će koordinirati korisnike s ciljem kreiranja cjelovitog turističkog proizvoda.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	1.102.000,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja • Ministarstvo turizma • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj osmišljenih integriranih turističkih proizvoda / atrakcija • % povećanja prodaje proizvoda s područja PSŽ • % povećanja prihoda od turističke djelatnosti

7.2.3. Mjera 3: Poticanje proizvodnje autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, uzgoja visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture

Naziv mjere :	MJERA 3: Poticanje proizvodnje autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, uzgoja visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma
Svrha:	Poticanje proizvodnje autohtonih i tradicijskih proizvoda kako bi postali značajan izvor prihoda za dionike s područja Županije te doprinijeli razvoju turističke ponude
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Povećana proizvodnja autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture • Povećan prihod proizvođača autohtonih, tradicijskih, ekoloških proizvoda, visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture • Povećan broj proizvođača autohtonih, tradicijskih, ekoloških proizvoda, visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture
Obrazloženje:	Budući da na području Županije postoji proizvodnja autohtonih i tradicijskih proizvoda koji su široko poznati i prihvaćeni u potrošnji stanovništva RH i šire te je proizvodnja istih visoko-dohodovna, potrebno je inzistirati na očuvanju i proširenju postojeće proizvodnje.
Rezultat i razvojni učinak	Očuvanje i povećanje proizvodnje autohtonih i tradicijskih proizvoda te upoznavanje proizvođača s mogućnostima distribucije proizvoda u turističkom sektoru.
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi, općine • Regionalna razvojna agencija • Poduzetnički centri Pakrac i Pleternica
Korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička seljačka gospodarstva i obiteljska poljoprivredna gospodarstva • Proizvođači prehrambenih proizvoda • Ugostitelji
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni • Turistička seljačka gospodarstva i obiteljska poljoprivredna gospodarstva • Stanovnici ruralnih područja
Mehanizmi provedbe	Nositelji će koordinirati korisnike, spajati ponudu i potražnju autohtonih i tradicijskih proizvoda, pripremati edukacije za korisnike i povoditi slične aktivnosti s ciljem povećanja proizvodnje i distribucije proizvoda
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	7.044.000,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja • Ministarstvo turizma • IPA program i ostali dostupni izvori financiranja
Razdoblje provedbe	2011.-2013.

<p>Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • % povećanja broja proizvođača i proizvodnje autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, visokodohovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture • % povećanja prihoda proizvođača autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, visokodohovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture
---	--

7.2.4. Mjera 4: Razvoj i unapređenje turističkog sektora

<p>Naziv mjere :</p>	<p>MJERA 4: Razvoj i unapređenje turističkog sektora</p>
<p>Strateški cilj:</p>	<p>STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.</p>
<p>Povezana sa prioritetom ŽRS :</p>	<p>PRIORITET 2. Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma</p>
<p>Svrha:</p>	<p>Poboljšanje i obogaćivanje turističke ponude u Požeško-slavonskoj županiji</p>
<p>Cilj:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj dionika koji se bave turizmom direktno ili indirektno kroz plasman svojih proizvoda • Povećan broj registriranih TSG te drugih organizacijskih oblika koji se bave turizmom
<p>Obrazloženje:</p>	<p>Budući da je Županija bogata prirodnim potencijalima kao pretpostavkom za razvoj različitih oblika turizma, potrebno je raditi na razvoju različitih oblika turizma da se postojeći resursi valoriziraju, a dio nezaposlenih zaposli.</p>
<p>Rezultat i razvojni učinak</p>	<p>Povećanje prihoda turističkog sektora i prihoda novouključenih dionika turističkog sektora će direktno utjecati na otvaranje novih radnih mjesta i smanjenje nezaposlenosti.</p>
<p>Nositelji:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turistička zajednica Požeško-slavonske županije • Lokalne turističke zajednice i uredi • Požeško-slavonska županija, gradovi, općine • Regionalna razvojna agencija • Poduzetnički centri Pakrac i Pleternica
<p>Korisnici:</p>	<p>Dionici turističkog sektora (turistička seljačka gospodarstva, proizvođači prehrambenih proizvoda, ugostitelji)</p>
<p>Ciljne skupine:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni • Stanovnici ruralnih područja
<p>Mehanizmi provedbe</p>	<p>Nositelji će koordinirati korisnike, spajati ponudu i potražnju autohtonih i tradicijskih proizvoda, pripremati edukacije za korisnike i povoditi slične aktivnosti s ciljem povećanja proizvodnje</p>
<p>Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori</p>	<p>64.680.574,11 kn Izvori financiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo turizma • Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja • Ministarstvo regionalnog razvoja • Hrvatska turistička zajednica • IPA program • Ostali dostupni fondovi
<p>Razdoblje provedbe</p>	<p>2011.-2013.</p>

Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • % povećanja broja TSG ili drugih subjekata koji se bave turističkom djelatnošću
---	---

7.3. Mjere u okviru Prioriteta 3: Jačanje ljudskih potencijala

7.3.1. Mjera 1: Razvoj i provođenje programa cjeloživotnog učenja

Naziv mjere :	MJERA 1: Razvoj i provođenje programa cjeloživotnog obrazovanja za nezaposlene i zaposlene osobe
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 3: Jačanje ljudskih potencijala
Svrha:	Poboljšati obrazovnu strukturu stanovništva te poboljšati položaj na tržištu rada.
Cilj:	Provoditi programe cjeloživotnog učenja te u njih uključiti što je moguće veći broj polaznika. Programi bi uključivali prekvalifikacije, dokvalifikacije, obrazovanje odraslih, izvaninstitucionalno obrazovanje i sve druge oblike obrazovanja u smislu prilagodbe tržištu rada.
Obrazloženje:	Ponuda i potražnja na tržištu rada su u raskoraku. Kako bi poboljšali svoj položaj na tržištu rada, polaznici programa cjeloživotnog učenja će se educirati i stjecati nova znanja, prateći pritom potražnju na tržištu rada, što će dovesti do smanjenja nezaposlenosti.
Rezultat i razvojni učinak	Poboljšana obrazovna struktura stanovništva
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • HZZ • Požeško-slavonska županija • Regionalna razvojna agencija • Hrvatska gospodarska komora • Hrvatska obrtnička komora, • Veleučilište u Požegi • Ustanove za obrazovanje odraslih
Korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • Polaznici programa
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Nezaposleni • Zaposlene osobe kojima je potrebno usavršavanje • Zaposleni u javnoj upravi i drugi dionici u funkciji servisa građana
Mehanizmi provedbe	Nositelji će kroz aktivne mjere (pripremom edukacija, financijskom potporom, sufinanciranjem, podizanjem svijesti te animiranjem potencijalnih polaznika) poticati razne dionike na uključenje u programe cjeloživotnog učenja.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	<p>2.150.288,00 kn</p> <p>Izvori financiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • IPA IV • Ostali dostupni fondovi

Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none">• Broj polaznika koji je prošao izobrazbu• Broj programa izobrazbe koji je proveden

7.3.2. Mjera 2: Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke namijenjenih dionicima lokalnog i regionalnog razvoja

Naziv mjere :	MJERA 2: Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke namijenjenih dionicima lokalnog i regionalnog razvoja
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 3: Jačanje ljudskih potencijala
Svrha:	Poboljšati rad javne uprave i drugih dionika koji su u funkciji servisa građana te pružanje kvalitetnije usluge građanima.
Cilj:	Provoditi programe cjeloživotnog učenja te u njih uključiti što je moguće veći broj polaznika. Programi bi uključivali dokvalifikacije, obrazovanje odraslih, izvaninstitucionalno obrazovanje i sve druge oblike obrazovanja radi podizanja stručnosti i sposobnosti polaznika
Obrazloženje:	Postoji prostor za poboljšanje rada javne uprave i drugih dionika koji su u funkciji servisa građana te pružanje kvalitetnije usluge građanima. Polaznici programa cjeloživotnog učenja će se educirati i stjecati nova znanja, prateći pritom trendove, kako bi se ti javni servisi građana modernizirali.
Rezultat i razvojni učinak	Efikasnija, ekonomičnija, brža javna uprava, ali i drugi dionici koji pružaju javni servis građanima.
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Regionalna razvojna agencija • Hrvatska gospodarska komora • Hrvatska obrtnička komora • Veleučilište u Požegi • Otvorena učilišta
Korisnici:	Polaznici programa edukacija
Ciljne skupine:	Zaposleni u javnoj upravi i drugi dionici koji su u funkciji servisa građana
Mehanizmi provedbe	Kroz programe edukacije koji će se financirati iz vlastitih sredstava, iz donacija te iz stranih projekata, educirati će se djelatnici državne uprave i drugih javnih servisa.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	730.000,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • IPA IV • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj polaznika koji je prošao izobrazbu • Broj programa izobrazbe koji je proveden

7.3.3. Mjera 3: Razvoj i provođenje programa edukacija i treninga za poduzetnike

Naziv mjere :	MJERA 3. Razvoj i provođenje programa edukacija i treninga za poduzetnike
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 1: Povećati konkurentnost Požeško-slavonske županije kroz bolje iskorištavanje prirodnih potencijala, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za privlačenje investicija.
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 3. Jačanje ljudskih potencijala
Svrha:	Unaprijediti rad dionika u poslovnom životu poduzetnika, poduzeća, obrta, OPG-a, zadruga
Cilj:	Provoditi programe cjeloživotnog učenja te u njih uključiti što je moguće veći broj polaznika. Programi bi uključivali dokvalifikacije, obrazovanje odraslih, izvaninstitucionalno obrazovanje i sve druge oblike obrazovanja radi podizanja stručnosti i sposobnosti polaznika.
Obrazloženje:	Postoji prostor za poboljšanje rada poduzetnika, djelatnika tvrtki i drugih dionika koji su aktivni u poslovnom životu. Polaznici programa cjeloživotnog učenja će se educirati i stjecati nova znanja, prateći pritom trendove, kako bi ti dionici mogli upotrijebiti svoja znanja u svakodnevnom poslovnom životu.
Rezultat i razvojni učinak	Dionici u poslovnom životu (poduzetnici, poduzeća, obrti, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, zadruge) će se educirati te će usvojena znanja moći primijeniti, a time i unaprijediti svoj položaj u poslovnom životu.
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Regionalna razvojna agencija • Hrvatska gospodarska komora • Hrvatska obrtnička komora • Veleučilište u Požegi • Otvorena učilišta
Korisnici:	Polaznici programa edukacija
Ciljne skupine:	Poslovni subjekti odnosno njihovi zaposlenici koji imaju potrebu za stručnim usavršavanjem
Mehanizmi provedbe	Kroz programe edukacije koji će se financirati iz vlastitih sredstava, donacija te iz stranih fondova, educirati će se djelatnici poslovnih subjekata.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	96.700,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • IPA IV • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013,
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj polaznika koji je prošao izobrazbu • Broj programa izobrazbe koji je proveden

7.4. Mjere u okviru Prioriteta 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture

7.4.1. Mjera 1: Izgradnja infrastrukture za povećanje iskoristivosti obnovljivih izvora energije

Naziv mjere :	MJERA 1: Izgradnja infrastrukture za povećanje iskoristivosti obnovljivih izvora energije
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture
Svrha:	Povećati kvalitetu života na području Požeško-slavonske županije kroz promoviranje zaštite okoliša i uporabu alternativnih izvora energije
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovani uredi (info točke) • Pripremljene, tiskane i raspodijeljene brošure i vodiči • Povećana upotreba alternativnih izvora energije • Smanjena upotreba konvencionalnih izvora energije
Obrazloženje:	Promoviranjem zaštite okoliša te uporabe obnovljivih izvora energije povećat će se broj korisnika alternativnih oblika energije što će doprinijeti čistijem okolišu i većoj energetskej neovisnosti Županije
Rezultat i razvojni učinak	Povećan je broj stanovnika koji koriste alternativne izvore energije što dugoročno doprinosi čistijem okolišu i većoj energetskej neovisnosti Županije
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, općine i gradovi • Regionalna razvojna agencija • Udruge
Korisnici:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Ustrojit će se ured ili info-točka na kojemu se dionici mogu informirati o alternativnim izvorima energije. Također će moći dobiti različitu tehničku pomoć vezanu uz alternativne izvore energije.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	34.817.989,08 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva • Fond za zaštitu okoliša i energetskej učinkovitost • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj osnovanih ureda (info točka) • Broj pripremljenih, tiskanih i raspodijeljenih brošura i vodiča • % povećanje upotrebe alternativnih izvora energije • % smanjenja upotrebe konvencionalnih izvora energije

7.4.2. Mjera 2: Izgradnja i modernizacija prometne, vodne i druge fizičke infrastrukture

Naziv mjere :	MJERA 2: Izgradnja i modernizacija prometne, vodne i druge fizičke infrastrukture
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture
Svrha:	Povećati kvalitetu života na području Požeško-slavonske županije
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje prometne infrastrukture • Unapređenje vodne infrastrukture • Uređenje druge fizičke infrastrukture
Obrazloženje:	Unaprjeđenjem infrastrukture omogućit će se bolji pristup svim dijelovima Županije što će utjecati na kvalitetu života stanovnika, kao i na povećanje konkurentnosti Županije u smislu privlačenja ulaganja i sl.
Rezultat i razvojni učinak	Izgrađena i modernizirana prometna (cestovna i željeznička) i vodna infrastruktura (vodoopskrba, navodnjavanja i odvodnja)
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Regionalna razvojna agencija • Općine i gradovi
Korisnici:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Izgradnja fizičke infrastrukture će se odvijati fizičkim radovima
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	271.108.693,45 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • EIB II i III • IPA III c • Hrvatske vode • Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina (km) izgrađene prometne infrastrukture • Dužina (km) obnovljene prometne infrastrukture • Dužina (km) izgrađene vodne infrastrukture • Dužina (km) obnovljene vodne infrastrukture • Dužina (km) druge fizičke infrastrukture

7.4.3. Mjera 3: Unaprijediti sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče

Naziv mjere :	MJERA 3: Unaprijediti sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture
Svrha:	Stvoriti pretpostavke za kvalitetniji rad, boravak i život na području Požeško-slavonske županije (kroz sustav koji moderniziran i efikasnije pokriva općine i gradove)
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Uređeni kanali • Povećanje kvadrature površina koje se navodnjavaju • Modernizirana vatrogasna zajednica (broj vozila, opreme i sl) • Moderniziran sustav koji efikasnije pokriva općine i gradove-
Obrazloženje:	Unaprjeđenjem infrastrukture stvorit će se nužne pretpostavke za zaštitu od elementarnih nepogoda
Rezultat i razvojni učinak	Smanjena je opasnost od štete uzrokovane elementarnim nepogodama
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, općine i gradovi • Regionalna razvojna agencija • Općine i gradovi
Korisnici:	<ul style="list-style-type: none"> • Obiteljska poljoprivredna gospodarstva i ostali dionici u poljoprivrednom sektoru • Stanovnici Požeško-slavonske županije
Ciljne skupine:	<ul style="list-style-type: none"> • Obiteljska poljoprivredna gospodarstva i ostali dionici u poljoprivrednom sektoru • Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Izgradnja fizičke infrastrukture će se odvijati fizičkim radovima
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	Hrvatske vode
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina (km) uređenih kanala • % povećanja kvadrature površina koje se navodnjavaju • Modernizacija vatrogasne zajednice (broj vozila, nabavljene potrebne opreme)

7.4.4. Mjera 4: Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture

Naziv mjere :	MJERA 4: Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture
Svrha:	Povećanje kvalitete života na području Požeško-slavonske županije
Cilj:	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja novih objekata zdravstvenih, obrazovnih, sportskih i kulturnih ustanova • Obnavljanje postojećih objekata zdravstvenih, obrazovnih, sportskih i kulturnih ustanova
Obrazloženje:	Unaprjeđenjem infrastrukture, zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova te pripadajuće infrastrukture, ostvarit će se veća kvaliteta života u županiji
Rezultat i razvojni učinak	Izgrađeni su novi objekti i prateća infrastruktura te su obnovljeni postojeći objekti
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, općine i gradovi • Regionalna razvojna agencija • Općine i gradovi • Udruge • Zdravstvene, obrazovne, sportske i kulturne ustanove na području PSŽ
Korisnici:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Nositelji će iz vlastitih sredstava u međusobnoj suradnji, ili iz fondova EU financirati izgradnju objekata i prateće infrastrukture
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	365.450.106,32 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • CEB 7 • Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi • Ministarstvo kulture • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • % povećanja broja i površine novih objekata • % povećanja broja i površine objekata

7.4.5. Mjera 5: Senzibilizacija zajednice prema marginaliziranim i socijalno isključenim skupinama i razvoj modela pomoći i njihovog socijalnog uključivanja

Naziv mjere :	MJERA 5: Senzibilizacija zajednice prema marginaliziranim i socijalno isključenim skupinama i razvoj modela pomoći i njihovog socijalnog uključivanja
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture
Svrha:	Povećati kvalitetu života socijalno isključenih i marginaliziranih skupina
Cilj:	Povećati socijalnu inkluziju svih skupina društva u društveni život putem uključivanja u različite programe
Obrazloženje:	Putem različitih programa će se socijalno isključene i marginalizirane skupine uključiti u zajednicu koja ih okružuje
Rezultat i razvojni učinak	Povećat će se kvaliteta života uopće, direktna korist će biti za članove socijalno isključenih i marginaliziranih skupina, a indirektna korist za članove njihovih obitelji
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Vlada RH • Dionici u zdravstvu i socijalnoj skrbi, • Općine i gradovi • Udruge
Korisnici:	Osobe obuhvaćene razvijenim modelima pomoći i drugim razvijenim programima
Ciljne skupine:	Socijalno isključene i marginalizirane skupine
Mehanizmi provedbe	Nositelji će razvijati i provoditi različite mjera potpore i skrbi
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	500.000,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj osoba obuhvaćenih modelima pomoći • Broj provedenih programa pomoći i senzibilizacije zajednice

7.5. Mjere u okviru Prioriteta 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima županije

7.5.1. Mjera 1: Osigurati očuvanje okoliša kroz podizanje stupnja racionalnog korištenja sirovina i energenata tijekom poslovnih aktivnosti

Naziv mjere :	MJERA 1: Osigurati očuvanje okoliša kroz podizanje stupnja racionalnog korištenja sirovina i energenata tijekom poslovnih aktivnosti
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima Županije
Svrha:	Očuvanje zdravog i čistog okoliša u Požeško-slavonskoj županiji
Cilj:	Pripremiti i provoditi mjere koje će dovesti do zaštite okoliša i do očuvanja prirodnih resursa, kroz održivo korištenje istih (kroz aktivnosti podizanja svijesti, informiranja i sl.)
Obrazloženje:	Zdrav i čist okoliš je pretpostavka za zdrav i kvalitetan život na nekom području, također je pretpostavka i prednost za niz djelatnosti (turizam, ekološka poljoprivreda itd).
Rezultat i razvojni učinak	Očuvat će se okoliš, promicat će se oni oblici djelatnosti koji znače održivi razvoj, promicat će se smanjivanje korištenja sirovina i energenata, zamjenjivanje sa alternativnima i drugo
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi i općine • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije • Park Prirode Papuk • Hrvatska gospodarska komora
Korisnici:	Dionici u poslovnom životu, ali i drugi "potrošači" sirovina
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Nositelji će poticati i provoditi mjere smanjene potrošnje sirovina.
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	6.430.268,66 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj izrađenih i distribuiranih letaka, brošura • Broj informiranih dionika • % smanjenja potrošnje sirovina u m³

7.5.2. Mjera 2: Smanjiti emisije štetnih tvari u okoliš i količina otpada koji nastaje kao rezultat poslovnih procesa

Naziv mjere :	MJERA 2: Smanjiti emisije štetnih tvari u okoliš i količine otpada koji nastaje kao rezultat poslovnih procesa
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima Županije
Svrha:	Očuvanje zdravog i čistog okoliša u Požeško-slavonskoj županiji
Cilj:	Pripremiti i provoditi mjere koje će dovesti do zaštite okoliša i do smanjenja emisije štetnih plinova u okoliš (kroz aktivnosti podizanja svijesti, informiranja i sl.)
Obrazloženje:	Zdrav i čist okoliš je pretpostavka za zdrav i kvalitetan život na nekom području, također je pretpostavka i prednost za niz djelatnosti (turizam, ekološka poljoprivreda itd).
Rezultat i razvojni učinak	Očuvat će se okoliš, promicat će se oni oblici djelatnosti koji znače održivi razvoj, promicat će se smanjivanje korištenja sirovina i energenata, zamjenjivanje sa alternativnima i drugo
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi i općine • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije • Park Prirode Papuk • Hrvatska gospodarska komora
Korisnici:	Dionici u poslovnom životu, ali i drugi "potrošači" sirovina
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Nositelji će poticati i provoditi mjere smanjenja emisije štetnih plinova, kao i mjere koje će dovesti do smanjenja količine nastalog otpada
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	6.442.177,71 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj informiranih dionika • % smanjenja emisije štetnih plinova • % smanjenja količine nastalog otpada

7.5.3. Mjera 3: Sanacija postojećih i izgradnja novih odlagališta otpada, reciklažnih dvorišta te Centra za gospodarenje otpadom

Naziv mjere :	MJERA 3. Sanacija postojećih i izgradnja novih odlagališta otpada, reciklažnih dvorišta te Centra za gospodarenje otpadom
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima Županije
Svrha:	Unaprijediti zbrinjavanje otpada na području Požeško-slavonske županije
Cilj:	Urediti sustav zbrinjavanja otpada na području Požeško-slavonske županije
Obrazloženje:	Na području Županije nije do kraja uređen sustav zbrinjavanja otpada, kroz ovu mjeru će se urediti isti.
Rezultat i razvojni učinak	Smanjit će se broj divljih odlagališta, broj reciklažnih dvorišta će se povećati te će se učiniti dostupnim, a i osnovat će se nadležni Centar za gospodarenje otpadom.
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi i općine • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije • Park Prirode Papuk • Komunalna poduzeća
Korisnici:	Dionici u poslovnom životu, ali i drugi "potrošači" sirovina
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Nositelji će provesti mjere smanjenja broja divljih odlagališta, poticanja i promoviranja izgradnje reciklažnih dvorišta te će se osnovati nadležni Centar za gospodarenje otpadom
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	188.250.000,00kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj eliminiranih divljih odlagališta • Broj novih reciklažnih dvorišta • Osnovan Centar za gospodarenje otpadom

7.5.4. Mjera 4: Poticanje proizvodnje i upotrebe energije iz alternativnih izvora

Naziv mjere :	MJERA 4: Poticanje proizvodnje i upotrebe energije iz alternativnih izvora
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima Županije
Svrha:	Smanjiti korištenje neobnovljivih izvora energije i povećati korištenje obnovljivih i alternativnih izvora energije
Cilj:	Podizanje razine svijesti o mogućnosti i važnosti uporaba alternativnih izvora energije kroz informiranje i provođenje edukacija.
Obrazloženje:	Potrebno je smanjiti upotrebu neobnovljivih izvora energije te povećati korištenje alternativnih izvora, kako bi se očuvali prirodni resursi i povećala kvaliteta života stanovnika.
Rezultat i razvojni učinak	Razvijenija svijest o uporabi alternativnih oblika energije, te povećanje uporabe alternativnih oblika energije
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija, gradovi i općine • Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem Požeško-slavonske županije • Park Prirode Papuk • Hrvatska gospodarska komora
Korisnici:	Dionici koji pokazuju interes za proizvodnju energije iz alternativnih izvora
Ciljne skupine:	Stanovnici Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Nositelji će kroz mjere potpore i mjere podizanja svijesti o važnosti upotrebe alternativnih izvora energije, poticati korištenje i uporabu alternativnih izvora energije
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	<p>5.110.000,00kn</p> <p>Izvori financiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • Broj informiranih i educiranih dionika • Broj dionika koji koriste alternativne oblike energije

7.5.5. Mjera 5: Usklađivanje zemljišnih i katastarskih knjiga u cilju bolje valorizacije, obrade, korištenja poljoprivrednog zemljišta

Naziv mjere :	MJERA 5: Usklađivanje zemljišnih i katastarskih knjiga u cilju bolje valorizacije, obrade, korištenja poljoprivrednog zemljišta
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima Županije
Svrha:	Kvalitetno korištenje prirodnih resursa Požeško-slavonske županije
Cilj:	Uređenje zemljišnih i katastarskih knjiga
Obrazloženje:	Kako bi se određeno zemljište moglo koristiti, stvarno stanje mora biti usklađeno sa zemljišnim i katastarskim knjigama. Budući da ima dosta odstupanja koja usporavaju i/ili onemogućuju kvalitetno upravljanje, javlja se potreba za usklađenjem podataka.
Rezultat i razvojni učinak	Uređene zemljišne i katastarske knjige, a stanje na terenu odgovara onome u knjigama te se veća površina zemljišta obrađuje
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Gradovi i općine
Korisnici:	Vlasnici zemljišta čije je stanje u zemljišnim i katastarskim knjigama usklađeno sa stvarnim stanjem
Ciljne skupine:	Vlasnici zemljišta na području Požeško-slavonske županije s naglaskom na obiteljska poljoprivredna gospodarstva
Mehanizmi provedbe	Nositelji će poticati i provoditi mjere uređenja zemljišnih i katastarskih knjiga
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	730.000,00 kn Izvori financiranja: <ul style="list-style-type: none"> • Državna geodetska uprava • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • IPA program • Ostali dostupni fondovi
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	% povećanja površine zemljišta koje je uređeno u zemljišnim i katastarskim knjigama

7.6. Mjere u okviru Prioriteta 6: Razminiranje

7.6.1. Mjera 1: Razminiranje

Naziv mjere :	Mjera 1: Razminiranje
Strateški cilj:	STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš
Povezana sa prioritetom ŽRS :	PRIORITET 6: Razminiranje
Svrha:	Kvalitetno korištenje prirodnih resursa Požeško-slavonske županije stavljanjem u funkciju površina koje se trenutno ne mogu koristiti zbog opasnosti od mina.
Cilj:	Smanjenje površine koja je pod minama i minski sumnjivih površina na području Požeško-slavonske županije
Obrazloženje:	Minski sumnjiva područja imaju višestruko negativne posljedice, osim što imaju negativan utjecaj na razvoj gospodarskih aktivnosti, negativno utječu i na sam imidž županije
Rezultat i razvojni učinak	Smanjena je veličina površina pod minama ili minski sumnjivih područja, razminrano zemljište je stavljeno u funkciju
Nositelji:	<ul style="list-style-type: none"> • Požeško-slavonska županija • Gradovi i općine • Hrvatski centar za razminiranje
Korisnici:	Stanovnici minski sumnjivih područja
Ciljne skupine:	Svi stanovnici i posjetitelji Požeško-slavonske županije
Mehanizmi provedbe	Sredstva HCR-a, Vlade RH , stranih donatora
Okvirna financijska sredstva i njihovi izvori	-
Razdoblje provedbe	2011. -2013.
Pokazatelji za praćenje rezultata i razvojnih učinaka	<ul style="list-style-type: none"> • % smanjenja miniranih i minski sumnjivih površina

8. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA POSEBNIM PODRUČJIMA

8.1. Posebna područja Požeško-slavonske županije

8.1.1. Potpomognuta područja

Požeško-slavonska županija spada u prvu skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka Republike Hrvatske.

U II. skupinu potpomognutih područja (indeks razvijenosti između 50% i 75%), pripada sedam jedinica lokalne samouprave Požeško-slavonske županije: Kutjevo, Pleternica, Kaptol, Čaglin, Jakšić, Brestovac, Velika.

8.1.2. Ruralna područja

U Strategiji ruralnog razvoja RH 2008. – 2013. koristi se definicija OECD-a za ruralna područja¹³. Kriterij za razlikovanje ruralnih i urbanih područja temelji se na gustoći naseljenosti stanovništva. Na lokalnoj razini (LAU 1/2 – općine, gradovi u Republici Hrvatskoj), područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana temeljem praga od 150 stanovnika na km². Devet gradova i općina na području Požeško-slavonske imaju gustoću stanovništva manju od 150 stanovnika na km², zbog čega se klasificiraju kao ruralna područja. Jedino se grad Požega sa 210 stanovnika na km² svrstava u urbana područja.

8.1.3. Pogranična područja

Požeško-slavonska županija je jedna od dviju hrvatskih županija koja svojom površinom ne izlazi na vanjske granice Republike Hrvatske.

8.1.4. Brdsko-planinska područja

Sukladno Zakonu o brdsko-planinskim područjima (Narodne novine, br. 12/02 i 117/03), Općina Kaptol je jedina jedinica lokalne samouprave u Požeško-slavonskoj županiji koja pripada brdsko-planinskom području.

8.1.5. Minski sumnjiva područja

Na području Požeško-slavonske županije je još uvijek oko 63 km² minski sumnjivih površina koje je potrebno pretražiti, a najveći dio nerazminiranih površina odnosi se na grad Pakrac 84%. Inače minski sumnjiva područja nalaze se u 4 od ukupno 10 jedinica lokalne samouprave Požeško-slavonske županije, a to su Grad Pakrac, Grad Lipik, Općina Brestovac i Općina Velika.

¹³ Strategija ruralnog razvoja RH 2008. – 2013., str. 7

Tablica 18. Pregled posebnih područja Požeško-slavonske županije

JLS	Potpomognuta područja	Ruralna područja	Brdsko-planinska područja	Minski sumnjiva područja	Područja od posebne državne skrbi
Požega					
Lipik		X		X	X
Pakrac		X		X	X
Pleternica	X	X			
Kutjevo	X	X			
Brestovac	X	X		X	X
Čaglin	X	X			X
Jakšić	X	X			
Kaptol	X	X	X		
Velika	X	X		X	X

Plan razminiranja je upućen HCR-u i Vladi RH bio je da se u trogodišnjem razdoblju (2007. – 2009.) u našoj županiji razminira površina od 22.493.502 m². Međutim, zbog nedostatka sredstava niti u jednoj godini plan nije realiziran (1 m² stoji oko 10 kn). Suradnja s Hrvatskim centrom za razminiranje je na visokom nivou i u kontinuiranom rješavanju zahtjeva stranaka o stanju miniranosti pojedinog područja (okućnice, poljoprivredne površine, lovišta). Minski sumnjive površine označene su tablama upozorenja na minsku opasnost, od kojih oko 5 - 7% svake godine nestane, što se obilascima redovito evidentira i prijavljuje nadležnoj policijskoj postaji.

8.1.6. Područja od posebne državne skrbi

Požeško-slavonska županija se sastoji od 5 gradova (Požega, Pakrac, Pleternica, Lipik, Kutjevo) i 5 općina (Velika, Jakšić, Kaptol, Brestovac, Čaglin). Pri tome su Područja od posebne državne skrbi II kategorije gradovi Lipik, Pakrac, te općine Velika i Brestovac. Općina Čaglin je svrstana u Područje posebne državne skrbi III kategorije.

8.2. Mjere za posebna područja Požeško-slavonske županije

Mjere za razvoj posebnih područja mogu se podijeliti na državne mjere i mjere Europske unije i prikazane su u Tablici 19.

Tablica 19. Državne mjere i mjere EU za posebna područja

Posebna područja	Državne mjere	Mjere EU
Potpomognuta područja	Potpomognuta područja definirana su Zakonom o regionalnom razvoju i Uredbom o Indeksu razvijenosti, a mjere za potpomognuta područja odredit će se posebnim zakonom.	<ul style="list-style-type: none"> • Europski socijalni fond (European Social Fund, ESF) • Europski fond za regionalni razvoj (European Fund for Regional Development, ERDF)
Ruralna područja	Prioriteti i mjere Strategije ruralnog razvoja RH 2008. – 2013.	<ul style="list-style-type: none"> • IPARD • LEADER pristup • Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD) • Europski fond za jamstva u poljoprivredi (European Agricultural Guarantee Fund, EAGF)
Pogranična područja, tj. područja prihvatljiva za prekograničnu suradnju		<ul style="list-style-type: none"> • IPA Komponenta II • Zajednički prekogranični projekti s partnerima iz BiH, Srbije i Mađarske u okviru Operativnog programa za prekograničnu suradnju
Brdsko-planinska područja	Poticajne mjere za razvitak brdsko-planinskog područja prema Zakonu o brdsko-planinskim područjima	
Minski sumnjiva područja	Nacionalnim programom protuminskog djelovanja RH 2009-2019 definirani su Prioriteti za humanitarno razminiranje grupirani u Sigurnost, Socio-ekonomska i Ekologija.	
Područja od posebne državne skrbi	Poticajne mjere za razvitak područja od posebne državne skrbi regulirane su prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi.	<ul style="list-style-type: none"> • Europski socijalni fond (European Social Fund, ESF) • Europski fond za regionalni razvoj (European Fund for Regional Development, ERDF)

9. Financijski plan

Mogući izvori financijskih sredstava često su jedini fokus planiranja razvoja. To predstavlja opasnost, budući da će Županija morati zadržati kontrolu nad razvojnim procesom i pitanjima te privlačiti sredstva u projekte koji će podupirati razvojnu strategiju Županije. Za sredstva postoji natjecanje isto kao i natjecanje među donatorima i financijskim organizacijama za "dobrim projektima". Dobri projekti su prioritetni projekti koji ostvaruju razvoj u pravcu koji je utvrđen strategijom. Prema tome, **strategija određuje sredstva, a ne obrnuto.**

Nadležna ministarstva uspostavljaju zajednički mehanizam za pribavljanje sredstava koji koordinira većinu inozemnih donatora, kao što su Europska komisija (EK), Europska investicijska banka (EIB) i Svjetska banka (WB), u jedan krovni mehanizam za pribavljanje sredstava namijenjenih regionalnom razvoju. Ovo je oprezna (konzervativna) procjena koja ne uključuje ulaganja privatnog sektora i ulaganja nevladinih/lokalnih organizacija.

Apsorpcijska moć Županije je u ovom trenutku niska i potrebno ju je povećati radi efektivnog i učinkovitog korištenja raspoloživih sredstava. Izgradnja kapaciteta u Županiji i pripadajućim provedbenim institucijama od vitalne je važnosti (i potrebno je dati joj odgovarajuću pažnju kroz ŽRS, kao i kroz ostale razvojne programe inicirane i financirane od strane Vlade RH).

Uzevši u obzir nedostatak financijskih sredstava u Županiji, kao i slab financijski položaj jedinica lokalne samouprave u županiji, strategija financiranja povezana je s pristupom pretprikladnim fondovima europske unije (uključujući i druge izvore kao npr. Svjetsku banku, drugih bilateralnih donatora i u budućnosti Strukturni fondovi EU). Cilj je korištenje dostupnih fondova Europske komisije za maksimaliziranje učinaka dostupnih fondova Vlade RH i drugih multilateralnih i bilateralnih fondova. Županija će primjereno osigurati dodatni dio fondova u novcu ili materijalno. Dugoročni cilj je razviti poreznu i resursnu osnovu županije koja će uvelike smanjiti oslanjanje na subvencije s nacionalne razine i pomoć donatora.

U potpunosti je prepoznato da svaki donator ima svoje vlastite zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni prije nego financiranje može biti potvrđeno. Uglavnom, projekti predloženi donatorima za financiranje moraju biti takvog tipa kojeg donator želi financirati, i moraju biti u potpunosti opravdani (odnosno moraju biti u skladu s razvojnom strategijom regije u kojoj je projekt smješten, i mora imati dodatnu pozitivnu procjenu izvedivosti/ analizu troškova i koristi). Zadaća Regionalne razvojne agencije Požeško-slavonske županije će biti osiguranje da se ŽRS projekti podnose donatorima na pravilan način.

9.1. Financijski plan prema prioritetima i mjerama

Županijska razvojna strategija Požeško-slavonske županije koncipirana je na način da svaki predlagatelj projekta planira osigurati u svom godišnjem proračunu sredstva za financiranje ili sufinanciranje predloženog projekta. Ostatak novca za realizaciju istih planira se namaknuti iz različitih fondova kao što su EU fondovi, bilateralni donatori, Svjetska banka i sl.

STRATEŠKI CILJ 1:

Povećati konkurentnost gospodarstva u županiji na domaćim i stranim tržištima kroz efikasniju uporabu prirodnih resursa, podršku uvođenju suvremenih tehnologija i metoda poslovanja te osiguranje preduvjeta za snažnije investiranje u županiji

PRIORITET 1: Poticanje konkurentnosti industrije i poduzetništva

Mjera	Potrebno sredstava (HRK)	Izvori financiranja	Razdoblje provedbe
Mjera 1: Razvoj poduzetničke infrastrukture	112.819.009,38	<ul style="list-style-type: none"> • IPA III c • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva 	2011.- 2013.
Mjera 2: Uvođenje novih tehnologija i tehnoloških procesa	78.840.000,00	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • IPA program • Ostali dostupni fondovi 	2011.- 2013.
Mjera 3: Definiranje i promocija jedinstvenog vizualnog identiteta županije	-	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • IPA program • Ostali dostupni fondovi 	2011.- 2013.
Mjera 4: Poticanje ulaganja domaćih i stranih investitora	-	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva • IPA program • Ostali dostupni fondovi 	2011.- 2013.
Mjera 5: Poticanje učinkovitijeg korištenja dostupnih prirodnih resursa	-	<ul style="list-style-type: none"> • IPA program • Ostali dostupni fondovi 	2011.- 2013.

PRIORITET 2: Razvoj ruralnih područja, poljoprivrede i turizma				
Mjera	Potrebno sredstava (HRK)	Izvori financiranja	Razdoblje provedbe	
Mjera 1: Unapređenje kvalitete života u ruralnom području	100.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 2: Umrežavanje proizvođača hrane, turističkih subjekata, dobavljača i klijenata, horizontalno i vertikalno, te povezivanje sa tržišnom potražnjom	1.022.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Ministarstvo turizma IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 3: Poticanje proizvodnje autohtonih, tradicijskih i ekoloških proizvoda, uzgoja visokodohodovnih poljoprivrednih kultura, te akvakulture	7.044.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Ministarstvo turizma IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 4: Razvoj i unapređenje turističkog sektora	64.680.574,11	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo turizma Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Ministarstvo regionalnog razvoja Hrvatska turistička zajednica IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	

PRIORITET 3. Jačanje ljudskih potencijala u cilju snažnog i ujednačenog razvoja				
Mjera	Potrebno sredstava (HRK)	Izvori financiranja	Razdoblje provedbe	
Mjera 1: Razvoj i provođenje programa cjeloživotnog obrazovanja za nezaposlene i zaposlene osobe	2.150.288,00	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • IPA IV • Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 2: Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke namijenjenih dionicima lokalnog i regionalnog razvoja	730.000,00	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • IPA IV • Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 3: Razvoj i provođenje programa obrazovanja i obuke za poduzetnike	96.700,00	<ul style="list-style-type: none"> • Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa • IPA IV • Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	

STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijediti fizičku, gospodarsku i socijalnu infrastrukturu te umanjiti negativne utjecaje populacije na okoliš				
PRIORITET 4: Unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture u županiji				
Mjera	Potrebno sredstava (HRK)	Izvori financiranja	Razdoblje provedbe	
Mjera 1: Izgradnja infrastrukture za povećanje iskoristivosti obnovljivih izvora energije	34.817.989,08	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 2: Izgradnja i modernizacija prometne (cestovne i željezničke) i vodne (vodoopskrbe, navodnjavanje i odvodnja) i druge fizičke infrastrukture	271.108.693,45	<ul style="list-style-type: none"> EIB II i III IPA III c Hrvatske vode Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 3: Unaprijediti sustav zaštite od poplava, suše, požara i tuče	-	<ul style="list-style-type: none"> Hrvatske vode 	2011.-2013.	
Mjera 4: Izgradnja nove i kvalitetno upravljanje postojećom mrežom zdravstvenih, obrazovnih, sportskih, kulturnih i drugih ustanova, kao i prateće infrastrukture	365.450.106,32	<ul style="list-style-type: none"> CEB 7 Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Ministarstvo kulture IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 5: Senzibilizacija zajednice prema marginaliziranim i socijalno isključenim skupinama i razvoj modela pomoći i njihovog socijalnog uključivanja	500.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	

PRIORITET 5: Kvalitetno upravljanje prirodnim resursima županije				
Mjera	Potrebno sredstava (HRK)	Izvori financiranja	Razdoblje provedbe	
Mjera 1: Osigurati očuvanje okoliša kroz podizanje stupnja racionalnog korištenja sirovina i energenata tijekom poslovnih aktivnosti	6.430.268,66	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 2: Smanjiti emisije štetnih tvari u okoliš i količine otpada koji nastaje kao rezultat poslovnih procesa	6.442.177,71	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 3: Sanacija postojećih i izgradnja novih odlagališta otpada, reciklažnih dvorišta, te Centra za gospodarenje otpadom	188.250.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 4: Poticanje proizvodnje i upotrebe energije iz alternativnih izvora	5.110.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	
Mjera 5: Usklađivanje zemljišnih i katastarskih knjiga u cilju bolje valorizacije, obrade, korištenja poljoprivrednog zemljišta	730.000,00	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost IPA program Ostali dostupni fondovi 	2011.-2013.	

PRIORITET 6. Razminiranje				
Mjera	Potrebno sredstava (HRK)	Izvori financiranja	Razdoblje provedbe	
Mjera 1: Razminiranje	-	<ul style="list-style-type: none"> Dostupni fondovi 	Kontinuirano	

10. PROVEDBA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE

10.1. Uvod

U svrhu provedbe ŽRS-a, županija donosi Akcijski plan za provedbu ŽRS-a koji omogućuje cjelovit pregled zadaća potrebnih za provedbu ŽRS-a, njihove izvršitelje, financijska sredstva te rokove i pokazatelje izvršenja.

Strategija regionalnog razvoja Požeško-slavonske županije u provedbenom smislu sastoji se od niza razrađenih projekata s razvojnim učincima koji se mogu dokazati, odnosno akcijskog plana sa konkretnim projektnim aktivnostima.

Područje projekata proteže se od intervencija unutar fizičke infrastrukture do mjera za pružanje potpore poslovanju te djelovanja koja mogu biti poduzeta radi razvoja turističke ponude ovog područja. Međutim, uspješnost provedbe ŽRS ne ovisi samo od vrijednosti samih sastavnih projekata nego i od načina na koje će se ti projekti provoditi te kako će se njima kasnije upravljati. Uspješna provedba od presudne je važnosti. Doista, iskustvo nam je pokazalo da "dobri" projekti mogu doživjeti neuspjeh ukoliko je njihova provedba loša. Isto tako, i same strategije i cjelokupan proces ŽRS može se ugroziti slabom provedbom, neodgovarajućim strategijama financiranja te lošim upravljanjem tijekom trajanja projekta.

U ovom poglavlju objašnjeni su predloženi provedbeni mehanizmi te postupci za procjenjivanje i praćenje projekta i programa.

U poglavlju 10.2 izložen je opis institucija, mehanizama i rokova provedbe aktivnosti iz ŽRS. Najvažnija uloga predložena je za Požeško-slavonsku županiju, čiji se institucionalni kapacitet imati snažnu potporu Regionalne razvojne agencije Požeško-slavonske županije te će zajednički pratiti provedbu ŽRS i koordinirati dotok sredstava iz raznih izvora (od sredstava ministarstava do sredstava dobivenih od donatora).

10.2. Institucije, mehanizmi i rokovi provedbe

Izabrana Županijska skupština nalazi se u središtu provedbe ŽRS-e. To su izabrani zastupnici i donositelji odluka koji imaju zadaću promicati razvoj Županije. Unutar Županije osnovana je Regionalna razvojna agencija koja će uz postojeće Upravne odjele Požeško-slavonske županije organizirati (koordinirati) provedbu ŽRS-e i pripremati odluke skupštini.

10.2.1. Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo

Ova tijelo je važno zbog toga što ono osigurava kontinuitet sadržaja iz različitih gospodarstvenih područja, koje svojim svakodnevnim radom pokriva. Očekuje se da će Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo i dalje poštivati načela transparentnosti, partnerstva, koncentracije i supsidijarnosti na kojima se do sada temeljila priprema ROP-a i Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije. Glavna zadaća Upravnog odjela za gospodarstvo i graditeljstvo je da u skladu sa mogućnostima svojih kapaciteta pruži potporu provedbi i sudjeluje u provedbi Županijske razvojne strategije, odnosno Akcijskog plana koji je njen sastavni dio. Uz to, Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo bit će zadužen za učinkovito komuniciranje između Županijske skupštine, Regionalnog Partnerskog odbora te drugih interesnih skupina u ovom procesu. Upravni odjel će biti zadužen za provedbu ovih aktivnosti do kraja provedbe strategije, odnosno do 2013. godine.

10.2.2. Regionalni Partnerski odbor

Osim Županijske skupštine, Partnerski odbor ("partnerstvo") je najvažnije tijelo unutar sustava za provedbu Županijske razvojne strategije. "Partnerstvo" je tijelo osnovano kao dio procesa pripreme ROP-a, koje i danas ostaje jedna od najvažnijih karika u provedbi ŽRS. Partnerstvo ima 25 članova i članica koji su svi predstavnici organizacija iz Županije koje su dionici razvoja. Partnerski odbor nije sastavljen kao tipično predstavničko tijelo, već se temelji na nizu propisa predloženih još od strane nekadašnjeg Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske. Partnerski odbor je savjetodavna skupina koja preporučuje odnosno odbacuje prijedloge sastavljene unutar ŽRS. Ono ne donosi izvršne odluke, već sastavlja preporuke za Županijsku skupštinu kako bi se osiguralo veće i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana. Partnerstvo se sastaje prema potrebi, a tehničku podršku u radu pruža mu Regionalna razvojna agencija. Regionalni partnerski odbor je aktivan od 2005. te će biti aktivan tijekom cijele provedbe ŽRS, odnosno do 2013. godine

10.2.3. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje Požeško-slavonske županije

Ovo tijelo je osobito važno u provedbi dijela strategije koji se tiče razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije, jer je i opći cilj projekta LPZ (LPE-Local Partnerships for Employment) je smanjiti nezaposlenost i „prijetnje“ od nove nezaposlenosti, a njegova svrha je razviti i unaprijediti institucionalni okvir (koji se temelji na partnerstvima) za razvoj ljudskih potencijala te ojačati kapacitete dionika za razvoj i provođenje mjera aktivne politike tržišta rada. Lokalno partnerstvo za zapošljavanje u Požeško-slavonskoj županiji je zaživjelo s formiranjem Tematske radne skupine za razvoj ljudskih potencijala 2005. godine. To je bila prethodna faza ovoga projekta koja je trajala od

kraja 2005. do početka 2007. za koju je značajno da je tada bila izrađena Strategija razvoja ljudskih potencijala Požeško-slavonske županije 2006. – 2012.

10.2.4. Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije

Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije je regionalni koordinator razvoja Županije te je kao takva zadužena za sljedeće aktivnosti u provedbi ŽRS: izradu akcijskih planova u provedbi ŽRS-a; praćenje provedbe ŽRS-a; koordinaciju poslova vezanih uz središnju elektroničku bazu razvojnih projekata; koordinaciju aktivnosti jedinica lokalne samouprave, vezanih uz regionalni razvoj; sudjelovanje u aktivnostima vezanim uz razvoj potpomognutih područja; sudjelovanje u radu partnerskih vijeća statističkih regija; poticanje zajedničkih razvojnih projekata s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, te kroz međuregionalnu i prekograničnu suradnju; sudjelovanje u izradi razvojnih projekata statističke regije; suradnju s drugim regionalnim koordinatorima radi stvaranja i provedbe zajedničkih projekata. Postojeća agencija ima obučene zaposlenike i uhodane mehanizme rada, ali je za kvalitetno obavljanje svih aktivnosti koji se od nje očekuju potrebno povećati broj zaposlenih. U financiranju rada Razvojne agencije sudjeluje samo Požeško-slavonska županija, ali se očekuje financijska potpora resornog ministarstva u dijelu poslova regionalnog razvoja.

10.2.5. Civilni sektor i javne ustanove

Nevladine organizacije i javne ustanove su izrazito vrijedni sudionici u provedbi Županijske razvojne strategije. Nevladine organizacije imaju iskustva u radu unutar okruženja koje se temelji na upravljanju projektnim ciklusom i raspolaganju donatorskim sredstvima. Na razini Republike Hrvatske procjenjuje se da nevladine udruge dobivaju četiri puta više sredstava od donatora nego iz lokalnih izvora kao što su općine i Županija te stoga predstavljaju skupinu institucija koja aktivno utječe na dotok fondova u regiju (županiju) za financiranje aktivnosti koje ne pokrivaju ili su prestale pokrivati državne službe. Javne ustanove, financirane iz državnog proračuna i proračuna lokalne samouprave, imat će sve značajniju ulogu u privlačenju sredstava iz vanjskih izvora u Županiju, s obzirom da ih njihov neprofitni karakter čini raspoloživima za primanje nepovratne financijske pomoći iz fondova Europske unije, a istovremeno su svojim organizacijskim kapacitetima i djelokrugom rada sposobne raspolagati značajnijim sredstvima dostupnim kroz zajmove investicijskih i razvojnih banaka.

Nevladine organizacije i javne ustanove imat će i najznačajniju ulogu u razvijanju i promoviranju intersektorskih partnerstava – upravo se suradnički projekti između javnih ustanova i nevladinih organizacija pokazuju uspješnima u zadovoljavanju potreba u zajednici na način koji omogućuje osnaživanje i uključivanje korisnika. Očekuje se da će civilni sektor i javne ustanove doprinosti implementaciji Županijske razvojne strategije.

10.2.6. Privatni sektor

Privatni sektor glavni je pokretač održivog generiranja blagostanja i otvaranja novih radnih mjesta. To je najteža zadaća u županiji i najveći pojedinačni izazov koji se mora rješavati u okvirima ovog ŽRS.

Privatnom sektoru bit će potrebna pomoć da to postigne: odgovorna i djelotvorna potpora države koja, prije svega, povećava konkurentnost lokalnog gospodarstva. Konkurentno gospodarstvo zatim se mora staviti u položaj da otvara nova radna mjesta na temelju konkurentnosti, a ne na temelju programa za otvaranje novih radnih mjesta. Privatni sektor još uvijek nije u dovoljnoj mjeri organiziran, pa niti zastupljen u Regionalnom partnerskom odboru, no može se pretpostaviti da će s

intenziviranjem podrške za poduzetnike od strane lokalne samouprave doći do većeg interesa za sudjelovanjem u artikuliranju oblika te i sličnih vidova podrške.

Provedbeni mehanizmi koji imaju za rezultat razvoj županije na način koji je naveden i poželjan u Županijskoj razvojnoj strategiji izgrađivat će se kroz provedbu projekata i mjera definiranih samom strategijom. Stoga je upravo Strategija glavni mehanizam koji je dostupan za uspješnu provedbu razvoja Županije. Unutar toga, kriteriji za odabir projekata predstavljaju mehanizam kojim će se odabirati odgovarajući projekti i osigurati suglasje sa zahtjevima donatora i definiranim razvojnim prioritetima.

10.3. Matrica ključnih dionika

Provedba ŽRS-a uključuje široki spektar dionika iz Županije, ali i institucija državne uprave i organizacija civilnog društva koje djeluju na nacionalnoj razini. **Tablica 17.** daje pregled glavnih dionika, njihov trenutni status, predviđenu ulogu u provedbi ŽRS-a te pregled potrebnog vremena i materijalnih resursa potrebnih za ispunjavanje te uloge.

Tablica 20. Pregled ključnih dionika u provedbi ŽRS

Institucija / organizacija	Pregled trenutnih djelovanja	Uloga i odgovornosti u implementaciji ŽRS	Vremenski okvir i potrebni resursi
Županija	Izabrano zastupničko i izvršno tijelo županije.	Usvaja konačnu verziju Županijske razvojne strategije	Usvajanje Županijske razvojne strategije Ožujak 2011.
Upravni odjeli	Sadrži kapacitete u vidu upravnih odjela, urede, opremu, pruža potporu i surađuje u izradi programskih dokumenata	Pružna potporu i surađuje na implementaciji strategije odnosno akcijskog plana	<ul style="list-style-type: none"> • Rad na implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Sadrži kapacitete u vidu upravnih odjela, urede, opremu, koje je stavlja na raspolaganje za implementaciju ŽRS
Regionalni Partnerski odbor	Osnovan 2005. djeluje do danas, redovito se sastaje	Redovito se sastaje, te upravlja i koordinira procesom provedbe ŽRS odnosno akcijskog plana	<ul style="list-style-type: none"> • Rad na implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Sastoji se iz 25 članova koji su predstavnici subjekata iz različitih područja djelovanja, potrebna je nazočnost većine članova da se osigura "kvorum" za rad
Regionalna razvojna agencija	Koordinira izradom ŽRS, pruža tehničku pomoć, educira i informira dionike	Prati provedbu ŽRS, ažurira elektroničku bazu podataka, priprema i provodi projekte te pruža tehničku pomoć u implementaciji ŽRS odnosno akcijskog plana	<ul style="list-style-type: none"> • Rad na implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Za sada je ograničenih ljudskih kapaciteta, za provedbu svojih svakodnevnih zadaća i implementacije strategije, potrebno je angažiranje dodatnih djelatnika

Institucija / organizacija	Pregled trenutnih djelovanja	Uloga i odgovornosti u implementaciji ŽRS	Vremenski okvir i potrebni resursi
Civilni sektor	Posjeduju iskustvo u procjeni potreba zajednice i planiranju projekata te privlačenju dodatnih sredstava u regiju unatoč slabim organizacijskim kapacitetima	Sudjeluje aktivno u radu "partnerstva" te priprema projektne prijedloge kroz koje će se ostvariti prioriteti ŽRS	<ul style="list-style-type: none"> • Rad na implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Posjeduju značajan potencijal : u iskustvu, članstvu, ali koji se treba angažirati na implementaciji
Javne ustanove	Imaju jaki potencijal, jake organizacijske i druge kapacitete, ali tek prikupljaju iskustvo u pripremi i implementaciji projekata	Sudjeluje aktivno u radu "partnerstva" te priprema projektne prijedloge kroz koje će se ostvariti prioriteti ŽRS	<ul style="list-style-type: none"> • Rad na implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Posjeduju značajne resurse ali koji se trebaju angažirati na implementaciji
Privatni sektor	Trenutno ulaže kada se za to ukaže prilika. Niska razina koordinacije. Potrebno veće uključivanje gospodarskih subjekata u ruralnom razvoju.	Sudjeluje aktivno u radu "partnerstva" te priprema projektne prijedloge kroz koje će se ostvariti prioriteti ŽRS	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno sudjeluje uz vlastitu participaciju ili potporu implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Posjeduju značajne resurse ali koji se trebaju dodatno staviti u funkciju implementacije ŽRS
Nadležna ministarstva	Predstavljaju najviše tehničke hijerarhijske instance uključene u pripremu ŽRS-a. Upravljaju procesom kroz osnovne smjernice i regulativnu podršku.	Pružaju potporu u implementaciji strategije: tehničku, koordinacijsku, financijsku	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivno sudjeluje uz direktnu participaciju i potporu implementaciji ŽRS, odnosno akcijskog plana do 2013. • Posjeduju značajne resurse koji će i dalje biti u funkciji implementacije ŽRS

11. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

Provedbu strateškog plana potrebno je sustavno i redovito pratiti i mjeriti. Svrha praćenja je pravovremeno uočavanje odstupanja od plana te ocjena hoće li planirane aktivnosti imati željeni učinak na postavljene ciljeve.

Procedure praćenja i vrednovanja su mehanizmi koji omogućuju laganu, efikasnu i transparentnu provedbu programa. Ove procedure su značajne i s obzirom na Strategiju regionalnog razvoja kao "proces učenja" kroz koji županija i drugi lokalni dionici razvijaju svoje kapacitete učenja i prilagođavanja RRS-a promjenjivim okolnostima i novonastalim potrebama. Za uspješno praćenje i vrednovanje nužno je osigurati:

- **Raspoloživost podataka o uspješnosti** – važno je da proces provedbe Županijske razvojne strategije generira podatke koji ukazuju na to koji projekti doprinose razvoju županije, u kojoj mjeri i u kojem vremenskom periodu.
- **Definiranost i prihvaćenost pojedinačnih ciljeva i rezultata** – od vitalnog je značaja da ciljevi i rezultati pojedinih projekata i ROP-a u cjelini budu definirani i prihvaćeni od strane svih dionika. Definiranje uključuje i vremenske okvire za postizanje ciljeva.
- **Okvir za vrednovanje** – unutar kojeg je moguće upravljati i procjenjivati prikupljene podatke. U programima Europske unije redovito se koristi metoda "Logičkog okvira".

Važna komponenta sustava praćenja je izvještavanje. Izvješća o ispunjavanju ciljeva temelje se na kvalitetnom praćenju i sadrže procjene koje trebaju dati odgovore na sljedeća pitanja:

- Može li se uz razumnu sigurnost očekivati da će se provedba do kraja godine ostvarivati prema planu? Ako ne, zašto i što je potrebno da bi se plan ostvario?
- Imaju li planirane aktivnosti očekivani učinak na ciljeve?
- Jesu li osigurani svi resursi (administrativni, financijski, organizacijski)?
- Na koji se način provodi koordinacija s drugim nositeljima?
- Ostvaruju li se ciljevi u skladu s očekivanjima?

Dobro definirani pokazatelji rezultata i učinka olakšavaju sustav praćenja, jer se isti temelji na izvještavanju o tome jesu li realizirane ciljane veličine.

Požeško-slavonska županija pratiti će osnovne skupine pokazatelja ŽRS-a (prikaz istih nalazi se u poglavlju Mjere):

- stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva, prioriteta, mjera
- ostvarenje prema utvrđenom financijskom okviru
- sudjelovanje i doprinos partnerstva
- učinkovitost rukovođenja i organizacije provedbe
- vidljivost ŽRS-a u javnosti

11.1. Praćenje provedbe projekata iz baze podataka

Radi učinkovitijeg planiranja i praćenja provedbe politike regionalnog razvoja, sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, ustrojava se Središnja elektronička baza razvojnih projekata (dalje: Središnja baza).

Baza se osniva pri Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva. Ovlašteni unositelji podataka su regionalni koordinatori (za Požeško-slavonsku županiju Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije), Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva te druga ministarstva i njihova provedbena tijela. Razvojni projekti su projekti izgradnje i/ili obnove komunalne, gospodarske, socijalne, okolišne i energetske te druge potporne infrastrukture za razvoj, izgradnju i/ili jačanje obrazovnih, kulturnih, znanstvenih i drugih kapaciteta, jačanja i izgradnje društvenog kapitala te drugi projekti kojima se pridonosi regionalnom razvoju, a dijele se na lokalne, županijske, regionalne i nacionalne.

Detalji oko načina upisa u Središnju bazu te način ustrojavanja i vođenja Središnje baze su propisani Pravilnikom ustrojavanju i vođenju Središnje elektroničke baze razvojnih projekata („Narodne novine“ br. 66/10)

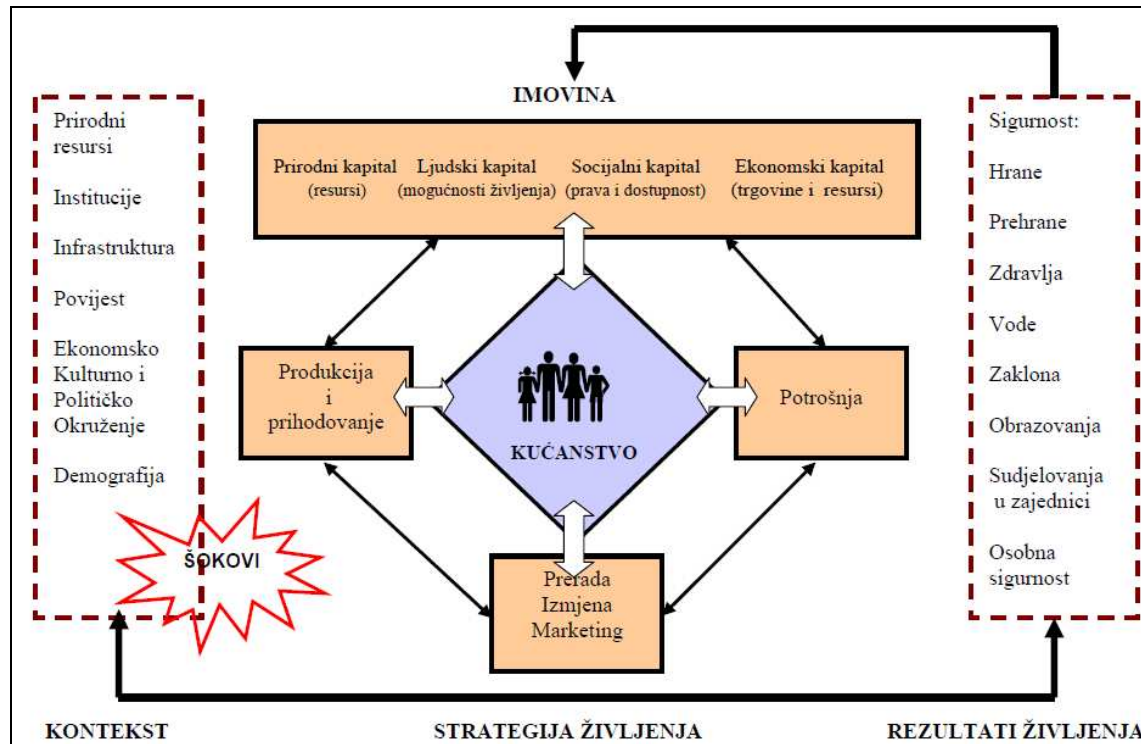
Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije će pratiti provedbu svih projekata koji su na listi prvenstva koju je usvojila Županijska skupština na prijedlog Partnerskog odbora PSŽ do njihovog potpunog završetka, te godišnje o tome izvještavati Županijsku skupštinu i Partnerski odbor Požeško-slavonske županije. Praćenje obuhvaća:

- prikupljanje informacija o kandidiranju projekata na natječaje za financiranje provedbe i rezultatima natjecanja;
- prikupljanje izvještaja o svim fazama provedbe projekata;
- prikupljanje izvještaja o završetku projekata i ostvarenim rezultatima.

Sve potrebne informacije i izvještaje o provedbi i završetku projekata predlagatelji su dužni pravovremeno dostavljati Regionalnoj razvojnoj agenciji Požeško-slavonske županije.

11.2. Vrednovanje projekata iz Baze projekata

Kako bi se donijela odluka o uspješnosti ili neuspješnosti nekog projekta, potrebno je provesti prethodno vrednovanje.

Slika 3. Okvir vrednovanja

Slika 3. pomaže u razumijevanju na kojoj razini je mjerenje smisleno radi određivanja uspjeha ili neuspjeha projekata i politika. Neophodno je ustanoviti koji resursi su korišteni u primjeni politike ili provedbi projekta, i na koji način politika ili projekt utječe na životne prilike pojedinaca i ekonomske uvjete poslovnih subjekata. Svrha je stvoriti prikladna sredstva u Županiji koja mogu poduprijeti stvaranje prihoda i mogućnosti za zapošljavanje. Produktivnost i kompetitivnost treba unaprijediti, a društvo se ne smije naći pod stresom koji lokalni dionici ne mogu kontrolirati.

U metodologiji uvriježenoj u zemljama Europske unije razlikuju se sljedeći tipovi pokazatelja:

- **Pokazatelji ulaza** mjere financijske, administrativne i regulatorne resurse (koji se često nazivaju "procesom") koje osiguravaju Država i donatori. Radi procjene uspješnosti provedenih akcija potrebno je uspostaviti vezu između sredstava koja se koriste i postignutih rezultata.

Primjer: udio proračuna namijenjen izdacima za obrazovanje; definiranje strategije sektora obrazovanja.

- **Pokazatelji izlaza** mjere neposredne i konkretne posljedice poduzetih mjera i iskorištenih sredstava.

Primjer: broj izgrađenih škola, broj educiranih nastavnika.

- **Pokazatelji rezultata** mjere rezultate na razini korisnika.

Primjer: broj osoba upisanih u školu; postotak djevojčica koje se upisuju u prvi razred osnovne škole.

- **Pokazatelji učinka** mjere posljedice rezultata. Oni mjere opće ciljeve u smislu razvoja države i smanjenja siromaštva. Za njihovo shvaćanje potrebno je mnogo vremena, teško ih je mjeriti, a ovisi, osim o vladinim programima, i o mnoštvu drugih faktora.

Primjer: stope pismenosti stanovništva; stopa nezaposlenosti.

11.3. Izvještavanje o provedbi strategije

Sve informacije o provedbi projekata, pokazatelje i ocjene o realizaciji ciljeva, prioriteta i mjera te uspješnosti upravljanja provedbom Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije će podnositi Županijskoj skupštini i Partnerskom odboru Požeško-slavonske županije.

O rezultatima prikupljanja, razvrstavanja i prihvaćanju projekta u Bazu projekata, Regionalna razvojna agencija Požeško-slavonske županije redovito će izvještavati predlagatelje projekta, Skupštinu / Župana Požeško-slavonske županije, stručne službe Županije, gradova i općina i javnost.

Sukladno Pravilniku o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategije (NN 53/10) Županija podnosi godišnje izvješće Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva o rezultatima provedbe ŽRS-a najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu

12. ZAKLJUČAK

U Županijskoj razvojnoj strategiji prikazano je postojeće stanje u Županiji, ocjena do sada učinjenog na planu razvoja Županije te konkretni prioriteti i mjere koje je potrebno provesti u okviru implementacije ove Strategije, sve u cilju ostvarivanja planiranih strateških ciljeva odnosno vizije Požeško-slavonske županije. U poglavlju Analiza/ocjena stanja, identificira se i daje generalna ocjena stanja u gotovo svim aspektima gospodarskog i društvenog života Požeško-slavonske županije. Prije svega se ocjenjuje stanje s aspekta geografskih i demografskih obilježja županije, zatim se analizira gospodarstvo, poljoprivreda, turizam, eksploatacija mineralnih sirovina, infrastrukturni sustavi, okoliš i priroda, ali i društveni aspekti života u županiji kroz odgoj, obrazovanje, kulturu i šport te zdravstvo i socijalnu skrb. U nastavku se analizira civilno društvo, uprava i upravljačke strukture, konkurentnost županije te prekogranična i međužupanijska suradnja. U poglavlju Rezultati prijašnjih strategija se vrednuje doprinos ukupnom razvoju dosada usvojenih i provedenih strategija te se konstatiraju neke naučene lekcije kroz ocjenu (ne)ostvarenosti planiranih ciljeva u svakoj od pojedinih planova/strategija. U SWOT analizi je dana slika snaga i slabosti Županije, kao i potencijalnih prijetnji odnosno prilika. U nastavku Županijske razvojne strategije, definirani su vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere koji su usvojeni od strane Regionalnog partnerskog odbora, te predstavljaju svojevrsne smjernice prema kojima bi trebao ići razvoj županije u razdoblju važenja ove strategije. Poglavlje Financijski plan predstavlja financijsku stranu provedbe ove strategije, a poglavlje Provedba Županijske razvojne strategije predviđa važne čimbenike provedbe strategije, kao institucije, rokove, mehanizme provedbe i sl. Strategija također sadrži poglavlje Praćenje i izvješćivanje, koje definira mehanizme i načine praćenja provedbe strategije i izvješćivanje o istima. Strategiju prati Akcijski plan, koji sadrži projekte koji su planirani za provedbu tijekom važenja strategije, odnosno do 2013. godine. Projekti su povezani sa zadanim mjerama i prioritetima te njihova provedba treba doprinjeti ukupnom razvoju Požeško-slavonske županije.

13. DODACI

13.1. Dodatak 1: Rezultati konzultacija s Regionalnim partnerskim odborom Požeško-slavonske županije

Partnerski odbor Požeško-slavonske županije osnovan je 2005. godine kao najvažnije tijelo unutar sustava za pripremu i provedbu Regionalnog operativnog programa za Požeško-slavonsku županiju kao strateškog razvojnog programa u vremenskom okviru od 2005. do 2012. godine, kao svojevrsnog preteče Županijske razvojne strategije.

Osim što aktivno sudjeluje u donošenju izvršnih odluka, Odbor je i savjetodavno tijelo koje sastavlja preporuke za Županijsku skupštinu kako bi se osiguralo što bolje i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana koje odlučuju o razvoju Požeško-slavonske županije. Sastaje se prema potrebi, a tehničku podršku u radu pružaju mu stručna tijela unutar upravnih odjela Požeško-slavonske županije, odnosno Regionalna razvojna agencija kojoj je Županija također osnivač.

Partnerski odbor ima 25 članova i članica koji su predstavnici različitih institucija, odnosno segmenata razvoja unutar županije – od civilnog sektora i nevladinih organizacija kao sektora za one aktivnosti koje ne pokrivaju državne službe, preko javnih ustanova i lokalnih samouprava neprofitnog karaktera raspoloživih za primanje nepovratnih financijskih pomoći iz fondova Europske Unije, do privatnog sektora kao glavnog pokretača održivog generiranja blagostanja i otvaranja novih radnih mjesta.

S tim u vezi, Partnerski odbor Požeško-slavonske županije podijeljen je u šest grupa sukladno određenim potrebama razvoja unutar različitih sektora koji sudjeluju u gospodarskom i društvenom životu Županije, a koji se prepoznaju po djelatnostima institucija koje trenutačno, ali na duže vrijeme, zauzimaju članstvo u Partnerskom odboru.

Donosimo pregled članstva unutar Partnerskog odbora Požeško-slavonske županije po rečenim grupama i nazivima institucija koje su, dakle, dionici razvoja Požeško-slavonske županije:

I. Grupa za fizičku infrastrukturu:

1. Hrvatska elektroprivreda d.o.o, DP Elektra Požega
2. Požeška tiskara d.o.o. za grafičku djelatnost
3. Hrvatske vode d.o.o, VGI Orłjava-Londža, Požega
4. Tekija d.o.o. za obavljanje komunalne djelatnosti, Požega

II. Grupa za socijalnu infrastrukturu:

1. Dječji vrtić "Maslačak", Pakrac
2. Dom zdravlja Požeško-slavonske županije
3. Opća županijska bolnica, Požega
4. Poljoprivredna škola, Požega

III. Grupa za javnu administraciju:

1. Grad Pakrac
2. Općina Čaglin
3. Općina Jakšić
4. Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Požega
5. Grad Požega

IV. Grupa za civilno društvo:

1. Udruga slijepih i slabovidnih, Požega
2. Srpski demokratski forum, Pakrac
3. Koordinacije udruga proizašlih iz Domovinskog rata, Pakrac i Požega
4. Centar za podršku i razvoj civilnog društva "Delfin", Pakrac

V. Grupa za industrijsku ekonomiju:

1. Obrtnička komora Požeško-slavonske županije
2. Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Požega
3. Tofrado d.o.o. za proizvodnju i trgovinu na veliko i malo, Pleternica
4. Lipik glas d.o.o. za proizvodnju stakla, Lipik

VI. Grupa za ruralnu ekonomiju:

1. Grbić d.o.o. za proizvodnju i promet poljoprivrednih proizvoda, Požega
2. Eko-imanje Mavrović – ekološko poljoprivredno gospodarstvo, Slobošćina
3. Zdravstveno-rekreacijski centar Lipik d.d.
4. Poduzetnički centar Pakrac d.o.o.

Slijedom navedenog, stručna tijela u sastavu Požeško-slavonske županije koja prate i organiziraju rad Partnerskog odbora Požeško-slavonske županije, prvenstveno županijski Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo, imala su zadatak izvještavati Odbor o obvezama donošenja i provođenja Županijske razvojne strategije, te isti aktivno uključiti u izradu i provedbu njenih ključnih dijelova o kojima će posebice ovisiti prihvaćanje i kandidiranje potencijalnih projektnih prijedloga prema izvorima financiranja.

U tom smislu Partnerski odbor imao je zaista ključnu ulogu pri izradi i odabiru ključnih elemenata Strategije, i to od osnovne analize, preko SWOT analize i odabira ciljeva, prioriteta i mjera, pa sve do izrade akcijskih planova koji prate Strategiju u svakoj godini za koju je donesena.

Prateći aktivnosti oko donošenja prvenstveno nacionalne razvojne strategije, stručna tijela pristupaju izradi strategije na županijskom nivou oslanjajući se na usvojene prijedloge Partnerskog odbora koje ovaj donosi organiziran u radne skupine zadužene za izradu i provjeru određenih dijelova Strategije na kojima se kontinuirano radilo sukladno dogovorenim sjednicama u razdoblju od mjeseca srpnja 2009. godine do prosinca 2010. godine.

Partnerski odbor Požeško-slavonske županije je za potrebe izrade Županijske razvojne strategije podijeljen u nekoliko grupa vodeći računa o području društva u kojem djeluje svaki pojedini član, odnosno institucija, unutar Odbora:

1. grupa za administraciju i civilno društvo,
2. grupa za industrijsku i ruralnu ekonomiju i
3. grupa za infrastrukturu.

Takve aktivnosti oko izrade Županijske razvojne strategije bilježene su u zapisnicima sa svake pojedine sjednice Odbora iz kojih navodimo relevantne informacije poredane po kronološkom redoslijedu održavanja sjednica.

PARTNERSKI ODBOR – 22.07.2009. godine

Izrada Osnovne analize i SWOT analize Požeško-slavonske županije

Na ovoj sjednici održana je prezentacija Osnovne analize za izradu Županijske razvojne strategije sa zaključkom koji definira ciljeve politike regionalnog razvoja navedene po potrebama kako se navodi:

- pridonijeti ukupnom nacionalnom rastu i razvoju stvaranjem takvih uvjeta koji će omogućiti potpomognutim područjima da postanu konkurentna;
- smanjiti društvene i gospodarske razvojne nejednakosti među NUTS 2 regijama i županijama;
- uspostaviti okvir za koordinirane nacionalne, regionalne i lokalne inicijative koje imaju za cilj unaprijediti gospodarski i društveni razvoj zemlje.

Navedeno je kako su razvojne poteškoće s kojima se danas suočavaju dijelovi RH koji zaostaju u društveno-gospodarskom razvoju, među kojima je i Požeško-slavonska županija, izuzetno značajne i uključuju cijeli niz negativnih i međusobno povezanih obilježja. Između ostalog razvojne poteškoće se očituju kroz:

- nerazvijenu osnovnu društvenu, komunalnu i proizvodnu infrastrukturu,
- visoku razinu nezaposlenosti,
- mali broj aktivnih poslovnih subjekata, te njihovo nezadovoljavajuće djelovanje,
- polagani proces restrukturiranja,
- nisku razinu investicija u nove tehnologije kao i nisku razinu korištenja novih tehnologija,
- visoku razinu siive ekonomije,
- nisku gustoću naseljenosti,
- starenje stanovništva,
- visoku razinu stanovništva koje živi u uvjetima društvene i gospodarske oskudice,
- nisku razinu prihoda jedinica lokalne samouprave,
- ovisnost o potporama iz državnog proračuna za osnovne javne usluge,
- nedostatne kapacitete jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave za planiranje i upravljanje vlastitim razvojem.

Na kraju je donesen zaključak da će svi članovi Partnerskog odbora dostaviti svoje primjedbe do određenog roka, a koje će biti još jednom razmotrene i po mogućnosti uključene u osnovnu analizu.

Za prikupljanje primjedaba zadužen je županijski Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo koji će primjedbe prikupiti i razmotriti te ih po mogućnosti uvrstiti u osnovnu analizu.

Na istoj sjednici pristupilo se i izradi SWOT analize, kad su svi nazočni članovi po prvi puta podijeljeni u navedene tri grupe od kojih je svaka imala zadatak predvidjeti elemente SWOT analize iz svoje domene, koji su na kraju prezentirani, te su ostavljene mogućnosti njihovih izmjena i dopuna, također od strane Partnerskog odbora i drugih relevantnih tijela.

PARTNERSKI ODBOR - 04.11.2009. godine

Definicija vizije Požeško-slavonske županije, i izrada ciljeva, prioriteta i mjera Županijske razvojne strategije

Prvom točkom dnevnog reda na ovoj su sjednici prezentirane smjernice koje će se koristiti kod rada na pripremi projektnih prijedloga koji će se uvrštavati u listu projekata Županijske razvojne strategije. Objasneni su koraci koji od projektnog prijedloga vode do provedbe projekta, te istaknute faze selekcije projekata i činitelje kvalitete poput relevantnosti, provedivosti, učinkovitosti i zrelosti.

Trećom točkom dnevnog reda održana je prezentacija konačnog nacrtu SWOT analize čije je elemente, dakle, složio upravo Partnerski odbor na prethodnoj sjednici, a sada je imao priliku još ih jednom razmotriti i dodati svoje primjedbe.

Zaključak s iste sjednice navodi da je tekst konačnog nacrtu SWOT analize usvojen s malim izmjenama: među snage će se uvrstiti i odlomak "Multietničko stanovništvo", a među prilike "Unaprjeđenje kapaciteta NVO-a, odnosno nevladinih organizacija", dok se odlomak u prilikama koji glasi "Bolja suradnja i koordiniranost" mijenja u "Međusektorska suradnja".

Četvrta točka dnevnog reda iste sjednice podrazumijevala je izradu ciljeva, prioriteta i mjera Županijske razvojne strategije prema uputama stručnih tijela.

Partnerski odbor je opet podijeljen na tri radne grupe, te je kroz radionice u trajanju od 40 minuta upućen na sastavljanje prioriteta i mjera bitnih za ispunjenje vizije Požeško-slavonske županije.

U nastavku rada iznesena je vizija Požeško-slavonske županije koja glasi: "Požeško-slavonska županija je regija dobrih poslovnih prilika i regija u kojoj želimo živjeti".

Nadalje je predstavnik svake pojedine grupe iznio i predstavio mjere i prioritete svoje grupe koji su se još stručno doradili, te su se kroz konačan nacrt dostavili na usuglašavanje Partnerskom odboru na sljedećoj sjednici.

PARTNERSKI ODBOR - 21.01.2010. godine

Prezentacija konačnog nacrtu ciljeva, prioriteta i mjera Županijske razvojne strategije; prikupljanje projektnih prijedloga

Drugom točkom dnevnog reda ove sjednice predviđena je prezentacija konačnog nacrtu prioriteta i mjera Strategije razvoja Požeško-slavonske županije koje je Partnerski odbor pripremio na prethodnoj sjednici, a koji prema tome prijedlogu sadrži 6 prioriteta i 23 mjera. Partnerskom odboru ponovno je ostavljena mogućnost da isti razmotri, te predloži izmjene i dopune kojih, prema zaključku s iste sjednice, nije bilo.

Na istoj sjednici donesen je zaključak o prikupljanju projektnih prijedloga o čemu se također raspravljalo na prethodnoj sjednici Odbora, te je donesen zaključak koji kaže da su ispunjeni svi preduvjeti za prikupljanje projektnih prijedloga koji će biti uvršteni u Županijsku razvojnu strategiju, te da će se u najskorijem roku pristupiti raspisivanju javnog natječaja kojim će se utvrditi ciljevi natječaja, prihvatljivost projektnih prijedloga, sudionici, vrijeme trajanja, te način sudjelovanja i prikupljanja projektnih prijedloga.

Prvi krug natječaja trajao je 45 dana, a javni poziv za sudjelovanje u natječaju bio je objavljen u lokalnim glasilima. Kompletnu provedbu natječaja odradio je Upravni odjel za gospodarstvo i graditeljstvo Požeško-slavonske županije.

PARTNERSKI ODBOR - 02.11.2010. godine

Revizija ciljeva, prioriteta i mjera Županijske razvojne strategije

Na ovoj sjednici Partnerski odbor je upozoren na rokove koje je potrebno poštovati kod donošenja Županijske razvojne strategije imajući na umu da je njen konačni prijedlog potrebno dostaviti Ministarstvu regionalnog razvoja na prethodno usuglašavanje kako bi se do kraja 2010. godine pristupilo njenom usvajanju od strane Skupštine Požeško-slavonske županije.

U tom smislu iznesene su i određene promjene vezane za ciljeve, prioritete i mjere Razvojne strategije, koje je Partnerski odbor već izradio i usvojio na svojim prethodnim sjednicama, a u smislu smanjenja njihovog broja. Zapravo su stručne službe koje rade na izradi Strategije postojeće mjere i prioritete presložile na sažetiji način, no zadržavajući njihov smisao i širinu sadržaja.

Partnerskom odboru su stoga izneseni revidirani prijedlozi prioriteta i mjera koji se u ovom stupnju sastoje od 2 cilja, 6 prioriteta i 21 mjere (za razliku od prethodnih 14 prioriteta i 59 mjera).

Po otvaranju rasprave Partnerski odbor imao je priliku dati svoje izmjene i dopune koje su zaključkom s iste sjednice prihvaćene i uvrštene u postojeće prioritete i mjere.

Kako je Partnerski odbor smatrao da je ispravno donošenje prioriteta i mjera ključno za kandidiranje potencijalnih projekata prema izvorima financiranja, donio je i zaključak kojim se ostavlja određeni rok za njihovo konačno usuglašenje s potrebama svih ključnih subjekata razvoja s područja Požeško-slavonske županije.

Uz dostavu prijedloga za izmjene i dopune prioriteta i mjera razvojne strategije, od svih članova Partnerskog odbora, te jedinica lokalne samouprave, tražila se i dostava projektnih prijedloga po određenom obrascu iz njihovog područja rada i djelovanja koji će se uvrstiti u Akcijski plan za 2011. godinu ili godine koje slijede, već prema fazi izrade i mogućnostima financiranja. O projektima prijedlozima koji će se uvrstiti u akcijske planove za svaku sljedeću godinu također će odlučiti Partnerski odbor Požeško-slavonske županije.

Na ovoj sjednici svi stručni poslove oko organizacije i rada Partnerskog odbora prepušteni su Regionalnoj razvojnoj agenciji Požeško-slavonske županije.

Što se tiče daljnje suradnje Partnerskog odbora na izradi Županijske razvojne strategije, kao i drugih aktivnosti, ističemo da je Partnerski odbor uglavnom radno i savjetodavno tijelo osnovano sa svrhom aktivnog djelovanja u regionalnom i lokalnom razvoju, te donošenju akata koji takav razvoj potiču i implementiraju.

Konkretno, što se tiče Županijske razvojne strategije, Partnerski odbor već je započeo sa sakupljanjem projektnih prijedloga iz svih područja regionalne zajednice koji će postati sastavni dio Akcijskog plana za 2011. godinu, kao i godine koje slijede.

Treba napomenuti i da se predviđa svojevrsna kontrola izvršenja Županijske razvojne strategije kroz ispitivanje svakog segmenta koji se odnosi na ciljeve i prioritete, odnosno rezultate, kako bi se vidjelo koji je napredak postignut, koji su projektni predloženi, te koji od njih su bili uspješni, a koji nisu. Sve to morat će se obrazložiti jasno navedenim razlozima i preporukama radi izmjene, a zatim dokumente podnijeti upravo Partnerskom odboru radi mišljenja. Partnerski odbor će na taj način moći zatražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za podnošenje Županijskoj skupštini kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu, i to tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama, odnosno raspoloživosti proračuna iz kojih se predviđa financiranje predloženih projekata.

Nacrt Županijske razvojne strategije i Akcijskog plana bio je postavljen na Internet stranice Požeško-slavonske županije u razdoblju od 8. do 15. veljače 2011. godine, te su se svi zainteresirani dionici očitovali sa svojim primjedbama, sugestijama i prijedlozima.

13.2. Dodatak 2: Izvještaj o prethodnom vrednovanju Županijske razvojne strategije Požeško-slavonske županije